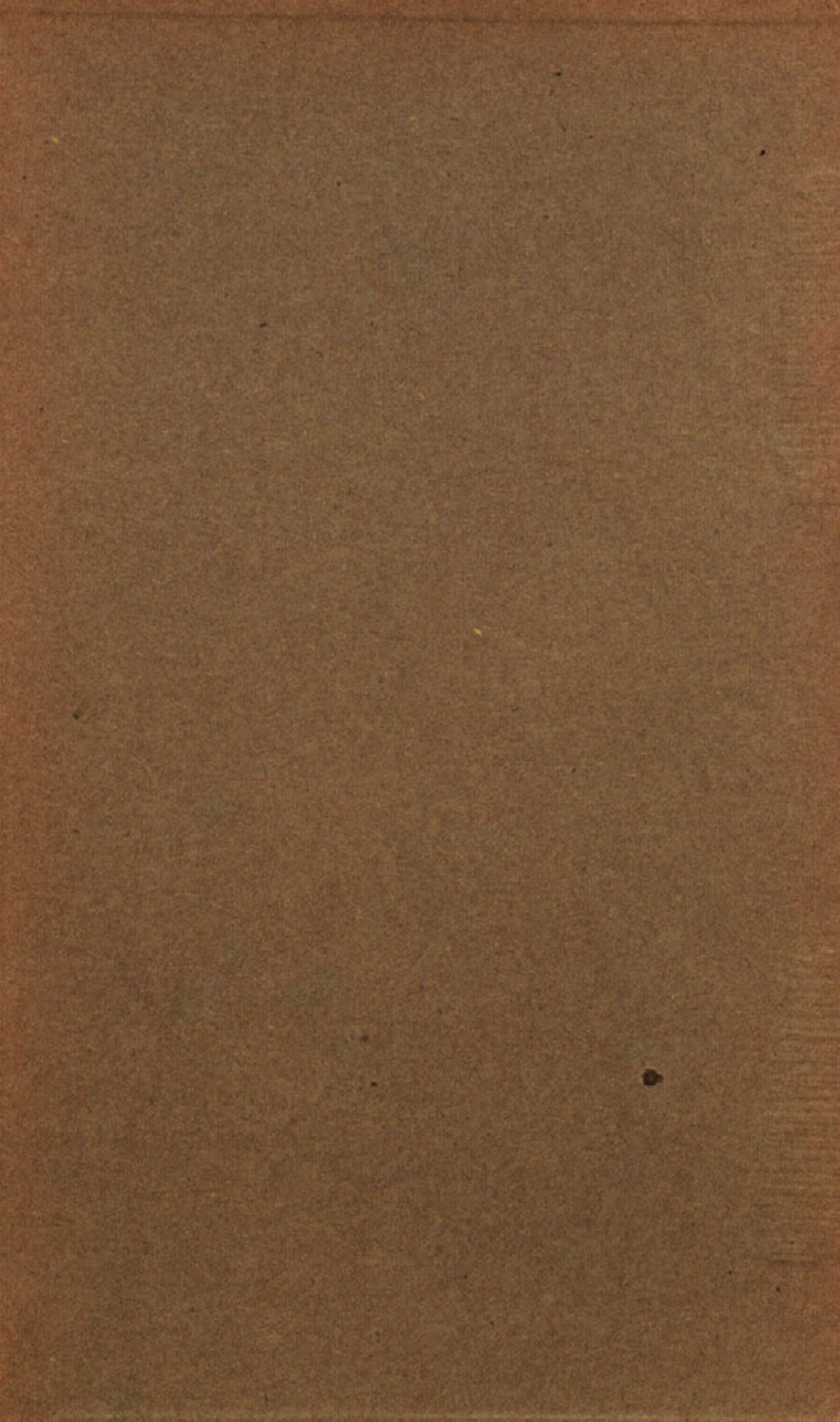

VII
č. 37. 807
26
LORENZINI - JOŽA LOVRENČIČ

STORŽEK

Ljudska knjižnica
26. zvezek
Jzhaja četrtletno

C. LORENZINI ~ JOŽA LOVRENČIČ:

STORŽEK

IN NJEGOVO BURKASTO ŽIVLJENJE

LJUBLJANA 1926

ZALOŽILA JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA

ZA JUGOSLOVANSKO TISKARNO: KAREL ČEČ

Bersuh Jones

Poljanska cesta 18.

VII 6.37807. c

I.

Kako se je tepálo, da je dobil mojster Črešnja, mizar, tepelj¹, ki je jokal in se smejal kot otrok.

Nekoč je bil...

»Kralj!« bi vzkliknili moji čitateljčki.

Ne, fantički, zmotili ste se. Nekoč je bil kos lesa.

Ni bil to kakšen poseben les, čisto navadno poleno s skladanice je bilo, eno takih, kot jih devamo pozimi na ognjišče in v peč, da zakurimo ogenj in razgrejemo sobe.

Nič ne vem, kako se je pripetilo, a resnica je, da je prišel lepega dne ta kos lesa v delavnico nekega starega mizarja, ki je bil mojster Anton, a so ga klicali vsi mojster Črešnja, in sicer zato, ker je bil konec njegovega nosu vedno svetlovijoličast ko zrela črešnja.

Jedva je zagledal mojster Črešnja ta kos lesa, se je močno razveselil; zadovoljno si je pomel roke in polglasno zamomljal:

»Glej, glej, kakor nalašč mi je prišel ob pravem času pod roke ta tepelj; nogo pri mizici napravim iz njega.«

Rečeno — storjeno: urno je zgrabil ostro sekiro, da bi tepelj ogladil in obtesal; toda ko je hotel prvič zamahniti, sta mu roki zastali v zraku, zaslišal je tih glasek, ki je prosil:

»Ne udari me premočno!...«

Mislite si, kako je ostrmel dobri stari mojster Črešnja.

Zbegano je gledal po delavnici, da bi ugotovil, odkod bi mogel priti tihi glasek, a ni zapazil nikogar. Pogledal je pod klop — nikogar, pogledal je v omaro, ki je bila vedno zaprta — nikogar, premetal je koš, v katerem je imel oblanje in žaganje — nikogar; od-

¹ Tepelj je kos lesa.

prl je še vrata svoje delavnice, da bi pokukal na cesto — nikogar! Odkod tedaj ta glasek?

»Razumem, razumem,« je menil smehljaje se in se popraskal po lasulji, »kaj bi bilo drugega, le dozdevalo se mi je, da sem slišal ta glasek. Začnimo tedaj delati.«

Vzel je spet sekiro in jo pognal v krepkem zamahu na tepelj.

»Ojoj, hudo si me!...« je kriknil bridko znova oni glasek.

...oči so se mu izbulile od strahu...

To pot je mojster Črešnja kakor okamenel; oči so se mu izbulile od strahu, zijal je in jezik iztegnil prav do brade — bil je ko izklesana spaka.

Ko je prišel k sebi, je začel trepetajoč od prestrašenosti jecljati:

»Le odkod se je vzel ta glasek, ki je kriknil ojoj... Saj vendar tu ni žive duše. Pa ne, da bi bil ta tepelj, ki bi se bil naučil jokati in emeriti se kot kak otrok? Kdo bi kaj takega verjel! Tepelj — glej

ga, no — saj je navaden kos lesa, da kuriš z njim ko s kakim drugim; deneš ga na ogenj in ob njem skuhaš pisker fižola... Odkod naj bi se vzel? Kaj, če bi bil kdo v njem skrit? No, če je, toliko huje zanj! Čak, čak, zdaj ti pa jaz pokažem!«

Ko je tako rekel, je zgrabil z obema rokama ubogi tepelj in ga zabrusil brez usmiljenja ob steno. Nato je čakal in poslušal, če bi ujel kak glasek, ki bi kaj potožil. Čakal je dve minuti — nič; čakal je pet minut — nič; deset minut — nič!

»Kakopa,« je rekel po vsem tem in se skušal smejati ter si kuštral lasuljo, »nič drugače ne bo, le zdelo se mi je, da sem slišal glasek, ki je kriknil ojoj! No, začnimo, začnimo delati!«

Ker ga je pa le prevzel velik strah, je začel tako nekako peti, da bi se opogumil.

Odložil je sekiro in poiskal oblič, da bi pooblal in ugladil tepelj; ko ga je oblal navzdol in navzgor in na desno in levo in na vse strani, je zaslišal znani glasek, ki mu je smeje se del:

»Nehaj, nehaj! Žgačkaš me po vsem telesu!«

To pot se je ubožec mojster Črešnja zgrudil na tla kot bi ga zadela strela. Ko je odprl oči, je videl, da sedj na fleh.

Njegov obraz je bil kar spremenjen, da, celo konec nosa, ki je bil običajno vijoličast, je osinel od strahu.

II.

Mojster Črešnja podari tepelj prijatelju Pepku, ki ga sprejme, da bi napravil iz njega čudežno lutko,* ki bi znala plesati, boriti se in prevračati kozelce.

Ta trenutek je potrkal na vrata.

»Kar naprej!« je zaklical mizar, ne da bi se mogel postaviti na noge.

V delavnico je vstopil živahen starček, ki mu je bilo ime **P e p e k**, a dečaki tam okoli so ga kli-

* Lutka ali lutek je pajac.

cali, ko so ga hoteli prav posebno razjeziti, Polentač, ker je bila njegova lasulja rumena in je močno sličila turščični polenti.

Pepek je bil nagle jeze. Bog varuj, če ga je kdo nagovoril Polentač! Na mestu je zdivjal in ni ga bilo moči ukrotiti.

»Dober dan, mojster Tone!« je pozdravil Pepek.
»Kaj pa kaj, kar tako na tleh?«

»He, mravlje učim naštevanko!«

»No, pa Bog daj srečo!«

»Kaj pa vas je prineslo, boter Pepek? «

»Noge, kajpa. Veste, mojster Tone, kaj me je prignalo k vam? Za majhno uslugo bi vas prosil.«

»Rad, prav rad vam ustrezem!« je odgovoril mizar in se spravil na kolena.

»Davi mi je švignila v glavo neka misel...«

»Čujmo jo!«

»Sklenil sem, da si napravim lepo leseno lutko, a lutko prav posebne vrste, ki bi znala plesati, boriti se in prevračati kozelce. Ž njo bi potoval po svetu, da bi prislužil košček kruha in čašico vinca. Kaj se vam zdi?«

»Lepo, lepo, Polentač!« je zaklical znani glasek, ne da bi mogel kdo vedeti, odkod se je vzel.

Ko je zaslišal boter Pepek ime Polentač, je zardel od jeze ko paprika, obrnil se proti mizarju in mu togoten zaklical:

»Kaj me žalite?«

»Kdo vas žali?«

»Rekli ste mi Polentač!...«

»Jaz? Jaz nisem bil!«

»Glej ga, mar sem bil jaz? Vi ste bili, pravim.«

»Ne!«

»Da, vi!«

»Ne, ne!«

»Da, vi, vi!«

Razvnemala sta se bolj in bolj in prešla od besed na dejanja. Zakadila sta se drug drugemu v lase, se praskala, grizla, mečkala in pestila.

Po končanem boju je obdržal mojster Anton v rokah Pepkovo rumeno lasuljo, Pepek je pa zapazil, da drži v ustih mizarjevo.

»Vrni mi lasuljo!« je rekel mojster Anton.

»Ti pa tudi meni in skleniva mir!«

Starčka sta si — potem ko sta dobila vsak svojo lasuljo — segla v roko in prisegla, da ostaneta prijatelja na vse večne čase.

»No torej, boter Pepek,« je povzel mizar besedo v znamenju sklenjene sprave, »kako uslugo bi radi?«

»Rad bi malo lesa, da bi izgotovil ono dondo. Mi ga daste?«

Mojster Anton je koj ves zadovoljen stopil, da bi vzel izpod klopi oni tepelj, ki mu je povzročil toliko strahu, a ko ga je hotel izročiti prijatelju, ga je preteti les pošteno sunil in zmuznivši se mu siloma iz rok, je začel na vso moč opletati okoli suhih beder ubožca Pepka.

»Joj, to naj je vljudnost, mojster Tone, s katero mi poklanjate svoje blago? Urazili ste me pošteno!«

»Prisegam vam, da vas nisem jaz!«

»No, potem sem se pa sam!...«

»Vsa krivda je na tem lesu...«

»Vem, vem, da je tepelj kriv, a vi ste bili, ki ste mi ga zagnali pod noge!«

»Bog pomagaj, jaz ga res nisem!«

»Lažnik!«

»Pepek, ne žali me, sicer ti porečem Polentač!«

»Osel!«

»Tepec!«

»Magarec!«

»Polentač!«

»Merkovca!«

»Polentač!«

Ko je slišal že v tretje imenovati Polentača, ni Pepek ničesar več videl in se je zakadil v mizarja in ruvala sta se na žive in mrtve...

Boj je nehal in mojster Anton je imel na nosu dve praski več, oni drugi pa dva gumba manj na jopiču. Ker sta tako pravično poravnala medsebojni

račun, sta si vnovič segla v roko in prisegla, da ostaneta prijatelja na vse večne čase.

Peppek je nato pobral lepi tepelj, se zahvalil mojstru Antonu in odšepal domov.

... Peppek je nato pobral lepi tepelj ... in odšepal domov.

III.

Peppek, vrnivši se domov, začne koj z delom in napravi lutka, ki mu zdene ime Storžek. Prve lutkove burke.

Pepkov dom je bila pritlična sobica, ki je dobivala svetlobo z stopnišča. Oprava v njej ni mogla biti bolj preprosta: polomljen stol, revna postelj in črvojedna mizica. Na steni v ozadju je bilo videti ognjišče s plapolajočim ognjem — a ogenj je bil le naslikan in ob ognju je bil tudi upodobljen pisker, v katerem je veselo vrelo in je izhlapeval čudno meglico, ki je sličila pravemu dimu.

Jedva je vstopil Peppek v hišo, je vzel orodje in začel dolbsti in rezljati svojega lutka.

»Kakšno ime naj mu zdenem?« je prašal sam sebe. »Storžek naj bo! Srečo mu prinese to ime. O, poznal sem častitljivo družino Storžkov, Storžek je bil oče, Storžca mati, Storžki sinovi in vsem se je dobro godilo. Najbogatejši izmed njih je prosil vbo-gajme.«

Ko je dobil ime svojemu lutku, je začel na vse pretege delati in kot bi pogledal, mu je napravil lase, potem čelo in potem oči.

.. je vzel orodje in začel dolbsti in rezljati svojega lutka.

Predstavljajte si Pepkovo začudenje, ko je izdolbel oči in je videl, da se premikajo ter ga gledajo in gledajo tako nepremično.

Pepku je postalo skoro slabo, ko je opazil, kako strmi vanj teh dvoje lesenih oči, in z odločnim glasom je vprašal:

»No, kaj me pa tako gledate, oči lesene?«
Nihče ni odgovoril.

Potem, za očmi, je izobličil nos, a komaj dogotavljen, je začel rasti in je rastel, rastel, rastel in v

nekaj minutah je postal pravi dolgi nos, ki ga ni bilo konca.

Ubožec Pepek se je trudil in trudil, da bi ga skrajšal, a bolj ko ga je rezal in krajšal, bolj se je ta nepridiprav nos daljšal.

Za nosom je dolbel usta.

Ni končal še ust in že so se začele smejati in peti.

»Nehaj se smejati!« je rekel Pepek ozlovoljen, a bil je bled ko stena.

»Še enkrat ti rečem, nehaj se smejati!« je zakričal z grozečim glasom.

Usta so sicer res nehala se smejati, a kazala so jezik v vsej dolžini...

Pepek se je delal, ko da ničesar ne vidi, ker ni hotel pokvariti svoje tvorbe, in je nadaljeval z rezljanjem.

Za usti je stružil in rezljal lutku brado, potem vrat, nato ramena, želodec, lakti in roki.

Komaj sta bili roki gotovi, je začutil Pepek, da mu je zginila lasulja z glave. Pogledal je v vis in kaj je videl? Videl je svojo rumeno lasuljo v lutkovi roki.

»Storžek, koj nazaj lasuljo!...«

Storžek pa, mesto bi vrnil lasuljo, si jo je potisnil na glavo in bil pod njo kot pogreznjen.

Ob tem nenavadnem in zaničujočem obnašanju se je Pepek užalostil in raztužil kakor še nikdar v svojem življenju; obrnil se je proti Storžku in mu rekel:

»Ti zbirsan¹ otrok, ti! Še dodelan nisi in že kratiš dolžno spoštovanje svojemu očetu! Slabo, dečko moj, slabo!«

In otrl si je solzo.

Treba je bilo napraviti še kolke, goleni in nogi.

Ko je bil Pepek tudi z nogami gotov, je začutil brco v konec nosa.

»Zaslužil sem jo!« je rekel sam pri sebi. »Prej bi pomislil na vse! Zdaj je prepozno!«

¹ skvarjen.

Potem je prijel dondka pod rameni in ga postavil na tla, na pod, da bi hodil.

Storžek je imel še okorne noge in se ni znal premikati; Pepek ga je držal za roko in ga učil prestapati se.

Ko so se noge razgibale, je začel Storžek sam hoditi in tekati po sobi, dokler ni planil skozi vrata in skočil na cesto, da bi jo pobrisal.

Videl je svojo rumeno lasuljo v lutkovi roki.

Ubožec Pepek je tekal za njim a ni ga mogel dohiteti, ker preteti paglavec Storžek jo je rezal kakor zajec in štorkljajoč s svojimi lesenimi nogami, je delal po cestnem tlaku tak ropot in romavš kot dvajset parov kmečkih košpov.¹

»Primite ga, zgrabite ga!« je kričal Pepek, a ljudje, ki so bili na ulici in videli lesenega dondka,

¹ Čevlji z lesom mesto podplatov, kot jih nosijo v goriških gorah otroci.

kako teče ko dirkač, so očarani in zavzeti obstali in gledali in se tako smejali, smejali, da so skoraj od smeha popokali.

Konec koncev in k dobri sreči se je prikazal na ulici neki stražnik, ki je menil, ko je zaslišal ves ta ramovš, da gre za kako neukročeno žrebe, ubeglo gospodarjevi roki. Pogumno se je razkoračil in se postavil na sredo ceste, trdno odločen, da ga zaustavi in prepreči večjo nesrečo.

Storžek pa je računil, ko je zapazil oddaleč stražnika, ki je v šir zastavil vso cesto, da vendarle prodre v splošno presenečenje skozi koračo, a se mu je ponesrečilo.

Stražnik — ni se premaknil ne za milimeter — ga je zgrabil lepo za nos (bil je res nesorazmeren in zdelo se je, ko da je nalašč tak, da lahko zgrabi zanj stražnik) in ga izročil Pepku v njegove lastne roke. Pepek mu je hotel na račun vzgoje takoj naviti uro, a morete si misliti, kako je prepaden obstal, ko se mu ni posrečilo najti uhljev, dasi jih je skrbno iskal. Veste, zakaj jih ni dobil? V hitrici je hotel skončati svojega paglavca, pa je pri tem čisto pozabil na ušesa...

No zato pa ga je prijel za vrat in ko ga je vlekkel s sabo, je grozeče majal z glavo in mu dejal:

»Pojdiva domov! Ko bomo doma, bomo že poračunili, nič se ne boj!«

Storžek se je po tem uvodu vrgel na tla in ni hotel več hoditi. Okoli njega so se začeli zbirati radovedneži in postopači ter stvorili pravo gnečo.

Eden je rekel to, drugi ono.

»O ti ubogi dondek!« se je smilil nekaterim. »Prav ima, da se noče vrniti domov. Kdo ve, kako ga bo klestil zlobnež Pepek...«

Drugi so pikro pristavljali:

»Pepek, no, saj se zdi, da je človek, kakor se spodobi, a z otroki je pravcati krutež. Če pustijo ne-bogljjenega dondka v njegovih rokah, glavo stavim, da ga razseče na drobne kosce!...«

Tako in podobno so govorili in končno dosegli, da je stražnik osvobodil Storžka, a zgrabil ubožca Pepka in ga odpeljal v keho. Pepek ni mogel do besede, da bi ugovarjal in se branil, jokal je kakor teletek in ko so se bližali kehi, je ihtech jecljal:

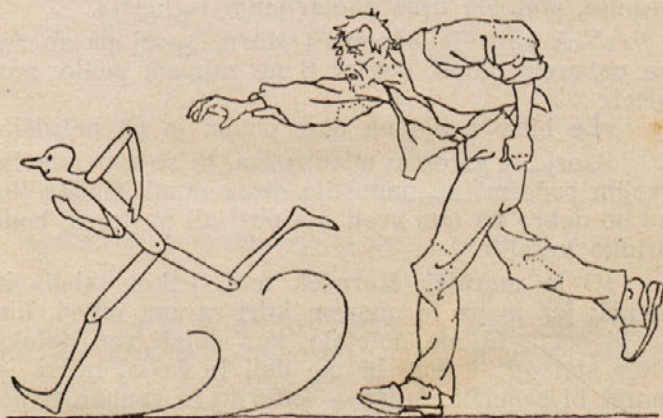
»O ti nesrečni otrok, ti! In le koliko sem se trudil in mučil, da bi mi bil ta lesenjak k dobremu! Pa kar je, je, prej bi moral misliti! ...«

Kar se je zgodilo potem, je čudna in neverjetna zgodba in povem vam jo v naslednjih poglavjih.

IV.

Storžkova zgodba z Murnom Marnjačem, ki uči, kako so malopridni dečaki potrebni šibe in pouka.

Povem vam torej, fantiči, medtem ko so odpeljali ubožca Pepka brez njegove krivde v keho, je ostal

Ubožec Pepek je tekel za njim, a ni ga mogel dohiteti...

pobalin Storžek prost in premetaval noge proti polju, da bi se vrnil čimprej domov. V svojem teku je skakal čez visoke krtine, žive meje in čez jarke tako

spretno, kot bi mogel to storiti le še kozlič ali zajec, ki ga preganjajo lovci.

Ko je došel do hiše, je dobil vrata zaprta. Odprl je, vstopil in ko je bil pod streho, se je vrgel na tla, da bi se odpočil. Ves zadovoljen se je globoko oddahnil. Pa kaj, njegova zadovoljnost ni trajala dolgo, ker v sobi je zaslišal nekoga, ki se je oglasil:

»Kri, kri, kri!«

»Ti, ti, ti!« je razumel Storžek in ves prestrašen je vprašal:

»Kdo je, ki me kliče?«

»Jaz sem!«

Storžek se je ozrl za glasom in je videl velikega murna, ki se je počasi pomikal po zidu.

»Povej mi, Murnček: si li ti ali nisi?«

»Seveda sem; jaz sem Murn Marnjač, ki stanujem v teh prostorih že sto let in čez.«

»Prav, a danes je to stanovanje moje,« je podaril lesenjak, »in če mi hočeš napraviti posebno veselje, glej, da brez obotavljanja izgineš!«

»Veš kaj,« je odgovoril Murn, »prej pa se res ne poberem odtod, dokler ti ne zaupam velike resnice!«

»Le hitro z njo na dan, potem jo pa pobriši!«

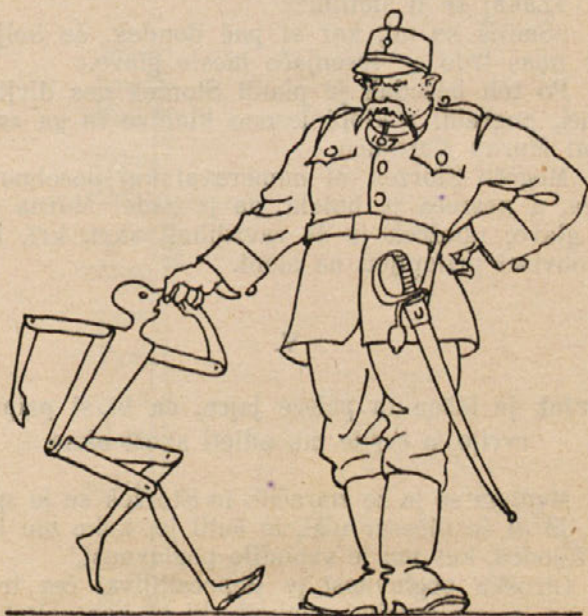
»Gorje si ga onim mladencem, ki se zoperstavijo svojim rodcem ino napustijo otec dom! Nikdar jim ne bo dobro na tem sveti ino prej ali poslej se bodo bridko kesali.«

»O le marnjaj, Murnček moj, kakor misliš in meniš; jaz jo pa le uberem jutri zarana odtod, ker če bi ostal, bi me doletelo, kar doleti vse dečake moje starosti: v šolo bi me dali in hočeš nočeš — moral bi se učiti. A jaz — odkrito in zaupno ti povem — nimam prav nič volje za to, rajši letam za metulji in plezam po drevju in iztikam ptičja gnezda ter pobiram mladiče.«

»O ti šema trapasta, ali ne veš, da postaneš tako lepega dne lep bedast osel in si bodo vsi iz tebe norca brili?«

»Taka prerokovanja obdrži le zase, ščurkač!« je zakričal Storžek.

Toda Murn, ki je bil potrpežljiv modrijan, ni zameril Storžku njegove neotesanosti in je nadaljeval z istim mirnim glasom:

Stražnik ga je zgrabil lepo za nos in ga izročil Pepku...

»Če se ti že ne ljubi hoditi v šolo, zakaj bi se ne učil kakega rokodelstva, da bi si lahko pošteno prislužil svoj kos kruha!«

»Hočeš, da ti povem?« je odvrnil Storžek, ki je postajal že nestrpen. »Med vsemi rokodelstvi na svetu bi bilo eno samo, za katerega se navdušujem.«

»In to bi bilo? ...«

»Rokodelstvo jedače, pitja, spanja, zabave in potepanja od jutra do večera.«

»S takim rokodelstvom« — je mirno ugotovil Murn Marnjač — »gredo vsi po zlu in končajo v bolnici ali v kehi.«

»Nehaj že enkrat, ščurkač, s svojimi črnimi napovedmi, ker če me zgrabi jeza, bo gorje tebi!«

»O ti ubogi Storžek! Prav zares se mi smiliš! ...«

»Zakaj se ti smilim?«

»Smiliš se mi, ker si pač dondek, še bolj pa, ker imaš trdo — lesenjačo mesto glave.«

Po teh besedah je planil Storžek ves divji pokonci, pograbil s klopi leseno kladivo in ga zagnal proti Murnu Marnjaču.

Mogoče Storžek ni nameraval kaj posebno hudega, a nesreča je hotela, da je zadel Murna prav na glavo; ubožček je še zavzdihnil »kri, kri, kri!« in obvisel prilepljen na steni.

V.

Storžek je lačen in poišče jajce, da bi si pripravil cvrtje, a cvrtje mu odleti skozi okno.

Medtem se je že zmračilo in Storžek se je spomnil, da ni še ničesar užil, in čutil je, kako mu kruli po želodcu, kar mu je vzbudilo poglavnost.¹

Otroška poglavnost je nepočakljiva; čez trenutek se je spremenila v lakoto, ki bi kar goltala, in že je bila volčja požrešnost in končno taka, da bi jo kar z nožem na debelo rezal.

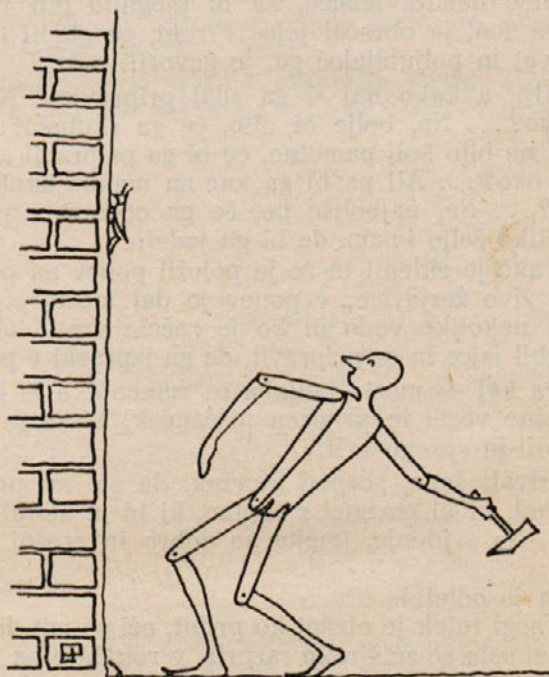
Lačni Storžek je skočil k ognju, kjer je bil prislonjen piskrček, v katerem je vrelo, in hotel je odmakniti pokrovko, da bi videl, kaj je v njem — a pisker je bil le naslikan ... Predstavljajte si revčka, kako je obstal! Nos, ki je bil že tako dolg, se mu je podaljšal najmanj za štiri prste.

Nato je začel Storžek tekati po sobi in je stikal po vseh kotih, da bi našel kos kruha, pa četudi trdega ko rog, ali vsaj skorjico ali kako oglodano

¹ Otroška nepočakanost ob jedi. (Kobariški kot.)

kost, ki je ostala psu, ali mrvo plesnive polente, ribjo koščico ali vsaj kako peško — kratkomalo kar koli, da bi le požvečil, a nič ni dobil, nič, pravi pravcati nič.

Lakota pa je medtem rastla in rastla in ubogi Storžek si ni mogel drugače pomagati, ko da je zeval;

... je planil Storžek ves divji pokonci, pograbil s klopi leseno kladivo in ga zagnal proti Murnu Marnjaču.

zeval pa je tako, da so se mu usta širila do ušes. In potem je začel pljuvati in je začutil, da je izpljuval želodec.

Jokajoč in obupujoč je po vsem tem vzdihnil:

»Murn Marnjač je imel prav. Slabo sem storil, da sem se uprl svojemu očku in bežal od doma...

Če bi bil moj očka tu, bi ne umiral od netêka! O, kako huda bolezen je lakot...«

Pa se mu zazdi, da vidi na kupu smeti nekaj okroglega in belega, kar je povsem sličilo kurjemu jajcu. Samo trenutek in skok — in bil je na kupu. Res, bilo je jajce.

Kdo bi popisal dondkovo veselje — morete si ga samo misliti. Misleč, da bi utegnilo biti vse le prazen sen, je obračal jajce v roki, ga gladil in poljuboval in poljubljaoč ga, je govoril:

»Ej, a kako naj si ga zdaj pripravim? Naj ga ocvrem?... Ne, bolje bi bilo, če ga skuham!... O, ali bi ne bilo bolj pametno, če bi ga pripravil ko volovje oko?... Ali pa bi ga kar na mehko skuhal in popil?... Ne, najboljšo bo, če ga ocvrem v ponvi: preveliko željo imam, da bi ga jedel!«

Tako je sklenil in že je položil ponev na pečico, polno žive žerjavice; v ponev je dal mesto olja ali masla nekoliko vode in ko je začela vreti, tak!... je razbil jajce in se pripravil, da ga izprazni v ponev.

Pa kaj — mesto beljaka in rumenjaka je planil iz lupine vesel in prijazen piščanček, ki se je lepo poklonil in spregovoril:

»Hvala lepa, gospod Storžek, da ste mi prihranili trud, ki bi ga imel z lupino, ki bi jo moral prepikati. Na svidenje, imejte se dobro in srečni ostanite!«

In je odletel.

Ubogi lutek je obstal ko pribit, oči so mu debelo gledale, usta so se široko razprla, v rokah je pa držal — lupino. Ko se je opomogel od prve osupnjenosti, se je spustil v jok in krik in obupan je začel cepetati z nogami in solzeč se, je ihtel:

»Murn Marnjač je imel res le prav. Če ne bi bil ušel od doma in bi bil moj očka tu, ne umiral bi zdaj od lakoti. O, kako huda bolezen je lakot!«

Ker mu je v trebuhu kar naprej krulilo in ni vedel, kako bi ga pomiril, je sklenil iti od doma in stopiti v bližnjo vasico, upajoč, da le naleti na kako dobro dušo, ki mu da vbogajme košček kruha.

VI.

Storžek zaspi na ognjišču in se drugo jutro zbudi z ožganimi nogami.

Zunaj je bila huda noč. Grmelo je in se bliskalo kot bi se vnelo nebo in mrzel, uničujoč veter je divje žvižgajoč dvigal ogromen oblak prahu in hreščeče lomil drevje v polju.

Storžek se je zelo bal groma in bliska, a lakota, ki ga je napotila od doma, je bila večja in močnejša

Storžek... je začutil, kako se je usula nanj velika golida vode in ga zalila od glave do nog...

ko strah in ubravši pot pod noge, je s par sto skoki ves zasopel prispel v vas, moleč iz zevajočih ust jezik ko lovski pes.

V vasi je bilo vse temno in pusto. Prodajalne so bile zaprte, hiše zaprte, okna zaprta in še na cesti ni bilo ne enega psa. Zdelo se je, ko da bi vas izumrla.

Obupan in lačen je potegnil Storžek pri neki hiši za zvonec in zvonil na vso moč, misleč:

»Nekdo se bo že prikazal.«

Resnično, prikazal se je starček, ki je imel na glavi nočno čepico, in je zakričal jezno:

»Kaj pa rogoviliš ob tej uri?«

»Košček kruha prosim, če ste tako prijazni...«

»Kar tu počakaj, kmalu se vrnem,« je odgovoril starec, misleč, da ima opraviti z enim izmed onih dečakov, ki razposajeni vlačijo po noči za zvonce, da trapijo ljudi v mirnem spanju.

Čez pol minute se je okno vnovič odprlo in znani starčev glas je pozval Storžka:

»Sem pod okno stopi in nastavi klobuk!«

Storžek, ki ni imel še klobuka, se je približal in ko je obstal, je začutil, kako se je usula nanj velika golida vode in ga zalila od glave do nog kot bi bil ovenel rožmarin v loncu.

Moker kot miš in onemogel od utrujenosti in lakote, se je vrnil domov, in ker ni imel več moči, da bi se držal pokonci, je sedel in iztegnil premočene in blatne noge po ognjišču, na katerem je tlela žerjavica.

Tako je zaspal. V spanju so se mu vnele noge, ki so bile lesene, in malo po malo so se mu spremenile v oglje in pepel.

Storžek je pa spal in smrčal, ko da bi bile njegove noge koga drugega. Končno se je proti jutru zbudil, ker je zaslišal, da trka nekdo na vrata.

»Kdo je?« je vprašal zehajoč in mencaje si oči.

»Jaz sem,« je odgovoril neki glas.

Ta glas je bil Pepkov glas.

VII.

Pepk se vrne domov, popravi lutku noge in mu da zajtrk, ki ga je prinesel ubožec zase.

Ubogi Storžek je bil še ves zaspan in krmežljiv in ni opazil, da so se mu noge ožgale; ko je začul glas svojega očka, se je dvignil s pručice, da bi tekel in odrinil zapah, a ko se je parkrat prekobalil, je nakrat padel na tla kakor je bil dolg in širok.

Ko je telebnil na tla, je napravil tak ropot, kot bi ga napravila vreča suhe robe, ki bi priletela s petega nadstropja na tlak.

»Odpri mi!« je kričal Pepek s ceste.

»Ne morem, očka,« je odgovoril lutek, jokajoč in premetavajoč se po podu.

»Kako da ne moreš?«

»Ker so mi pojedli noge.«

»Kdo ti jih je pojedel?«

»Maček,« je odvrnil Storžek, zapazivši mačka, ki je grabil s prednjima tačicama ostružke in se igral ž njimi.

»Odpri mi, pravim,« je ponovil Pepek. »Drugače ti pokažem jaz mačka, ko pridem v hišo!«

»Ne morem na noge, verujte mi! O jaz revček nesrečni, ki bom moral vse življenje hoditi po kolenih!...«

Pepek, meneč, da je vse to jadikovanje novo dondkovo pobalinstvo, mu je hotel napraviti konec; splezal je na zid in zlezal skozi okno v hišo.

Prvi trenutek je mislil Pepek na ostro besedo in dejanje, a ko je ugledal svojega Storžka, ležečega na tleh brez nog, se je raznežil; objel ga je okoli vratu, ga poljuboval in se mu dobrikal in laskal na tisoč načinov in pretakajoč debele solze, ki so mu lile kapljema čez lice, je ihte vprašal:

»Storžiček moj, kako si si ožgal noge?«

»Nič ne vem, očka, a verujte mi, da je bila grozna noč, a se ne spominjam drugega ko polja. Grmelo je in se bliskalo in jaz sem bil tako močno lačen in Murn Marnjač mi je rekel: »Prav ti je, poreden si bil in si zaslužil« in jaz sem mu rekel: »Pazi se, Murn!« in on mi je rekel: »Dondek si in imaš mesto glave lesenjačo!« in jaz sem zagnal vanj leseno kladivo in on je umrl, a kriv je bil sam, ker jaz ga nisem hotel ubiti in dokaz je ponev, ki sem jo položil na žerjavico, a piščanček je odletel in rekel: »Na svidenje... in srečni ostanite« in lakota je kar naprej rastla in zato mi je rekel oni starec, ki se je prikazal z nočno čepico na glavi: »Stopi sem pod okno in nastavi klobuk!« in jaz sem imel na glavi golido

vode, ker prositi kruha ni sramota, kajne, in sem se vrnil hitro domov in ker sem bil še lačen, sem položil noge na ognjišče, da bi se osušil, in vi ste se vrnili in so se ožgale in sem še zmerom lačen in nog nimam več. Ih... ih... ih... ih...«

Ubogi Storžek je začel tako močno jokati in kričati, da so ga slišali pet kilometrov daleč.

Splezal je na zid in zlezel skozi okno v hišo.

Pepek, ki je razbral iz celega zmešanega pripovedovanja le to, da je lutek umiral od velike lakote, je potegnil iz mavhe tri hruške in izročivši mu jih, je rekel:

»Te tri hruške bi bile moj zajtrk, a rad jih dam tebi. Pojej jih in Bog ti jih žegnaj!«

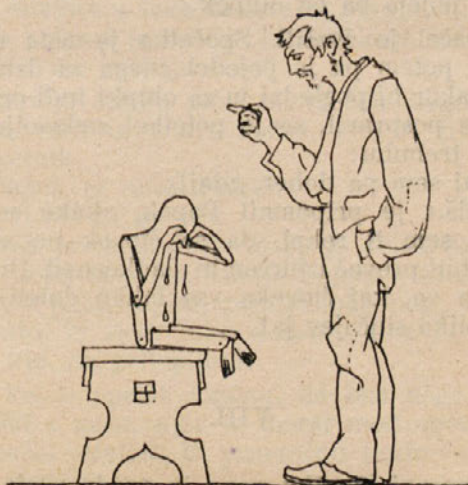
»Če hočete, da jih pojem, bodite tako dobri in mi jih olupite!«

»Olopiti jih?« se je zavzel Pepek. »Nikoli ne bi mislil, otrok moj, da boš tako izbirčen in sladkosned. Slabo, slabo! Veš, na tem svetu je treba priva-

diti grlo že v otroških letih na vse, ker ne ve se, kaj človeka vse doleti. Toliko slučajev je!...«

»Modro govorite;« pritrди Storžek, »a vendar jaz ne bom jedel nikdar sadja, ki bi ne bilo olupljeno. Olupka ne morem, pa je!«

In dobričina Pepek je vzel nožek in s sveto potrpežljivostjo olupil hruške in spravil vse olupke na vogalu mize.

»Veš, na tem svetu je treba privaditi grlo že v otroških letih na vse, ker ne ve se, kaj človeka vse doleti.«

Ko je Storžek dvakrat usekal in pojedel prvo hruško, je zamahnil, da bi vrgel ogrizek skozi okno, a Pepek mu je zadržal roko in dejal:

»Ne zametuj ogrizka — vse utegne priti na tem svetu še vedno prav!«

»A jaz ogrizkov ne jem, res ne!« je kriknil dondek in zapihal ko gad.

»Kdo ve? Toliko slučajev je!...« je ponovil Pepek in se ni razgrel.

In tako se je zgodilo, da so se trije ogrizki pridružili olupkom na vogalu mize, ne da bi šli skozi okno.

Pojedši — ali bolje rečeno — požrši vse tri hruške, je Storžek na široko zazijal in cmere se rekel:

»Zdaj sem pa v drugo lačen!«

»A jaz, otrok moj, nimam prav nič drugega, da bi ti dal.«

»Prav prav nič, nič?«

»Imel bi — a samo te olupke in ogrizke.«

»Sila kola lomi,« — je rekel Storžek — »če ni drugega, pojem pa en olupek.«

In začel je žvečiti. Spočetka je usta nekoliko skremžil, potem pa je pojedel enega za drugim vse olupke kakor bi pogledal in za olupki tudi ogrizke in ko je vse pospravil, se je potolkel zadovoljno z rokami po trebuhu:

»Zdaj sem pa dober, zdaj!«

»Vidiš,« je pripomnil Pepek, »kako sem imel prav, ko sem ti rekel, da se človek ne sme razvaditi in biti preveč izbirčen in sladkosned. Dragi moj, nič se ne ve, kaj človeka vse lahko doleti na tem svetu. Toliko slučajev je! ...

VIII.

**Pepek popravi Storžku noge in proda svojo suknjo,
da mu kupi abecednik.**

Komaj je utolažil dondek lakoto, je začel mrmrati in jokati, ker je hotel imeti nove noge.

Pepek, hoteč ga kaznovati za storjeno pobalinstvo, ga je pustil pol dneva jokati in obupavati, potem pa mu rekel:

»Čemu bi ti moral popraviti noge? Morda zato, da bi znova pobegnil od doma?«

»Obljubljam vam,« je zagotavljal dondek ihte, »da bom odslej naprej priden ...«

»Tako,« je menil Pepek, »govorijo vsi otroci, ko hočejo kaj dobiti.«

»Obljubljam vam, da bom hodil v šolo in se učil in delal čast ...«

»Vsi otroci ponavljajo teiste besede, ko hočejo kaj doseči!«

»Pa saj jaz nisem ko drugi otroci. Bolj priden sem ko vsi in nikoli ne lažem. Obljubljam vam, očka, da se naučim česa in vam bom tolažba in palica na stara leta!...«

Pepek je sicer grdo gledal, a vendar je imel oči polne joka in srce debelo od sočutja, ko je videl ubogega Storžka v tako žalostnem stanju. Nič ni odgovoril, a poiskal je orodje in dva kosa trdega lesa in začel na vse pretege delati.

Preden je minilo pol ure, so bile noge gotove: dve hitri, suhi in žilavi nožici, kot bi jih izdelal pravi umetnik.

In Pepek je rekel lutku:

»Zapri oči in zaspil!«

Storžek je zatisnil oči in se je delal, da spi. In ko se je delal spečega, mu je Pepek s klejem, raztopljenim v jajčji lupini, prilepil obe nogi vsako na svoje mesto, in sicer tako dobro, da se ni ni malo poznalo, kje sta prilepljeni.

Brž ko je opazil dondek, da ima noge v redu, je poskočil z mize, kjer je moral med operacijo ležati, in začel streljati in prevračati kozle — tako je norel od veselja.

»Da vam povrnem, kar ste mi napravili dobrega,« je rekel Storžek očku, »grem kar hitro v šolo!«

»Bravo, otrok moj!«

»Toda — če hočem iti v šolo, se moram pač obleči, ne?«

Pepek, ki je bil tako ubog, da ni imel v žepu ne pare, mu je napravil obleko iz rožastega popirja, škornje iz lubja in čepico iz kruhove sredice.

Storžek je šel in se koj pogledal v škafo vode in zadovoljen sam s seboj se je repenčil, in rekel:

»Zdi se mi, da sem cel gospod!«

»Da, da,« je odvrnil Pepek, »a zapiši si za uho, da lepa obleka ne napravi gospoda, pač pa često čedna obleka!«

»Pa, očka,« se je domislil lutek, »ko bom hodil

v šolo, mi bo vedno česa treba; poglavitnega in najpotrebnejšega še nimam.«

»No?«

»Abecednika nimam.«

»Res je, kako bi prišli do njega?«

»Prav lahko: v knjigarno je treba iti in ga kupiti.«

»Že, že, a pare?«

»Jaz jih nimam.«

»Jaz pa tudi ne,« je pripomnil dobri starček in postal žalosten.

Peppek, ki je bil tako ubog, da ni imel v žepu ne pare, mu je napravil obleko iz rožastega popirja...

Tudi Storžek, kakor ga je bilo sicer samo veselje, je postal žalosten, ker revščino, če je res revščina, občutijo vsi: tudi otroci.

»Sila kola lomi!« je ponovil Peppek, nenadoma vstal, si oblekel staro suknjo iz barhanta, ki jo je bila sama krpa in šiv na šiv, in je odšel z brzimi koraki iz hiše.

Vrnil se je kmalu in ko se je vrnil, je prinesel v roki abecednik za sinčka, a suknje ni imel več.

Ubožec je bil v sami srajci okoli ramen in zunaj je snežilo.

»In suknja, očka?«

»Prodal sem jo.«

»Zakaj ste jo prodali?«

»Zato, ker me je peklo...«

Storžek je pri priči razumel odgovor in ker ni mogel ganotja svojega dobrega srca premagovati, se je vrgel Pepku okoli vratu in ga poljuboval po vsem obrazu.

IX.

Storžek proda abecednik, da bi mogel iti gledat lutke.

Ko je prenehalo snežiti, se je odpravil Storžek s svojim lepim, novim abecednikom na pot, ki je vodila v šolo. Potujoč je pogruntal v svojih možgančkih tisoč modrosti in sezidal tisoč zračnih gradov, enega lepše od drugega.

In ko je tako šel, je govoril sam s sabo:

»Koj danes se naučim v šoli brati, potem jutri pisati in pojutrišnjem se navadim delati številke. Potem, ko bom vse znal, zaslužim dosti par in s prvimi parami, ki mi pridejo v žep, bom pripravil očku lepo platneno suknjo. Kaj pravim platneno! Srebrno in zlato mu pripravim in z bisernimi gumbi! Saj jo ubožec res zasluži, ker je ostal navsezadnje, da je kupil knjige in me poslal v šolo, v srajčnih rokavcih... ob tem mrazu! Samo oče zmore toliko požrtvovalnosti!...«

Medtem ko je ginjen to govoril, se mu je zazdelo, da sliši oddaleč piskanje piščali in udarce na boben: pi-pi-pi, pi-pi-pi... bum, bum, bum!...

Ustavil se je in poslušal. Godba je prihajala iz skrajnega konca dolge povprečne ulice, ki se je izgubljala v majhni vasi, zgrajeni na morski obali.

»Kaj naj pomeni ta godba? Škoda, da moram iti v šolo, če ne...«

In obstal je na mestu neodločen. A odločiti se je bilo treba na vsak način: ali iti v šolo ali poslušati piščali.

»Danes grem poslušat piščali, jutri pojdem pa v šolo; v šolo grem lahko vsak čas,« je rekel pobalin in skomizgnil z rameni.

»Ali bi mi dal štiri groše za ta novi abecednik?«

Tako se je odločil in jo zavil v povprečno ulico in se spustil v tek. Bolj ko je dirjal, bolj razločno je slišal glas piščali in nabijanje bobna: pi-pi-pi, pi-pi... bum, bum, bum, bum!...

Kakor bi trenil in že je bil na sredi nekega trga, kjer je bilo polno ljudi, ki so se gnetli okoli velike lesene lope, pokrite s platnom v kričečih barvah.

»Kaj pa je ta lopa?« je vprašal Storžek, obrnivši se do dečka, ki je bil tam v oni vasi doma.

»Beri lepak, na njem je pisano, in vedel boš.«

»Rad bi bral, a kakor za smolo — danes ne znam brati.«

»Dobro si se odrezal, telce! No pa ti jaz preberem. Vedi tedaj, na tem lepaku je s črkami, rdečimi ko ogenj, napisano: VELIKI GAŠPERČKOV TEATER...«

»Jeli že dolgo, kar se je začela predstava?«

»Zdaj se prične.«

»In koliko je vstopnina?«

»Štiri groše.«

Storžek, ki ga je zgrabila mrzlična radovednost, je pozabil na obzire in brez sramu vprašal dečka, s katerim je govoril:

»Ti, ali bi mi dal do jutri štiri groše?«

»Rad bi ti jih dal,« je odgovoril oni s pojočim glasom, »a danes ti jih kakor za smolo ne morem dati.«

»Jopico ti prodam za štiri groše,« je rekel na to dondek.

»Kaj naj počnem z jopo iz rožastega popirja? Če jo zmoči dež, se niti sleči ne dá več.«

»Bi li kupil moje čevlje?«

»Dobri bi bili pri zanetanju ognja.«

»Kaj mi daš za čepico?«

»Lepa pridobitev bi bila, bogme! Čepica iz kruhove sredice! Miši bi mi prišle jest glavo!«

Storžek je bil kot na trnju. Prestapal se je, da bi napravil še zadnjo ponudbo, a ni imel poguma; obotavljal se je, omahoval, trpel. Končno je le vprašal:

»Ali bi mi dal štiri groše za ta novi abecednik?«

»Jaz sem še deček in ne kupim ničesar od dečkov,« mu je odgovoril mali vaščan, ki je bil mnogo bolj razsoden od njega.

»Za štiri groše kupim jaz abecednik,« se je oglasil neki cunjar, ki je prisluškoval pogovoru.

In tik tak, je bila knjiga prodana. Pomisliti je, da je ubožec Pepek ostal doma v sami srajci okoli ramen in se tresel od mraza, samo da je kupil sinčku abecednik.

X.

Lutke spoznajo svojega bratca Storžka in mu prirede sijajen sprejem, a ko je bilo najlepše, pride lutkar Ogenjzrl in Storžek je v nevarnosti, da ga bo konec.

Ko je vstopil Storžek v teaterček lutk, se je primeril dogodek, ki je povzročil skoraj pobuno.

Vedeti je treba, da se je zastor že dvignil in se je predstava že začela.

Na odru sta bila Harlekin in Pulcinela, ki sta se prepirala in — kajpada! — se pripravljala, kako si skočita zdaj pa zdaj v lase in si prisolita zaušnic in bunk, da bi jih bilo dovelj nesti.

Občinstvo se je kar lomilo od smeha, ko je poslušalo prepir teh dveh lutk, ki sta se kretali in nastopali tako življenjsko resnično, kot bi bili razumni bitji ali zemljana.

Ko je slučajno, ali kaj, Harlekin prenehal besedičiti in se obrnil proti občinstvu, je pomignil z roko proti stojišču in začel gledališko vpiti:

»O večni bogovi! Ali sanjam ali bdim? Ne, res, oni tam doli je Storžek!...«

»Resnično, Storžek je!« je kriknila Pulcinela.

»Je, je, prav on je!« je glasno potrdila gospa Rozavra, ki je iz ozadja odra dvignila glavo.

»Storžek je, naš bratec Storžek! Živio Storžek!«

»Storžek, pridi no sem gor k meni,« je zavpil Harlekin, »pridi, da te objamemo tvoji bratje po lesu!«

Na to prisrčno povabilo je napravil Storžek skok in že je bil v prvih, odličnih vrstah, drugi skok in že je imel za sabo odlične vrste in stal na dirigentovi glavi in ž nje je skočil na oder.

To je bilo objemov in poljubov in stiskanja rok in prijateljskih ušcipov in božanja in resničnega in prisrčnega bratstva; in tega vsega je bil Storžek deležen sredi grozne zmede med igralci in igralkami lesene gledališke družbe.

Priznati je treba, ginljiv je bil ta prizor, a občinstvo, ki je videlo, da se započeta igra nič ne razvija, je postalo nepotrpežljivo in je začelo vpiti: »Igrajte! Komedijo hočemo! Komedijo!«

Vse vpitje je bilo zaman, ker mesto da bi nadaljevale z igro, so lutke podvojile hrup in svoje vzklike veselja in naloživši Storžka na ramena, so ga nesle v

»Že dobro! Zvečer obračunava.«

slovesnem sprevedu v ospredje odra, kjer so žarele prikrite luči.

Tedaj se je pojavil na odru lutkar, tako grd možanec, da bi se ga ustrašil ob samem pogledu. Imel je brado, črno ko packa na popirju in tako dolgo, da mu je valovila od brade do tal; dovolj je povedano, če rečem: ko je hodil, je stopal nanjo. Njegova usta so bila široka ko žekno in oči — dva črepa z rdečo lučjo odznotraj, v rokah pa mu je pokal velik bič, spleten iz kač in lisičjega repa.

Ob nenadnem lutkarjevem nastopu je trušč potihnil tako, da bi slišal muho leteti. Prestrašene lutke, moški in ženske, so se tresli ko listi na trepetliki.

»Kaj pa si prišel delat zmedo in kolobocijo v moje gledališče?« je vprašal lutkar Storžka z votlim glasom — bil je močno nahoden.

»Verjemite mi, blagorodni gospod, da nisem jaz kriv!...«

»Že dobro! Zvečer obračunava.«

Res, po končani igri se je odpravil lutkar v kuhinjo, kjer si je pripravil lepega mrkača, ki se je vrtel lepo nadevan na ražnju. Ker ni imel dovolj drv, da bi ga pošteno spekel, je poklical Harlekina in Pulcinelo in jima ukazal:

»Prinesita mi onega lesenjaka, na žebliju dobita obešenega. Zdi se mi, da je napravljen iz prav suhega lesa in sem gotov, da bo dal najlepši plamen za mojo kuho, ko ga vržem na ogenj.«

Harlekin in Pulcinela sta se skonca obotavljala, a en sam gospodarjev pogled ju je prestrašil in ubogala sta in čez malo časa sta se vrnila v kuhinjo in prinesla v naročju ubogega Storžka, ki se je zvijal kakor jegulja na suhem in obupno klical:

»Očka moj, rešite me! Nočem še umreti, nočem še umreti!«

XI.

Ogenjžrl kihne in prizanese Storžku, ki potem reši smrti prijatelja Harlekina.

Lutkar Ogenjžrl (tako mu je bilo ime) je izgledal res grozno — kaj bi zanikal — posebno radi one črne brade, ki mu je pokrivala kakor predpasnik oprsje in noge, a v svojem srcu pa le ni bil hudoben človek. Ko so mu prinesli ubogega Storžka in je videl, kako brca na vse žive in mrtve in kriči: »Nočem umreti! Nočem še umreti!«, ga je zgrabilo in ganilo in, dasi se je dolgo zadrževal, končno je ni mogel drugače in je kaj zvočno — kihnil.

Po tem kihu je postal Harlekin, ki je bil dotlej ves pobit in potrft ko vrba žalujska, zopet vesel, nagnil se je k Storžku in mu zašepetal:

»Dobro znamenje, bratec! Lutkar je kihnil, kar je znak, da je ginjen od sočutja. Rešen si gotovo.«

Treba je vedeti: medtem ko navadni ljudje, če sočuvstvujejo s kom, jočejo ali vsaj brišejo oči kot da bi jokali, je Ogenjžrl vselej, ko je bil resnično ginjen, — kihnil. Tako ali tako, samo da pridejo srčna čuvstva do izraza.

Potem ko je kihnil, je lutkar, skušajoč biti še osoren, zavpil nad Storžkom:

»Nehaj se jokati! Tvoj javk mi je povzročil neko cviljenje tu notri na dnu želodca... čutim nekak krč, ki me skoraj, skoraj... Ačih! ačih!« je kihnil še dvakrat.

»Bog pomagaj!« je želel Storžek, dasi takrat še ni vedel, da voščilo ni več moderno, če kdo kihne.

»Bog lonaj! In tvoj oče in tvoja mati sta še živá?« ga je vprašal Ogenjžrl.

»Očka je, mame pa nisem nikoli poznal.«

»Kdo ve, kako žalosten bi bil tvoj stari oče, če bi te vrgel na žareče oglje! Ubogi starček, smili se mi!... Ačih, ačih, ačih...« je znova trikrat kihnil, da se je kar vse zamajalo.

»Bog pomagaj!« je želel Storžek.

»Bog lonaj! Sicer sem tudi jaz pomilovanja vreden, ker, kakor vidiš, nimam več drv, da bi mogel do dobra speči mrkača na ražnju, in ti, kar je res, je res, bi mi v tem slučaju prav prišel. A sedaj sem ginjen in se te usmilim. Namesto tebe naložim na oglje pod raženj kako lutko iz moje gledališke družbe... Hej, žandar!«

Na ta klic sta se — en dva tri — pojavila dva žandarja-polentarja¹, dolga dolga, suha suha, vsak s petrolejkinim senčnikom na glavi in z bridko sabljo v roki.

¹ Polentár je lesen mešalnik za kuhanje polente (Kobariški kot).

Lutkar jima je naročil s hripavim glasom:

»Zgrabita mi onega Harlekina tamle, dobro dobro ga zvežita in vrzita ga na ogenj, da bo gorel. Moj mrkač mora biti dobro pečen!«

Predstavlajte si ubogega Harlekina! Tolika groza ga je prevzela, da so se mu noge upognile in je telebnil na trebuh po tleh.

Storžek se je ob tem mučnem prizoru vrgel lutkarju pred noge in bridko jokajoč in zalivajoč slednjo dlako predolge brade z grenkimi solzami, je začel moledovati s prosečim glasom:

»Usmilite se, gospod Ogenjžrl!...«

»Tu ni gospodov!« je odvrnil trdo lutkar.

»Usmilite se, gospod svétnik!...«

»Tu ni svétnikov!«

»Usmilite se, gospod dvorni svétnik!...«

»Tu ni dvornih svétnikov!«

»Usmilite se, gospod minister!...«

Ko se je slišal lutkar imenovati ministra, so se mu ustne zaokrožile in kar naenkrat je postal bolj človeški in bolj dostopen in rekel je Storžku:

»No, naj bo. Kaj pa bi rad?«

»Za ubogega Harlekina vas prosim!«

»Tu ne pomaga nobena prošnja. Če sem prizanesel tebi, mora pač on na ogenj, ker moj mrkač mora biti dobro pečen!«

»Če je tako,« je divje zavpil Storžek, snel z glave čepico iz kruhove sredice in jo vrgel na tla — »če je tako, potem vem, kaj je moja dolžnost. Naprej, gospoda žandarja! Zvežita me in me vrzita v plamen! Ne, ne bilo bi pravično, če bi moral ubogi Harlekin, moj dobri prijatelj, umreti zame!...«

Ob teh besedah, izgovoril jih je z visokim glasom in krepkim poudarkom, so zajokale vse lutke, ki so bile navzoče. Celo žandarja-polentarja sta se drla ko dva ostavljena kozlička.

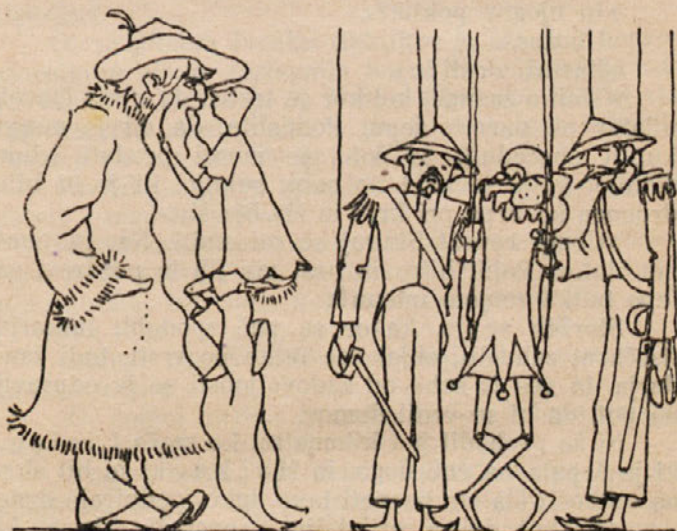
Ogenjžrl je ostal spočetka trd in mrzel kakor kos ledu, a pozneje se je začel tudi on mehčati in kihati.

In ko je štirikrat, petkrat kihnil, je ginjen razširil roke in rekel Storžku:

»Ti si res krasen dečko! Pridi in poljubi me!«

Storžek je koj skočil, splezal ko veverica po lutkarjevi bradi in mu pritisnil na konec nosa krepek poljub.

»Je li pomiloščenje gotovo?« je vprašal ubogi Harlekin z glasom, ki se je komaj slišal, ker je bil tenek ko nit.

Storžek je ... splezal ... po lutkarjevi bradi ..

»Gotovo je!« je odgovoril Ogenjžrl, vzdihnil in nadaljeval, kimajoč z glavo: »Treba je potrpljenja! Naj bo, nocoj se vdam v božjo voljo in pojem napol sirovega mrkača, a drugič, gorjé, kogar zadene!...«

Ko so zvedele lutke o pomiloščenju, so stekle vse na oder, prižgale žarnice in obločnice ko pri slavnostni predstavi in začele so skakati in plesati in so skakale in plesale do belega dne.

XII.

Lutkar Ogenjžrl podari Storžku pet zlatov, da bi jih nesel očetu Pepku, a Storžek se pusti prevariti od Lisice in Mačka in gre ž njima.

Naslednji dan je poklical Ogenjžrl Storžka k sebi in ga vprašal:

»Kako je ime tvojemu očetu?«

»Pepek.«

»In njegov poklic?«

»Ubožec.«

»Zasluži dosti?«

»Toliko zasluži, kolikor je treba, da nima človek nikdar ne pare v žepu. Pomislite, da mi je mogel kupiti abecednik za šolo, je moral prodati edino suknjo, ki jo je imel na sebi, suknjo, ki je ni bilo drugega ko krpa pri krpi in šiv čez šiv.«

»Ubogi revež! Skoraj se mi smili. Na, tu imaš pet zlatov. Pojdi hitro in nesi mu jih in pozdravi ga lepo tudi v mojem imenu!«

Storžek se je, kakor se pač spodobi, lutkarju tisočkrat zahvalil, objel vse lutke po vrsti, tudi žandarja, in ves iz sebe od zadovoljnosti se je odpravil na pot, da bi se vrnil domov.

Ni še prehodil pol kilometra, ko sreča Lisico, ki je šepala na eno nogo, in Mačka, ki je bil slep na obe oči; šla sta po poti tako, tako, podpiraje drug drugega kot dobra prijatelja v nesreči. Lisica, ki je bila hroma, se je opirala pri hoji na mačka, Maček, ki je bil slep, je pa zaupal vodstvo Lisici.

»Dober dan, Storžek!« ga je prijazno pozdravila Lisica.

»Kako veš, kako mi je ime?« je vprašal dondek.

»Saj poznam dobro tvojega očeta.«

»Kje si ga videla?«

»Včeraj sem ga videla na vratih njegove hiše.«

»In kaj je delal?«

»V srajci je bil in se tresel od mraza.« —

»Ubogi očka! A če Bog da, od danes naprej se ne bo več tresel...!«

»Zakaj ne?«

»Zato, ker sem postal jaz velik gospod.«

»Ti, velik gospod?« je rekla Lisica in se začela neotesano in porogljivo smeјati in tudi Maček se je smeјal, a da bi prikril smeh, si je vihal in gladil s prednjima tačicama brke.

»Kaj bi se tako smeјala!« je zaklical ozlovoljen Storžek. »Žal mi je, da sta dobila radi mene smešno naduho, a ti tukaj, a jih slišita, pet jih je, pet zlatih.«

In privlekel je na dan zlate, ki mu jih je podaril Ogenjzrl.

Ob prijetnem žvenku zlatnikov je Lisica z nepro-stovoljnim gibom raztegnila nogo, ki se je zdela od-revenela, in Maček je na široko odprl obe oči, ki sta bili ko dve zeleni luči, a jih je koj spet zatisnil: Storžek pa res ni ničesar opazil.

»In zdaj,« ga je vprašala Lisica, »kaj pa misliš začeti s tem denarjem?«

»Predvsem,« je odgovoril lutek, »kupim očku lepo novo suktnjo, vso iz zlata in srebra in z biser-nimi gumbi; in potem kupim za se abecednik.«

»Za te?«

»Zame, da. V šolo bom hodil in se začnem pridno učiti.«

»O, poglej mene,« je rekla Lisica, »slepo navdu-šenje za učenje me je spravilo ob nogo.«

»Poglej mene,« je rekel Maček, »slepo navdu-šenje za učenje me je pripravilo ob vid na obeh očeh.«

Ta trenutek se je oglasil bel Kos, ki se je valjal v cestnem prahu, in rekel:

»Storžek, ne poslušaj naukov malopridnih tova-rišev, sicer se boš kesal!«

Ubogi Kos, da bi se ne bil oglasil! Maček se je usločil in skočil ter planil nanj in ne pustivši mu niti toliko časa, da bi začivkal ojoj!, ga je požrl na en zev s perjem vred.

Ko ga je pojedel in si obrisal gobec, je znova zaprl oči in se delal slepega ko prej.

»Ubogi Kos!« je rekel Storžek in vprašal Mačka: »Zakaj si tako grdo ravnal ž njim?«

»Zakaj? Poučil sem ga. Drugič bo vedel, da ne sme utikati svojega kljuna v tuj pogovor!«

Prehodili so že več ko pol pota, ko se Lisica kar na lepem ustavi in vpraša dondka:

»Ali bi hotel podvojiti zlatnike?«

»Kaj to pomeni?«

»Ali bi hotel iz pet rumenih zlatov napraviti sto, tisoč, dvatisoč zlatov?«

»Magari! In na kak način?«

»Način je prav lahek. Namesto da bi se vrnil domov, moraš iti z nama.«

»In kam me hočeta peljati?«

»V deželo čukov.«

Storžek je malo pomislil in rekel potem odločno:

»Ne, ne grem z vama. Zdaj sem že blizu naše hiše in grem domov, kjer me čaka moj očka. Kdo ve, kako je ubogi starček včeraj jokal, ko je videl, da se nisem vrnil. Zares, malopriden sin sem postal in Murn Marnjač je imel prav, ko je rekel: »Neubogljivi otroci ne morejo imeti sreče na tem svetu.« Jaz sem to skusil na lastni koži, ker doletelo me je toliko neprilik in tudi snoči sem bil v nevarnosti v Ogenjzrlovi hiši... Brrr! Kar lasje mi vstajajo, če samo mislim na to!«

»Torej,« je rekla Lisica, »hočeš iti res domov? No, pa pojdi, toliko slabše za te!«

»Toliko slabše za te!«, je ponovil Maček.

»Pomisli dobro, Storžek, preden daš sreči brco!«

»Sreči brco!« je ponovil Maček.

»Tvojih pet zlatov bi se spremenilo kar čez noč v dvatisoč.«

»Dvatisoč,« je ponovil Maček.

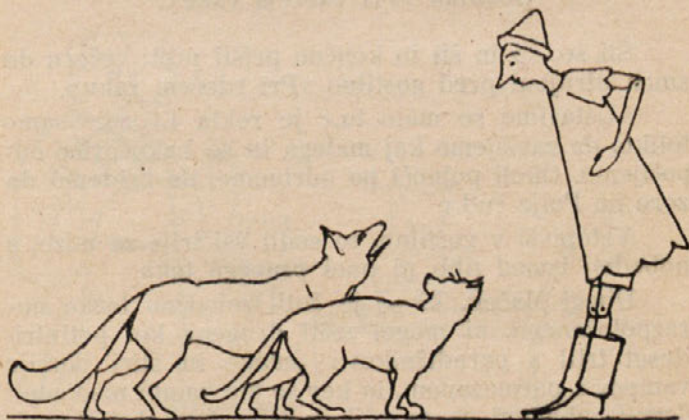
»Pa kako je mogoče, da bi tako zrastle?« je vprašal Storžek in zijal od začudenja.

»Koj ti razložim,« je rekla Lisica. »Vedeti moraš, da je v deželi čukov skrivnostno polje, imenovano Polje čud. Na tem polju napraviš majhno luknjo, deneš vanjo na primer en zlat. Potem zasuješ jamo, jo zaliješ z dvema vedroma vode studenčnice, deneš nanjo ščepec soli in zvečer odideš brez skrbi spat. Medtem, tekom noči, zlatnik požene in se razcvete in

ko zjutraj vstaneš in se vrneš na polje, kaj zagledaš? Zagledaš lepo drevo, obteženo z zlatimi cekini kot lep klas z rumenim zrnjem meseca julija.«

»Tako torej,« je rekel Storžek vedno bolj osupel, če bi zakopal jaz v to polje teh mojih pet cekinov, naslednje jutro — koliko cekinov bi dobil?«

»O, to je kaj lahek račun,« je odgovorila Lisica, »račun, ki ga lahko napraviš na prste. Misli si, da ti vsak cekin obrodi grozd s petsto cekini; množi petsto

»In zdaj,« ga je vprašala Lisica, »kaj pa misliš začeti s tem denarjem?«

s petimi in drugo jutro dobiš v žepu dvatisočpetsto cekinov, svetlih in zvenceh.«

»O kako krasno!« je zaklical Storžek in zaplesal od veselja. »Ko bom dobil te cekine, jih obdržim zase dva tisoč, ostalih petsto pa podarim vama!«

»Nama podariti?« je zavila Lisica ozlovoljeno in užaljeno. »Bog ne daj!«

»Bog ne daj!« je ponovil za njo Maček.

»Mi,« je nadaljevala Lisica, »ne delamo iz uma-zane in podle dobičkoželjnosti, mi delamo edinole zato, da obogatimo in osrečimo druge.«

»Druge!« se je odmel Maček.

»Kako krasna človeka!« je pomislil Storžek in na mestu pozabil na svojega očka, na novo suktnjo in abecednik, pozabil na vse dobre sklepe in rekel Lisici in Mačku:

»Pojdimo torej! Z vama grem.«

XIII.

Gostilna »Pri rdečem raku«.

Šli so, šli in šli in končno prišli proti večeru do smrti utrujeni pred gostilno »Pri rdečem raku«.

»Ustavimo se malo tu,« je rekla Lisica, »samo toliko, da zavžijemo kaj malega in se kako urico odpočijemo. Okoli polnoči pa odrinemo, da pridemo do zore na Polje čud.«

Vstopivši v gostilno, so sedli vsi trije za mizo, a nobeden izmed njih ni imel pravega teka.

Ubogi Maček, ki se je čutil želodčno težko nerazpoloženega, ni mogel užiti drugega kot petintrideset trilj s paradižnikovo omako in štiri porcije vampov s parmezanom, in ker se mu vampi niso zdeli dovolj zabeljeni, je naročil še trikrat masla in nari-banega sira.

Lisica bi rada požrla kaj na meh odrtega, a ker ji je zdravnik predpisal čim večjo zdržnost v jedi, se je morala zadovoljiti z okusno pripravljenim zajcem, lepo obloženim z mastnimi kapuni in mladimi petelinčki. Po zajcu si je dala prinesti, da bi si popravila tek, še reštico prepelic, jerebic, kunčkov, žab, kuščaric in paradiškega grozdja; potem ni marala več. Imela je tak gnus pred jedjo, — je rekla — da ni mogla ničesar več približati ustom.

Oni, ki je najmanj jedel, je bil Storžek. Naročil je krhelj — oreha in prozoren kruh in še je na krožniku vse pustil. Ubogi otrok je mislil venomer na Polje čud in je čutil naprej neprebavljivost ob številu obljubljenih zlatih novcev.

Ko so povečerjali, je rekla Lisica krčmarju:

»Dajte nam dve lepi sobi, eno za gospoda Storžka, eno pa zame in mojega tovariša. Preden odrinemo, malo pozvončkujemo. Skrbite tedaj, da nas o polnoči zbudite, ker moramo naprej!...«

»Že prav, gospodje, bodite brez skrbi!« je zagotovil krčmar in pomignil Lisici in Mačku, kot bi hotel reči: »Saj nimam zeljnate glave, sem že razumel!...«

Toliko, da se je spravil Storžek v posteljo, je že zaspal ko čok in začel sanjati. Sanjalo se mu je, da je

Oni, ki je najmanj jedel, je bil Storžek.

sredi velikega polja in polje je bilo polno dreve, obloženih z grozdi, in grozdi so bili natrpani z zlatniki, ki so se zibajoč v vetru oglašali cin, cin, cin, cin..., kot bi hoteli reči: »Kdor nas hoče, pa nas utrgaj!...« Ko je bilo najlepše, to je, ko je iztegnil Storžek roko, da bi utrgal svetle zlatnike in jih spravil v žep, ga je nenadoma vzbudilo silno trkanje po vratih.

Bil je krčmar, ki je prišel in povedal, da je polnoč odbilo.

»Ali sta moja tovariša že na nogah?« je vprašal dondek.

»Pa kako! Dve uri je že, odkar sta odšla.«

»Zakaj pa tako hitro?«

»Maček je dobil brzojavko, da je njegov starejši mucek bolan na krempljih in je nevarnost za življenje.«

»Sta plačala večerjo?«

»Kaj vendar mislite? Prelepo vzgojena sta, da bi tako grdo žalila vaše visoko blagorodje.«

»Škoda, taka žalitev bi mi bila všeč!« je rekel Storžek in se popraskal ob sencih. Potem je vprašal:

»Ali sta povedala dobra moja prijatelja, kje me počakata?«

»Na Polju čud proti jutru, ko se bo zoril dan.«

Storžek je plačal en zlat za svojo večerjo in za večerjo svojih tovarišev in potem odšel.

Odšel — bolje bi se reklo odtaval, ker zunaj je bila tema tako temna, da se ni videlo ne za korak ne za ped nikamor. Okoli po polji ni bilo slišati ničesar, še list se ni ganil. Samo neki nočni ptiči so letali čez cesto z ene meje na drugo in se zaletali s perotnicami v Storžkov nos. Storžek je prestrašen odskočil in zakričal: »Kdo hodi tod?« in odmev z bližnjih gričev je oddaleč ponovil: »Kdo hodi tod? Kdo hodi tod? Kdo hodi tod? ...«

Ko je Storžek tako hodil, je zapazil na nekem štoru majhno živalco, ki je izžarevala medlotemno luč ko nočna lučca izza prosojnega porcelanastega senčnika.

»Kdo si?« je vprašal Storžek.

»Senca Murna Marnjača sem,« je odgovorila živalca s slabotnim glaskom, ki se je dojmil, da prihaja z onega sveta.

»Kaj mi pa hočeš?« je vprašal Storžek.

»Dober svèt ti dam. Vrni se hitro in nesi štiri zlatnike, ki so ti ostali, ubogemu očku, ki joče in obupuje, ker si zginil ko kaŕa.«

»Jutri bo moj očka velik gospod, ker ti štirje zlatniki jih obrodijo dva tisoč.«

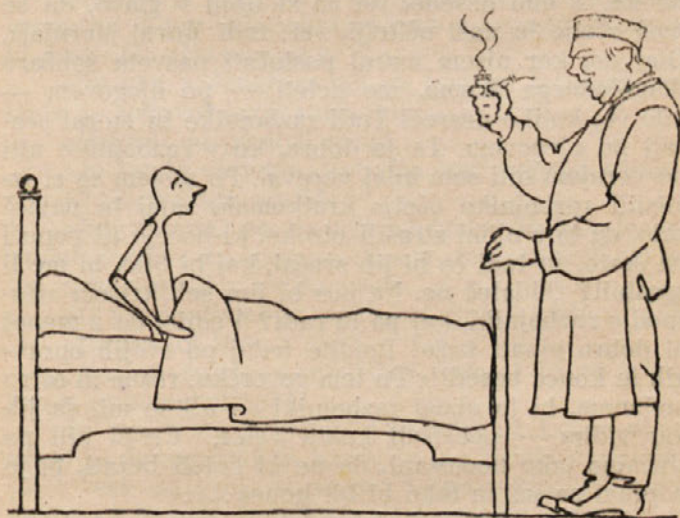
»Ne zanašaj se, otrok moj, na one, ki obljublajo, da te napravijo bogatega kar čez noč! Navadno so ali mahnjeni ali sleparji. Poslušaj mene in se vrni!«

»Nak, rajši grem naprej!«

»Ura je že pozna! ...«

»Nič ne de, naprej grem.«

»Noč je temna ...«

»Dve uri je že, odkar sta odšla.«

»Kaj mi mar, naprej grem.«

»Pot je nevarna ...«

»Naj bo, naprej pa le grem!«

»Zapomni si: otroci, ki delajo vse po svoji trmasti glavi, se prej ali slej kesajo.«

»Slabe marnje! Lahko noč, Murn!«

»Lahko noč, Storžek, in Bog te obvaruj vsega zlega in roparjev!«

Komaj je Murn Marnjač izrekel te besede, je splahnel ko luč, ki jo upihneš, in cesta je bila še bolj temna kakor prej.

XIV.

Ker ni Storžek poslušal dobrih nasvetov Murna Marnjača, je prišel razbojnikom v pest.

»Kar je res, je res,« je modroval dondek sam s seboj,« vsi nas opominjajo, vsi nam dajejo dobre nauke. Z eno besedo, vsi so si ubili v glavo, da so naši očetje in naši učitelji, vsi: tudi Murni Marnjači. Glej no, ker nisem maral poslušati nasveta senčare dolgočasnega Murna, me doleti — po njegovem — kdo ve, koliko nesreč! Tudi razbojnike bi moral srečati po njegovem. Ta je dobra, ko v razbojnike niti ne verujem niti sem kdaj veroval. Po mojem so si izmislili razbojnike očetje kratkomalo sami in nalašč zato, da bi z njimi strašili otroke, ki hočejo iti ponoči na cesto. In tudi če bi jih srečal, kaj bi bilo, bi me li zgrabili? Oddaleč ne. Na nos bi jim šel, kričeč: »Gospodje razbojniki, kaj pa bi radi? Vedite, da z menoj ni dobro pihati kaše! Pojdite tedaj po svojih opravkih in konec besedi!« Po tem govorčku, resno in ostro podanem, bi jo ubogi razbojniki — zdi se mi, da jih kar vidim — pobrisali kakor veter. Če bi bili pa slučajno tako neotesani, da ne bi hoteli bežati, bi jo popihal pa jaz in tako bi bil konec . . .«

Storžek ni mogel dokončati svojega razmotrivanja, ker ta trenutek se mu je zazdelo, da sliši za seboj lahek šum listja.

Ozrl se je, da bi pogledal, kaj je, in je zapazil v temi dve črni postavi, ošempljeni z vrečami od oglja, ki sta tekli skokoma za njim tik za petami, ko da bi bili dve pošasti.

»Na, zdaj so pa tu!« je rekel sam pri sebi, in ker ni vedel, kam bi skrtil one štiri zlatnike, jih je spravil v usta naravnost pod jezik.

Potem je skušal zbežati. A ni napravil še prvega koraka, ko je začutil, da ga je zgrabilo za ramena in zaslišal je dva grozna in votla glasova, ki sta zavpila:

»Denar ali življenje!«

Storžek, ki ni mogel odgovoriti z besedami, ker je imel v ustih novce, se je neprestano globoko priklanjal in skušal s tisoč kretnjami dopovedati brezglavežema, katerima so se svetile oči le skozi luknje v vreči, da je ubog dondek in da nima v žepu niti ponarejene pare ne.

»Končaj, končaj z blebetanjem in na dan z denarjem!«

Dondek je vrtel glavo od desne na levo in z leve na desno in pravitako obračal roke v zapestju, kar naj bi govorilo: »Nimam ga.«

»Na dan z denarjem ali pa boš pri tej priči mrtev!« je zagrozil večji razbojnik.

»Mrtev!« je ponovil drugi.

»In ko te ubijemo, ubijemo tudi tvojega očeta!«

»Tudi tvojega očeta!«

»Ne, ne, ne, ne mojega ubogega očeta!« je zakričal Storžek z obupnim glasom in med krikom so mu zažvenketali v ustih cekini.

»O lopov, denar je skrnil pod jezik! Izpljuni ga!« Storžek ko štor.

»Kaj, glušca se delaš? Čak, čak, ti že mi pokažemo, kako se pljune!«

In res, eden je popadel dondka za konec nosa, drugi ga je zagrabil za brado in sta začela nevljudno vleči vsak na svojo stran, da bi ga prisilila odpreti usta — a zaman. Dondkova usta so bila ko zabita in zakovana.

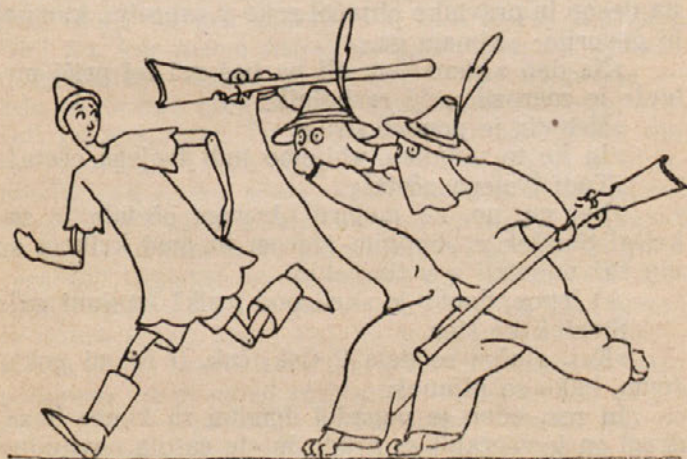
Tedaj je manjši razbojnik privlekel nož in je skušal z njim ko z dletom razpreti ustne, a Storžek mu je uren ko blisk zasadel zobe v roko in ko jo je odgriznil, jo je izpljunil; a morete si misliti, kako se je začudil, ko je zapazil, da je izpljunil na zemljo namesto roke — mačjo taco.

Opogumljen po tej prvi zmagi, se je s silo iztrgal iz krempljev razbojnikov in preskočivši občestno mejo, je začel teči čez polje. Razbojnika pa za njim ko dva psa za zajcem; oni, ki je prišel ob taco, je tekel kar po eni nogi — kako, kdo ve.

Po petnajst kilometrov dolgi dirki je Storžek omagal. Prepričan, da je po njem, je splezal po deblu

na visoko smreko in sedel na njen vrh. Razbojnika sta skušala priplezati za njim, a na dosegu polovice debla, sta zdrčala nizdol, padla na tla in si odrla roke in noge.

Brez upa zmage pa le še nista ostala: nabrala sta pod smreko butaro dračja in jo užgala. Preden bi izgovoril ne, je začela smreka goreti in se kaditi kakor sveča v vetru. Storžek, videč, da prodirajo plameni vedno više, ni maral čakati usode pečenega goloba

Razbojnika pa za njim ko dva psa za zajcem.

in je ko za stavo mojstrsko skočil z drevesa in začel znova teči čez polja in vinograde. Razbojnika pa za njim, ne da bi se upehala.

Medtem se je začel svetlikati dan in dirkali so še vedno. Kar obstane Storžek pred nepričakovano oviro, ki mu je vzela sapo: pred njim se je širil globok jarek, po katerem je tekla ko kava umazana voda. Kaj početi? Ena, dva, tri! je zakričal dondek, se krepko zaletel in skočil z enega brega na drugi. Tudi razbojnika sta skočila, a ker nista vzela prave mere, sta zletela — štrrrbunk!... na sredo jarka. Storžek, ki je slišal pljusk in brizganje vode, je, nadaljevaje svojo pot, smeje se, zaklical:

»Le dobro se okopljita, gospoda razbojnika!«

In že je mislil, da sta lepo utonila, a ko se je ozrl, da bi pogledal, kako in kaj, je opazil, kako jo sekata oba za njim še vedno v vrsti, puščajoč vodo ko rešeto.

XV.

Razbojnika tečeta za Storžkom in ko ga dotečeta, ga obesita na vejo starega hrasta.

Dondek, ki je prišel ob sapo, je bil že na tem, da bi se vrgel na tla in priznal svoj poraz, a ko je pogledal po okolici, je videl med zeleno temo dreves beliti se hišico, lesketajočo se ko sneg.

»Če bi imel toliko sape, da bi prišel do one hiše, mogoče bi se rešil,« je rekel sam pri sebi.

In ne da bi odlašal niti minuto, se je spustil v tek in dirjal skozi gozd, kar so ga nesle noge. Razbojnika pa naprej in naprej za njim.

Po obupnem diru skoraj dveh ur je končno dospel do vrat one hiše in je potrkal.

Nihče se ni oglasil.

Potrkal je v drugič bolj močno, ker je slišal, kako se bliža tapanje korakov in upehano sopihanje njegovih zasledovalcev. Še vedno vse tiho.

Uvidevši, da s trkanjem nič ne opravi, je začel roštati in loputati. Tedaj se je prikazala na oknu lepa Deklica; modre lase je imela in bel obraz ko kip iz voska, oči je imela zaprte in roke prekrižane na prsih in ne da bi premaknila ustnice je spregovorila z glaskom, ki se je dojmil, kot bi prišel z onega sveta:

»V tej hiši ni nikogar. So vsi mrtvi.«

»Odpri mi vsaj ti!« je zaklical Storžek, jokajoč in priporočujoč se.

»Tudi jaz sem mrtva.«

»Mrtva? Kaj pa potem delaš tam pri oknu?«

»Krsti čakam, da pride in me odnese.«

Komaj je to rekla, je Deklica izginila in okno se je neslišno zaprlo.

»O prelepa deklica z modrimi lasmi,« je vzkliknil Storžek, »odpri mi za božjo voljo! Imej usmiljenje z ubogim dečkom, ki ga zasledujejo razb...«

Besede ni mogel končati, ker je začutil, kako ga je zgrabilo za vrat in znana glasova sta grozeče zamrmrala:

»Zdaj pa nama več ne uideš!«

Dondek, ki je videl bliskati se smrtno koso pred očmi, se je tako tresel, da so mu šklepetale v vezeh lesene noge in so zažvenketali oni štirje zlati, katere je imel skrite pod jezikom.

»No,« sta ga vprašala razbojnika, »ali odpreš usta, da ali ne? O, nič ne odgovoriš? ... Nič ne de, le čak, ti jih že odpreva to pot midva!«

In izvlekla sta dva dolga, dolga noža, ostrá ko britev, in caf... sta mu priletela dva sunka v sredo križa.

K sreči je bil dondek iz najtršega lesa in noža sta se ob njem razletela na tisoč koscev in razbojnika sta obdržala le vsak svoj ročaj in se zijala drug drugega.

»Zdaj imava!« je rekel nato eden izmed njiju. »Obesiti ga bo treba! Obesimo ga!«

Rečeno, storjeno. Zvezala sta mu roke za hrbtom in natakivši mu zadrگو na vrat, sta ga obesila na vejo velike rastline, imenovane hrast.

Potem sta šla in sedla pod rastlino in čakala, da dondek poslednjič brene; a dondek je imel oči še vedno odprte, usta zaprta in brcal, da še nikoli tako.

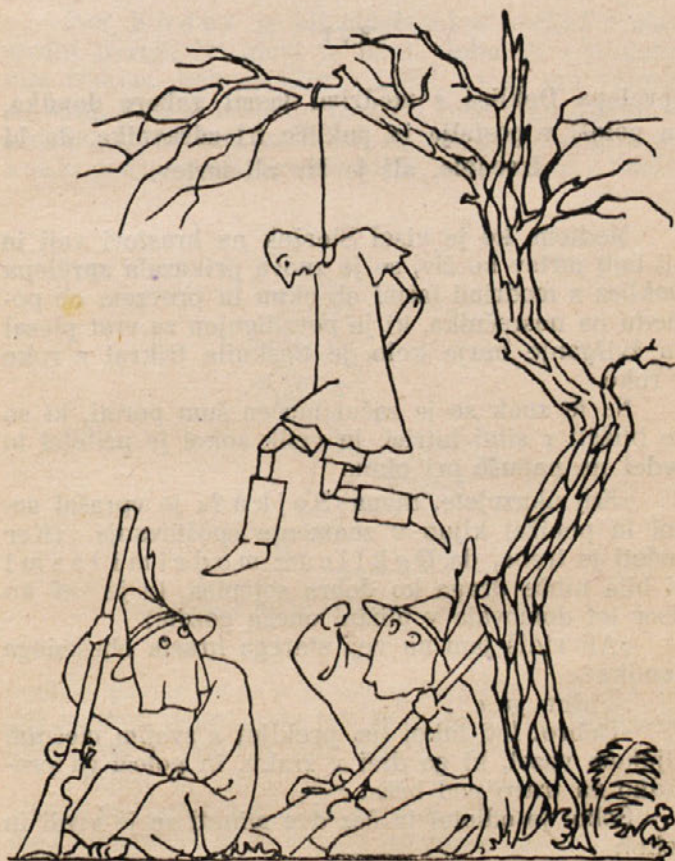
Končno sta se naveličala čakati, obrnila sta se proti Storžku in mu rekla, rogaje se:

«Zbogom do jutri! Ko se jutri vrneva, upava, boš tako prijazen, da te dobiva lepo mrtvega in z odprtimi usti.»

In sta odšla.

Medtem se je pripodila močna burja, ki je žvižgala in tulila z vso razjarjenostjo, majaje ubogega obešenjaka sem in tja, da je silovito bingljajal — ko kembelj v zvonu o velikih praznikih. Bingljanje mu je povzročalo močne krče in zadruga, ki se je vedno bolj ožila okoli vratu, ga je dušila.

Počasi počasi so se mu oči mračile in čeprav je čutil, da se mu bliža smrt, je vendar še vedno upal, da se zdaj zdaj prikaže kaka dobra duša in mu po-

Zvezala sta mu roke in ... obesila ... Potem sta ... sedla ...
in čakala, da dondek poslednjič brene ...

more. A ko je čakal in čakal in ni dočakal nikogar, pa prav nikogar, se je spomnil svojega ubogega očka ... in je umirajoč jecljal:

»Oj očka moj, če bi bili vi tukaj!...«

Drugega ni mogel več reči. Zaprl je oči, odprl usta, stegnil noge, se močno stresel in ostal odrevenel.

XVI.

Sprelepa Deklica z modrimi lasmi pobere dondka, ga položi v posteljo in pokliče tri zdravnike, da bi izvedela, ali je živ ali mrtev.

Medtem, ko je visel Storžek na hrastovi veji in bil bolj mrtev ko živ, se je znova prikazala sprelepa Deklica z modrimi lasmi ob oknu in prevzeta ob pogledu na nesrečnika, ki je povzdignjen za vrat plesal na žvižganje burje kolo, je tlesnila trikrat z roko v roko.

Na ta znak se je začul močen šum peroti, ki so se bližali v silni hitrici, in velik sokol je priletel in sedel na napušč pri oknu.

»Kaj ukazujete, divna S o j k a ?« je vprašal sokol in ponižal kljun v znamenje spoštovanja. (Ker vedeti je treba, da Deklica z modrimi lasmi ni bila nihče druga ko dobra sojenica, ki je več kot tisoč let domovala v bližini onega gozda.)

»Ali vidiš tam na veji starega hrasta obešenega dondka?«

»Vidim ga.«

»Dobro: leti takoj tja, prekljuy s svojim močnim kljunom vozal, ki ga drži v zraku, in položi ga previdno na travo pod hrast.«

Sokol je odletel in čez dve minuti se je vrnil in rekel:

»Kar ste mi ukazali, je izvršeno.«

»V kakem stanju si ga dobil? Živega ali mrtvega?«

»Na prvi pogled se je zdelo, da je mrtev, a popolnoma mrtev ne more še biti, ker komaj sem mu snel zadrigo, ki ga je stiskala okoli vratu, je zavzdihnil in zajecjal poltiho: »Zdaj se bolje počutim!«

Po tem poročilu je tlesknila Sojka dvakrat z roko v roko in prikazal se je veličasten pes Koder, ki je hodil pokonci na zadnjih nogah, tako kot bi bil človek.

Pes Koder je bil oblečen kot kočijaž v slavnostni livreji. Na glavi je imel klobuček s pozlačnim trakom, belo lasuljo s kodri, ki so mu valovili na vrat, jopo čokoladne barve z bisernimi gumbi in z dvema mavhama za kosti, ki mu jih je dajala pri kosilu gospodarica, kratke hlače, obrobljene z baržu-

...prikazal se je veličastni pes Koder.

nom, nogavice so bile iz svile, čeveljčki nizki in zadaj je imel neke vrste tok za dežnike iz višnjevega atlasa, da je potisnil vanj rep, ko je dežilo.

»Točen si, Kodrček!« ga je pohvalila Sojka. »Zdaj pa pojdi takoj in zaprezi najlepšo kočijo v moji konjušnici in se odpelji do gozda. Ko prideš pod stari hrast, dobiš na travi pod njim polmrtvega revčka dondka. Poberi ga previdno in ga položi rahlo, rahlo na blazine v kočiji in ga pripelji sem. Si razumel?«

Koder je zamahnil tri ali štirikrat s tokom iz višnjevega atlasa, ki ga je nosil zadaj, da bi povedal: »Razumel sem«, in odvihral je ko konj dirkač.

V kratkem se je prikazala iz konjušnice lepa kočijica zračne barve, vsa vatirana s kanarčkovim perjem in podložena s penečo se smetano, okrašeno s sladčicami, pritrjenimi z biškoti. V kočijico je bilo vpreženih do sto belih miškov in Koder je sedel na kozlu in pikapokal z bičem na desno in levo, ko voznik, ki se boji, da bi zamudil.

Ni minilo četrť ure in kočijica se je vrnila in Sojka, ki je čakala na vežnem pragu, je prijela dondka okoli ramen in pod kolena in ga nesla v sobico, ki je imela stene iz školjk-bisernic, ter brž poslala po tri slovite zdravnike.

Zdravniki so prispeli koj, drug za drugim, in sicer: dr. V r a n, dr. Č u k in dr. M u r n M a r n j a č.

»Rada bi vedela, gospodje,« je rekla Sojka, obrnivša se proti zdravnikom, ki so obstopili Storžkovo posteljo, »rada bi vedela, če je ta nesrečni dondek mrtev ali živ.«

Na to željo, se je lotil dr. Vran prvi svojega posla: potipal je Storžku žilo, potem mu je potipal nos, potem mezinec na nogi in ko ga je pretipal, je slovesno izjavil:

»Po mojem mnenju je dondek lepo mrtev; če bi pa po nesreči ne bil mrtev, bi bil to gotov znak, da je še vedno živ!«

»Žal,« je rekel dr. Čuk, »da se moram drugače izjaviti ko moj spoštovani prijatelj in tovariš. Moje mnenje je, da je dondek še vedno živ; če bi pa po nesreči ne bil več živ, bi bil to znak, da je zares mrtev.«

»In vaše mnenje, gospod doktor? — Molčite?« je vprašala Sojka dr. Murna Marnjača.

»Jaz menim, da pameten zdravnik, ko ne ve, kaj naj reče, stori najbolj pametno, če molči. Sicer pa meni ni ta dondek tam nikak nov pojav: poznam toplja!...«

Storžka, ki je dotlej nepremično ležal ko pravi tepelj, je prijel tak sunkovit krč, da se je stresla vsa postelja.

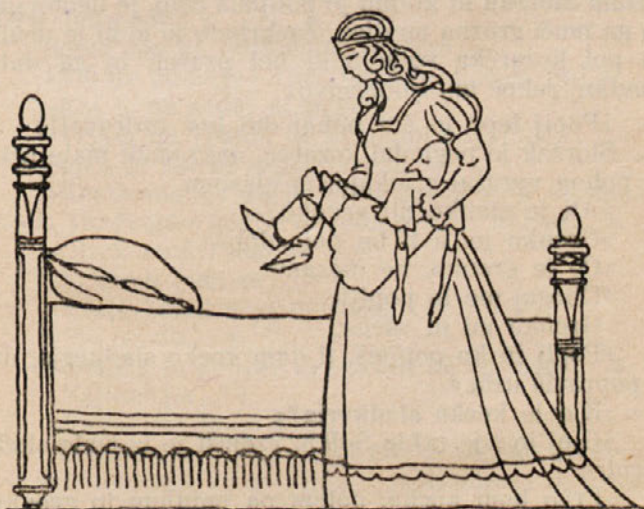
»Ta dondek tam,« je nadaljeval dr. Murn Mar-
njač, »je patentiran lumpac...«

Storžek je odprl oči in jih koj zaprl.

»... je pobalin, zguba, potep...«

Storžek se je skrnil pod rjuho.

»Ta dondek tam je neubogljiv otrok, ki povzroči,
da bo njegovega ubogega očeta zadela srčna kap!...«

Sojka... je prijela dondka... in ga nesla v sobico...

Ob teh besedah so zaslišali v sobi zadušen jok in pritajeno ihtenje. Pomislite, kako so vsi ostrmeli, ko so privzdignili rjuho in spoznali, da je bil ono, ki je jokalo in ihtelo — Storžek.

»Če mrtvi joče, je znak, da se mu obrača na bolje,« je rekel slovesno dr. Vran.

»Žal, da moram drugače izjaviti ko moj spoštovani prijatelj in tovariš,« je pristavil dr. Čuk. »Moje mnenje je: če mrtvi joče, je znak, da se mu ne ljubi umreti.«

XVII.

Storžek je sladkor, a ne more zdravila: ko pa vidi prihajati grobarje, da ga odneso, vzame čistilo. Potem se zlaže in za kazen se mu nos zdaljša.

Komaj so zdravniki odšli iz sobe, se je Sojka približala Storžku in ko mu je potipala čelo, je ugotovila, da ga muči grozna mrzlica. Zaskrbelo jo je in je usula na pol kozarčka vode neki bel prašek in ga dala dondku, rekoč mu ljubeznivo:

»Popij lepo in čez nekaj dni boš ozdravel!«

Storžek je pogledal kozarec, nakremžil malo usta in potem vprašal z jokajočim glasom:

»Ali je sladko ali grenko?«

»Grenko je, a ti bo delo dobro.«

»Če je grenko, ne maram.«

»Ubogaj me in popij!«

»Grenko mi ni všeč.«

»Popij in ko popiješ, ti dam kocko sladkorja, da si popraviš usta.«

»Kje je kocka sladkorja?«

»Glej jo,« je rekla Sojka, vzemši jo iz zlate sladkornice.

»Prvo bom kocko, potem pa popijem to grenko vodo...«

»Boš držal besedo?«

»Bom...«

Sojka mu je dala kocko in ko jo je zdrobil in pogoltnil, je rekel Storžek oblizovaje se:

»Lepo bi bilo, ko bi bil tudi sladkor zdravilo!... Vsak dan bi ga jemat.«

»Zdaj pa drži besedo in popij teh par kapelj vode, ki te ozdravijo.«

Storžek je nejevoljen vzel kozarec v roko in, vtaknivši nos vanj, ga nesel k ustom, potem spet vtaknil nos vanj, in končno rekel:

»Pregrenko je, pregrenko! Ne morem piti.«

»Kako moreš to reči, ko nisi niti pokusil?«

»Mislím si, da je tako. Poduhal sem. Prej hočem še eno kocko sladkorja . . . potem popijem . . .«

Sojka mu je potrpežljivo ko dobra mamica dala v usta še en košček sladkorja in nato mu je znova ponudila kozarec.

»Tako ne morem piti!« je rekel dondek in se na vse načine mrdal.

»Zakaj ne?«

»Ker me muči ono zglavje, ki ga imam tam pod nogami.«

Sojka mu je odstranila blazino.

»Nič ne pomaga! Tudi tako ne morem piti.«

»Kaj ti pa sedaj ni prav?«

»Trpim na vratih, ki so napol odprta.«

Sojka je šla in zaprla vrata.

»Kratkomalo,« se je zadržal Storžek in se spustil v jok, »te grenke godlje ne bom pil, ne, ne, ne . . .«

»Otrok moj, kesal se boš . . .«

»Nak, ne bom se . . .«

»Tvoja bolezen je nevarna . . .«

»Nič ne de . . .«

»Mrzlica te pobere in odnese na oni svet . . .«

»Naj me pa . . .«

»Kaj se ne bojiš smrti?«

»Bojim? Rajši umreti ko piti to zoprno zdravilo!«

Ta trenutek so se vrata v sobo odprla in vstopili so štirje kunci, črni ko črnilo, in nesli na ramah majhno mrtvaško krsto.

»Kaj pa bi radi pri meni?« je zaklical Storžek in se prestrašen vzravnal, da bi sedel.

»Prišli smo, da te odnesemo,« je odgovoril največji kunec.

»Odnese te? . . . Saj jaz vendar nisem še mrtev!«

»Še ne, a čez par minut boš, ker nisi hotel piti zdravila, ki bi ti pregnalo mrzlico! . . .«

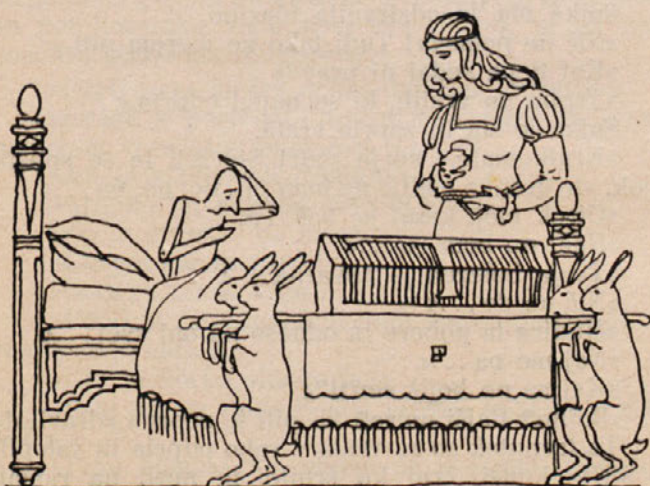
»O Sojka, moja Sojka,« je začel vpiti dondek, »dajte mi, dajte oni kozarec! Hitro, hitro, za božjo voljo, ker ne maram umreti, ne . . . ne maram, nočem umreti . . .«

Zagrabil je za kozarec z obema rokama in ga na dušek izpraznil.

»Sila kola lomi!« so rekli kunci. »Topot smo prišli zastonj,« so še pristavili in naloživši znova malo rakev na ramena, so odšli godrnjaje in mrmraje iz sobe.

Storžek je kmalu nato skočil lepo zdrav iz postelje, ker vedeti je treba, da imajo lesenjaki posebno pravico, redko zboleti in hitro ozdraveti.

Videč Sojka, kako teka in se vrti po sobi boder in vesel ko mlad petelinček, mu je rekla:

... in vstopili so štirje kunci, črni ko črnilo, in nesli na ramah majhno mrtvaško krsto.

»Moje zdravilo ti je res dobro storilo, ne?«

»Pa kako! Spet me je na svet spravilo!...«

»Zakaj si se potem pustil tako zelo prositi, da bi ga pil?«

»Zato, ker smo vsi otroci taki. Bolj se bojimo zdravila ko boleznj.«

»Sram vas bodi!... Otroci bi morali vedeti, da jih dobro zdravilo o pravem času lahko reši hude boleznj in mogoče celo smrti...«

»O, drugi pot pa se ne bom pustil toliko prositi! Spomnil se bom onih črnih kuncev s krsto na ramah in koj zagrabim kozarec in dol z njim!...«

»No, zdaj pa pridi malo sem k meni in mi povej, kako si prišel v roke razbojnikom!«

»Šel sem, ker mi je dal lutkar Ogenjžrl nekaj zlatnikov in mi rekel: »Vzemi in nesi očetu!« a jaz sem namesto tega našel na cesti Lisico in Mačka, dve zelo dobri osebi, ki sta mi rekli: »Ali hočeš, da se pomnožijo tvoji zlatniki na tisoč in dvatisoč? Pojdi z nama in peljeva te na Polje čud.« In jaz sem rekel: »Pojdimo!« in oni so rekli: »Ustavimo se tu v gostilni Fri rdečem raku in o polnoči odrinemo.« In ko sem se zbudil, ju ni bilo več, ker sta že odpotovala. In jaz sem začel hoditi ponoči, ki je bila tema, ki se je zdela nemogoča. Zato sem dobil na cesti razbojnika, ki sta bila v dveh vrečah za oglje, ki sta mi rekla: »Na dan s parami!« in jaz sem rekel: »Jih ne dam.« Ker sem skrtil svoje štiri zlatnike v usta, mi je eden od razbojnikov poskusil deti roke v usta, in jaz sem ga ugriznil in mu odtrgal roko in sem jo potem pljunil, a namesto roke sem pljunil mačjo taco. In razbojnika sta tekla za mano in jaz sem tekel kakor tečem, dokler me nista dotekla in me privezala za vrat na neko drevo v tem gozdu in rekla: »Jutri se vrneva in tedaj boš mrtev in z odprtimi usti in ti odnesemo zlatnike, ki jih imaš skrite pod jezikom.«

»In zdaj, kje imaš zdaj one štiri zlatnike?« je vprašala Sojka.

»Zgubil sem jih!« je odgovoril Storžek, a se je zlagal, ker imel jih je v žepu.

Komaj je izbleknil laž, mu je zrastel nos, ki je bil že tako dolg, kar za dva prsta.

»In kje si jih izgubil?«

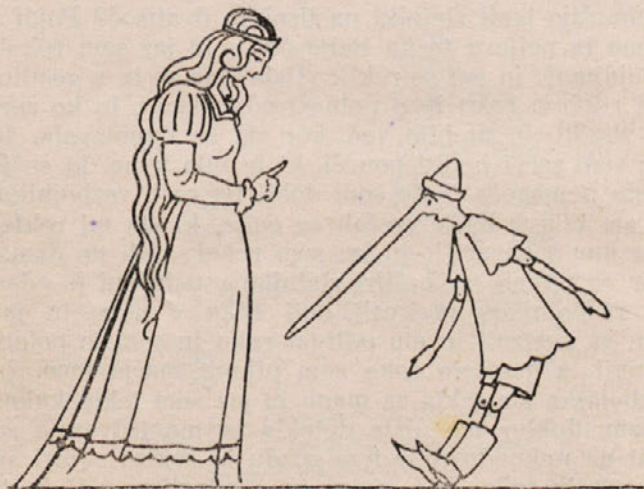
»Tu — blizu — v gozdu.«

Ob tej drugi laži se mu je nos še bolj podaljšal.

»Če si jih izgubil v bližnjem gozdu,« je rekla Sojka, »jih poiščemo in najdemo: ker vse, kar se zgubi v sosednem gozdu, se vedno najde.«

»O, zdaj šele sem se prav spomnil,« je povzel dondek zmedeno, »onih štirih zlatnikov nisem zgubil, le požrl sem jih, ne da bi zapazil, ko sem pil vaše zdravilo.«

Na to tretjo laž se mu je nos tako nenavadno podaljšal, da se ni mogel ubogi Storžek nikamor več obrniti. Če se je obrnil sem, je zadel z nosom ob posteljo ali ob šipe v oknih, če se je obrnil tja, je opletal

Na to tretjo laž se mu je nos tako nenavadno podaljšal, da se ni mogel ubogi Storžek nikamor več obrniti.

ž njim po stenah in vratih, če je privzdignil glavo, je tvegala, da ga ne zabode Sojki v oko.

Sojka ga je gledala in se smejala.

»Zakaj se smejete?« jo je vprašal dondek ves zmeden in v skrbeh radi presnetega nosa, ki je še sprti rasel.

»Smejim se laži, ki si jo izbleknil.«

»Kako veste, da sem lagal?«

»Laž, otrok moj, je lahko spoznati; dvoje vrst jih je: so laži, ki imajo kratke noge in so debele, da

jih je mogoče koj otipati, in laži, ki imajo dolg nos. Tvoja na primer, je ena izmed onih, ki imajo dolg nos.«

Storžek, ki ni vedel od sramote, kam bi se del, je poskusil pobegniti iz sobe, a ni prišel na plano, ker njegov nos je bil tako zrastel in se zdaljšal, da ni mogel več skozi vrata.

XVIII.

Storžek sreča zopet Lisico in Mačka in gre ž njima na Polje čud in poseje zlatnike.

Sojka je pustila dondka več ko dobre pol ure jokati in kričati, kaj pa, ker ni mogel oni nos skozi vrata in še zato, da si zapomni in se poboljša in ne bo več lagal, ker laž je najgrša napaka, ki jo more imeti otrok. Ko pa ga je videla skremženega in z očmi, izbuljenimi od obupa, je tlesknila z rokami in na ta klic je priletelo skozi okno v sobo na tisoč velikih ptičev, štokavci imenovanih, in spustivši se na Storžkov nos, so ga pomalem štokali in kljuvali in čez nekaj minut je dobil ogromni in nesorazmerni nos zopet svojo naravno velikost.

»Kako ste dobri, Sojka moja, je rekel dondek, sušeč si oči, »kako vas imam rad!«

»Tudi jaz te imam rada,« je odgovorila Sojka, »in če hočeš ostati pri meni, boš moj bratec in jaz tvoja dobra sestra...«

»Rad bi ostal... a moj ubogi očka?«

»Tudi na to sem mislila. Tvoj očka je že obveščen in preden bo noč, bo že tu.«

»Res?« je zaklical Storžek in poskočil od veselja. »Če je tako, Sojčica moja, in nimate nič proti temu, bi mu šel naprot! Komaj že čakam, da objamem in poljubim ubogega starčka, ki je zame toliko pretrpel.«

»Lahko greš, a pazi, da se ne zgubiš. Skozi gozd pojdi, gotova sem, da ga boš srečal.«

Storžek je odšel. Prišedši v gozd, je začel teči kakor srna, a ko je pritekel na neko mesto blizu starega hrasta, se je ustavil, ker se mu je zazdelo, da sliši sredi med zelenim vejevjem ljudi. In v resnici je videl, kako sta se pojavila — uganite kdo? ... Lisica in Maček — ali popotna znanca, s katerima je večerjal v gostilni »Pri rdečem raku«.

»Glejte, glejte, kdo bi si mislil, naš ljubi Storžek!« je zakričala Lisica, ga objela in poljubila. Kod si se pa vzel?«

»Kod si se pa vzel?« je ponovil Maček.

»O, to je dolga zgodba,« je rekel dondek, »povem vam jo ob priliki. Vedite za enkrat to, da sem tisto noč, ko sta me pustila samega v gostilni, srečal na cesti razbojnike ...«

»Razbojnike? ... O ubogi prijatelj! In kaj so hoteli?«

»Hoteli so me oropati zlatnikov.«

»Grdobe!« je rekla Lisica.

»Grdobe grde!« je zapredel Maček.

»A jaz sem začel bežati,« je nadaljeval dondek, »oni pa skozi za mano, dokler me niso dotekli in obesili na onile štrkelj tam na hrastu ...«

In Storžek je pokazal na hrast, ki je bil dva koraka vstran.

»Ali bi človek mogel kaj hujšega misliti?« je rekla Lisica. »Le na kako hudobnem svetu moramo živeti! Kje naj dobimo za božji čas varno zavetje mi, kar nas je poštenjakov?«

Medtem ko so tako govorili, je Storžek zapazil, da je Maček na sprednjo desno nogo hrom, ker mu je manjkala v stopalu cela taca s kremplji vred. Zato ga je vprašal:

»Kaj pa je s tvojo taco?«

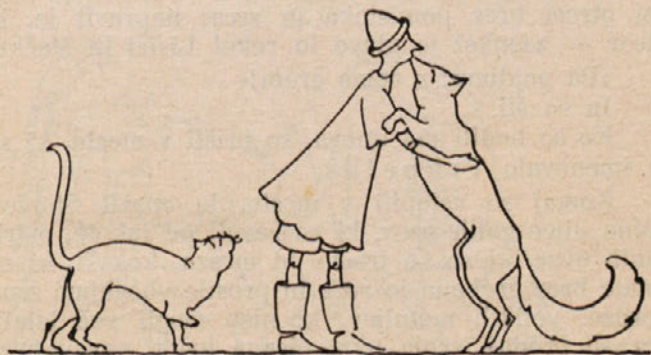
Maček je hotel nekaj odgovoriti, a je bil v zadregi, iz katere mu je pomagala hitro Lisica, ki je rekla:

»Mojega prijatelja je sama ponižnost, zato ne odgovori. Odgovorim pa jaz zanj. Vedi tedaj, ni še

ena ura od tega, kar smo srečali na cesti sestradane-
nega volka, ki je prosil vbogajme. Ker nisva imela
nič in mu nisva mogla dati še ribje luskinе ne, kaj
napravi moj prijatelj, ki ima res srce kralja Ma-
tjaža? ... Z zobmi si je lastnoročno odgriznil tace na
eni sprednji nogi in jo vrgel ubogi krepačini, da se
je oteščala.«

Ko je Lisica končala, si je obrisala debelo solzo.

Storžek, tudi globoko ginjen, se je približal
Mačku in mu zašepetal na uho:

»Glejte, glejte, kdo bi si mislil, naš ljubi Storžek!«
je zakričala Lisica, ga objela in poljubila.

»Če bi bili taki vsi mački — srečne miši!...«

»Kaj pa zdaj delaš v teh krajih?« je vprašala
Lisica dondka.

»Očka čakam, ki mora priti zdaj zdaj.«

»In tvoji zlatniki?«

»Jih imam še zmerom v žepu — pet manj enega,
ki sem ga potrošil v gostilni »Pri rdečem raku.««

»In misel, da bi bilo iz štirih zlatnikov pognalo
tisoč in dvatisoč? Zakaj ne poslušáš mojega nasveta?
Zakaj ne greš na Polje čud in jih ne poseješ?«

»Danes mi je nemogoče, drugič pojdem.«

»Drugič bo prepozno,« je rekla Lisica.

»Zakaj?«

»Zato, ker je ono polje kupil neki velik gospod, in od jutri ne bo več dovoljeno nikomur, da bi sejal tam denar.«

»Kako daleč je še od tu do Polja čud?«

»Dva pičila kilometra. Greš z nama? V pol uri si tam; hitro vseješ zlatnike, čez par minut jih nabereš dva tisoč in zvečer se vrneš tu sem s polnimi žepi. Greš z nama?«

Storžek se je prvi trenutek obotavljal, ker se je spomnil dobre Sojke, starega Pepka in opominov Murna Marnjača, a potem je napravil, kar napravijo vsi otroci brez pomisleka in srca; napravil je, in sicer — zasukal je glavo in rekel Lisici in Mačku:

»Pa pojdimo: z vama grem!«

In so šli.

Ko so hodili pol dneva, so prišli v mesto, ki se je imenovalo *T r a p e l o v*.

Komaj so vstopili v mesto, je opazil Storžek polne ulice golih psov, ki so zevali od lakote, ostrizanih ovac, ki so se tresle od mraza, kokoši, ki so ostale brez grebena in rože in prosile vbogajme zrno koruze, velikih metuljev, ki niso mogli več letati, ker so prodali svoja lepa pisana krila, pavov brez repa, ki so se sramovali, pokazati se, in fazanov, ki so tiho tiho stopicali, obžalujoči zlato in srebrno se iskreče perje, oskubljeno, zgubljeno za vedno.

Skozi to gnečo beračev in sramujočih se revežev je vsakotoliko pridrdrala gosposka kočija, v kateri je sedel ali volk ali kaka tatinska sraka ali kaka ptica ujeda.

»In Polje čud, kje je?« je vprašal Storžek.

»Tu zraven, par korakov je tja.«

In šli so skozi mesto in ko so bili izven mestnega obzidja, so se ustavili na pustem polju, ki je bilo na vseh koncih in krajih podobno drugim poljem.

»Tu smo!« je rekla Lisica dondku. »Zdaj pa le, kar poklekni na zemljo, izgrebi z rokami majhno luknjo in vrzi vanjo zlatnike!«

Storžek je ubogal. Izkopal je jamo in postavil vanjo štiri zlate novce, ki so mu ostali, in potem je zadelal jamo z zemljo.

»Zdaj pa pojdi v bližnji jarek, zajmi vedro vode in poškropi, zalij svet, kjer si sejal!«

Storžek je šel k jarku in ker ni imel pri roki vedra, si je sezul copato, zajel z njo vodo in zalil zemljo, ki je krila luknjo. Potem je vprašal:

»Ali je še kaj treba?«

»Nič drugega,« je odgovorila Lisica. »Zdaj pa lahko gremo. Ti se potem — tekom kakih dvajset

Komaj so vstopili v mesto, je opazil Storžek polne ulice golih psov.

minut — vrni in našel boš že drevesce, na vseh vejah obteženo z novci.«

Ubogi dondek se je, ves iz sebe od zadovoljnosti, tisočkrat zahvalil Lisici in Mačku in jima obljubil lep dar.

»Midva nočeva darov,« sta odgovorila obenem oba hudobneža. Dovolj nama je, da sva te naučila, kako se obogati brez posebnega truda in sva zadovoljna ko o veliki noči.«

Ko sta to rekla, sta pozdravila Storžka, mu voščila dobro trgatev in odšla po svojih opravkih.

XIX.

Storžek je okraden zlatnikov in za kazen si prisluži štiri mesece ječe.

Vrnivši se v mesto, je začel Storžek šteti minuto za minuto in ko se mu je zdelo, da bi bila že ura in čas, je stopil spet na cesto, ki je vodila na Polje čud.

Hitro je hodil in srce mu je bilo glasno in tolklo tik, tak, tik, tak, kakor stenska ura, ko zares teče. In je mislil:

»In če bi namesto tisoč zlatov dobil na vejah drevesa dvatisoč? ... In če bi jih dobil namesto dvatisoč — pettisoč? ... In če bi jih dobil namesto pettisoč — stotisoč? O, kako velik gospod bi bil pač potem! ... Kupil bi si lepo palačo, tisoč lesenih konjičkov in tisoč kočij, da bi se mogel igrati in zabavati; kupil bi si polno klet rozolije in malinovca, in slaščičarno, natrpano z bonboni, s tortami, z biškoti, z mandolatom in oblati s smetano...«

Tako računajoč je prišel v bližino polja in se je ustavil, da bi pogledal, če bi mogel že opaziti kako drevo, katerega veje bi bile obložene z grozdi svetlih zlatnikov, a ni videl še nič. Šel je sto korakov dalje — nič; prišel je na polje ... šel prav do one male luknje, v katero je zagrebel svoje zlate — in nič. Postal je zamišljen in pozabivši na pravila Knjige o lepem vedenju, ki jo je spisal Urbanus, je potegnil eno roko iz žepa in se je začel ko za stavo praskati po glavi.

Medtem je zaslišal, kako mu zvoni v ušesu kot porogljiv smeh, in ozrl se je navzgor in opazil na drevesu velikega papagaja, ki si je trebil redka peresa, katera je imel še na sebi.

»Zakaj se smeješ?« ga je vprašal Storžek z začudenim glasom.

»Smejem se, ker me trebljenje ščegeta pod petrotmi.«

Dondek ni odgovoril. Šel je k jarku in zajel spet vode in se vrnil, da zalije znova prst, ki je pokrivala zlate novce.

Tedaj je počil drug meh smeha, bolj izzivajoč ko prvi, in se hohotal čez tiho planjavo polja.

»Konec koncev,« je zavpil Storžek razdraženo, »papagaj neotesani, ali bi človek ne mogel zvedeti, zakaj se spet smeješ?«

»Smejem se nad takimi čuki, ki verujejo v vse gluposti in se pustijo ofernažiti od drugih, ki jih prekašajo.«

Storžek je obstal z odprtimi usti...

»Misliš mogoče mene?«

»Da, tebe mislim, ubogi Storžek, ki te je sama sladkoba in nič soli, in si predstavljaš, da se more denar sejati in trgati na polju, kakor se sadijo fižol in buče. Tudi jaz sem nekoč verjel to, a danes sem gol. Danes (malo prepozno!) vem in bridko čutim, da je treba, če hoče človek priti pošteno do majhnega kupčka, znati si ga pridobiti ali z delom svojih rok ali z razumom svoje glave.« —

»Ne razumem te,« je rekel dondek, ki se je začel že tresti od strahu in skrbi.

»Počakaj, jasneje se izrazim!« je nadaljeval papagaj. »Vedi tedaj: medtem, ko si bil ti v mestu, sta se vrnila Lisica in Maček na polje, pobrala sta zakopane zlatnike in jo popihala potem ko veter. In zdaj — kdor jih doteče, jih dobi!«

Storžek je obstal z odprtimi usti in ker ni hotel verjeti papagajevim besedam, je začel z rokami in nohti grebsti prst, ki jo je bil zalil. In grebel, grebel, grebel je in izgrebel je tako globoko jamo, da bi stal lahko snopek pokonci v nji — a novcev ni bilo več.

Obupan je stekel v mesto naravnost k sodniji, da bi ovadil sodniku oba tolovaja, ki sta ga oropala.

Sodnik je bil gospod Šimpans Gorilovič, star merkovec, častitljiva prikazen; klonil je pod težo let in imel belo brado in vzbujal posebno pozornost z zlatimi očali brez stekla: prisiljen jih je bil nositi noč in dan radi večne lijavice iz oči, ki ga je trapila že nekaj let sem.

Storžek je ob sodnikovi navzočnosti kratko in gladko ko po niti razkril hudobno prevaro, katere žrtev je postal, navedel ime in priimek tolovajev, podal njihov opis in končno zahteval pravice.

Sodnik ga je dobrohotno poslušal, pazljivo sledil njegovemu pripovedovanju, se zatopil in se razburjal in ko ni imel dondek ničesar več povedati, je iztegnil roko in je pocingljal z zvončkom.

Na to rošnjo¹) sta se prikazala dva ovčarska psa, oblečena ko žandarja.

Sodnik je pokazal Storžka žandarjema in jima rekel:

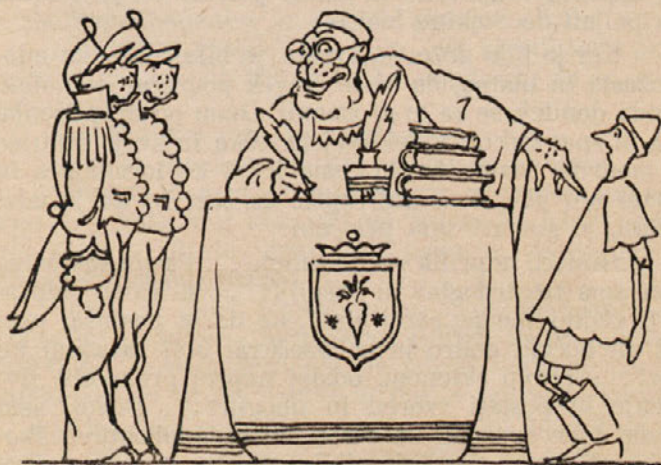
»Ta revež je ob štiri zlatnike — okradli so ga: zvežita ga tedaj in odvedita ga na mestu v keho!«

Ko je slišal dondek, kako sodbo je stresel sodnik iz rokava, ne da bi jo za lase privlekel, je obstal zanosno in hotel ugovarjati, a žandarja sta mu

¹ Rošnja: zvonjenje za mrličem v treh presledkih in sploh zvonjenje v presledkih kot se zvoni n. pr. na sveti večer. (Kobariški kot.)

v izogib nepotrebne izgube časa zamašila usta in ga odvedla v ječo.

In v ječi je ostal štiri mesece, štiri dolge mesece, in bi ostal še delj, če se ne bi pripetil izvanredno srečen slučaj. Vedeti je namreč treba, da je mladi Cesar, ki je kraljeval v mestu Trapelov, premagal v veliki bitki svoje sovražnike in je odredil v proslavo zmage velike ljudske veselice, bakljade, umetne ognje, konjske in avtomobilske dirke in v znak naj-

»Zvežita ga tedaj in odvedita ga na mestu v keho!«

višjega veselja je hotel, da bi se odprli zapori in se izpustili na prosto vsi tolovaji.

»Če gredo iz zapora vsi drugi, moram iti tudi jaz,« je modroval Storžek.

»Vi ne smete,« je odgovoril ječar, »ker vi niste one vrste...«

»O, prosim,« ga je prekinil Storžek, »tudi jaz sem tolovaj!...«

»Če je tako, potem imate seveda prav in je vse v redu,« je rekel ječar, privzdignil spoštljivo čepico, ga vojaško pozdravil, mu odprl vrata ječe in ga izpustil.

XX.

Rešen ječe, se napoti Storžek, da bi se vrnil v Soj-
kino hišo, a med potjo sreča grozno kačo in potem
se ujame v skopec.

Predstavlajte si Storžkovo veselje, ko se je za-
čutil svobodnega. Ne da bi se mudil in prodajal zijala,
je zapustil koj mesto in ubral pot, ki bi ga morala
pripeljati do Sojkine hišice.

Ker je bilo deževno vreme, je bila cesta vsa mla-
kužasta in blatna, da bi se človek pogrezal do kolen.
Toda dondek se za to ni zmenil. Gnan od hrepenenja,
da bi spet enkrat videl svojega očka in svojo sestrico
z modrimi lasmi, je skokoma tekel ko lovski pes in
blato mu je štrkalo na čepico in čez. In ko je tako
tekkel, je govoril sam pri sebi:

»Koliko neprilik me je zadelo ... Pa jih zaslužim,
ker sem res trdoglav in občutljiv ... in hočem napra-
viti vedno vse po svoji glavi, ne da bi poslušal one,
ki mi hočejo dobro in so tisočkrat bolj razsodni ko
jaz! ... Trdno sklenem, odslej naprej premeniti živ-
ljenje in postati vzoren in ubogljiv ... Dovolj sem
sedaj lepo spoznal, da otroci, ki so neubogljivi, ško-
dijo sebi in ne dosežejo nikdar ničesar v svoje dobro.
In moj očka me je čakal? ... Ga li dobim v Sojkini
hiši? Toliko časa ubožca že nisem videl in se kar
topim od želje, da bi ga obsul s tisoč ljubeznivostmi
in jih končal s poljubi! In Sojka, ali mi odpusti grdi
čin, ki sem se ga usodil narediti? Misliti moram, ko-
liko pozornosti in ljubeznive skrbi sem bil pri njej
deležan ... in misliti, če sem danes še vedno živ,
se moram zahvaliti njej! ... O, je li mogoč kje bolj
nehvaležen otrok in bolj brez srca, kot sem jaz? ...«

Ko je tako govoril, se je nenadoma prestrašen
ustavil in stopil štiri korake nazaj.

Kaj je zagledal? ...

Zagledal je ogromno kačo, raztegnjeno čez
cesto, ki je imela zelen lev, oči ognjene in preluknjan
rep, iz katerega se je kadilo ko skozi line dimnika.

Nemogoče si je predstavljati strah dondkov, ki se je oddaljil več ko pol kilometra in sédel na skalovit griček, čakajoč, da bi šla kača po svojih opravkih in pustila prost prehod.

Čakal je eno uro, dve uri, tri ure, a kača je ostala na mestu in tudi oddaleč se je videl rdeči blesk njenih ognjenih oči in steber dima, ki se je dvigal iz repa.

Tedaj se je Storžek, domišljajoč si, da ima pogum, približal na par korakov razdalje kači in ji je s sladkopriliznjenim in tenkim glasom rekel:

»Oprostite, gospod K a č o n , ali bi bili tako prijazni in se na oni strani toliko umaknili, da bi mogel mimo?«

Kot bi rekel zidu. Ni se ganil.

Nato je Storžek ponovil z istim glaskom:

»Vedeti morate, gospod Kačon, da grem domov, kjer me čaka moj očka, ki ga nisem že toliko časa nič videl... Boste tedaj tako prijazni, da bi lahko nadaljeval svojo pot?«

Čakal je znak odgovora na svoje vprašanje, a odgovora ni bilo — nasprotno: Kačon, ki je izgledal dotlej čil in poln življenja, je postal nepremičen in mrzel. Oči so se mu zaprle in rep je prenehal kaditi.

»Ali je res mrtev? ...« se je vprašal Storžek in si pomel roke od velike zadovoljnosti in ne da bi dalje čakal, se je pripravil, da bi ga preskočil in tako prišel na ono stran ceste. Toda ni še zanesel noge, ko se je Kačon nenadoma vzravnal ko sprožena vzmet in dondek, ki se je preplašeno po rakovo umikal, se je spotaknil in padel na tla.

Padel je pa tako nesrečno, da mu je obtičala glava v cestnem blatu in so noge obvisеле navpično v zraku.

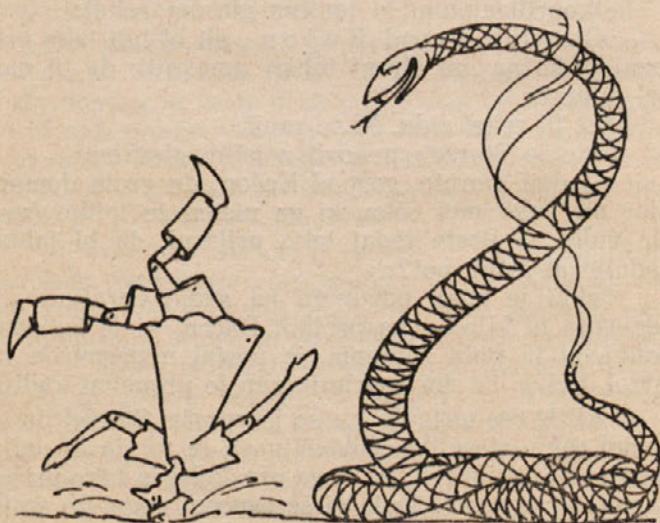
Ob pogledu na dondka, ki je stopical na račun možganov po glavi z neverjetno hitrico, je pograbil Kačona tak krčevit smeh, da se je smejal, smejal, smejal in mu je pod pritiskom smešne sile počila žila na prsih in je potem res poginil...

Nato je začel Storžek spet teči, da bi prispel pred nočjo v Sojkin dom, a ker ni mogel na cesti več

prenašati ostrih ujedov silne lakote, je skočil na polje, da bi utrgal par češulj grozdja moskatelca. Da bi ne bil tega nikdar storil!

Komaj je došel pod trto in — k r a k . . . sta mu stisnili dve ostronazobčani železi noge, da je videl vse zvezde, kar jih je bilo na nebu.

Nesrečni dondek je bil ujet v skopec, ki so ga nastavili tja neki kmetje, da bi jim s svojimi zobmi zgrabil par velikih kun, ki so bile pravi bič božji vsem kurnikom v okolici.

... in noge so obvisle navpično v zraku.

XXI.

Neki kmet zasači Storžka in ga prisili, da mu služi za psa čuvaja.

Storžek se je začel — kaj bi drugega pričakovali — jokati, se dreti in klicati na pomoč, a jok in stok sta bila zaman, ker v okolici ni bilo videti nobene hiše in na cesti ne žive duše.

Medtem se je zmračilo.

Deloma iz strahu pred skopcem, ki mu je žagal goleni, deloma iz bojazni, ker je bil sam in v temi sredi polja, je začel dondek omedlevati; ko pa je nenkrat zapazil, da mu je prilezla čez glavo kresnica, jo je poklical in rekel:

»O Kresničica, ali bi se me usmilila in me rešila iz te muke? ...«

»Ubogi otrok!« je odvrnila Kresnica in se ganjena ustavila ter ga gledala. »Kako si prišel do tega, da stojiš z usčipnjenima nogama med tem ostrim železjem?«

»Sem sem skočil, da bi si utrgal par češulj grozdja moskatelca in ...«

»Ali je bilo grozdje tvoje?«

»Ne ...«

»In kdo te je učil, da bi odnašal stvari, ki niso tvoje?«

»Lakot me je imela ...«

»Lakot, otrok moj, še ne daje pravice, da bi si lastili kaj, kar ni naše ...«

»Res je, res,« je priznal Storžek, solzeč se, »drugič ne bom več!«

Ta trenutek je prekinil razgovor majhen majhen šum korakov, ki so se bližali. Bil je gospodar polja, ki je prišel po prstih, da bi pogledal, če se je ujela katera onih kun, ki so žrle ponoči kokošji rod.

Nemalo se je začudil, ko je izvlekel izpod plašča svetiljko in je zapazil, da je stal v ustju skopca na mesto pričakovane kune neki dečak.

»O ti tatič tatinski!« je zaklical kmet jezen. »Tudaj si ti tisti, ki nam odnašaš kure?«

»Jaz ne, jaz ne!« je kričal in ihtel Storžek. »Stopil sem le sem v polje, da si utrgam dve češulji grozdja! ...«

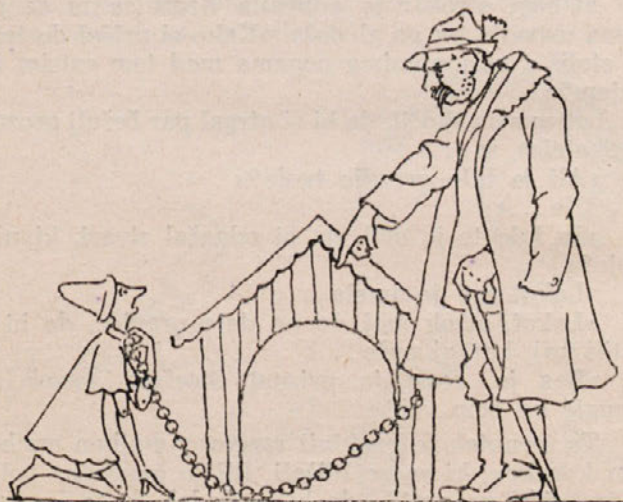
»Kdor krade grozdje, je v stanu krasti tudi kokoši. Le počakaj, ti bom že pokazal, da boš pomnil!«

In razklenil je skopce in je pograbil dondka za tilnik in ga tako tovoril proti domu, kot bi nesel kozlička.

Ko je prišel do skednja pred hišo, ga je zagnal na tla in stoječ mu z eno nogo na vratu, je rekel:

»Nocoj je pozno in grem spat. Najine račune že urediva jutri. Tačas — ker mi je danes poginil pes, ki je čul po noči, — boš ti prevzel njegovo mesto. Za psa čuvaja mi boš.«

Tako je rekel in mu je nataknil za vrat velik obroč z medenimi bodicami in ga je še stisnil, da bi

»In če bi za narobe prišli tatovi, pazi, da boš imel pokonci ušesa in boš lajal!«

bilo nemogoče izmuzniti se, če bi ga imel enkrat za glavo. Na obroč-ovratnik je bila učlenjena dolga železna veriga in veriga je bila pritrjena k zidu.

»Če bi to noč,« je rekel kmet, »začelo deževati, se lahko spraviš v to leseno kočico, kjer je še vedno slama, ki jo je imel štiri leta za postelj moj ubogi pes. In če bi za narobe prišli tatovi, pazi, da boš imel pokonci ušesa in boš lajal!«

Po tem opominu je odšel kmet v hišo in zaprl vrata z zapahom; ubogi Storžek pa je ostal zvit pred skednjem, bolj mrtev ko živ od mraza, lakote in

strahu. Vsakokrat, ko si je jezen z rokama popravljaj železni ovratnik, ki ga je dušil, je spregovoril jokaje:

»Prav mi je!... Čisto prav mi je! Nezasodovoljen sem bil, potep... poslušal sem malopridne tovariše in zato me tepe vedno nesreča. Če bi bil priden otrok, kakor je toliko drugih, če bi bil voljan učiti se in delati, če bi bil ostal doma z dobrim svojim očkom, bi sedaj ne bil tu sredi polja za psa čuvaja pri kmetu. O, če bi mogel priti še enkrat na svet!... A zdaj je prepozno, potrpeti moram!«

Ko je dal tako svojim čuvstvom malo duška, je skobacal v kočico in je zaspal.

XXII.

Storžek ulovi tatove in ker je bil zvest, ga kmet odpusti.

Več ko dve uri je že Storžek trdno in prijetno spal. Kar ga zbudi okoli polnoči neki šepet in tuji pš-pš-pš glasovi, ki jih je menil slišati iz skednja. Pomolil je nos skozi vratca svojega pasjega doma in videl zbrane štiri živali v črnem kožuhu, ki so se mu zdele mačke. A niso bile mačke, kune so bile, živali mesožrke, pogoltne zlasti na jajca in mlade piščančke. Ena izmed njih se je oddaljila od družbe in se približala durcam pri kočici in rekla tiho:

»Dober večer, Blisk!«

»Jaz se ne kličem Blisk,« je odgovoril dondek.

»Kdo pa si potem?«

»Jaz sem Storžek.«

»In kaj delaš tu?«

»Sem za psa čuvaja.«

»In Blisk, kje je? Kje je stari pes, ki je stanoval v tej hišici?«

»Davi je poginil.«

»Poginil? O uboga žival! Tako dober je bil... A sodeč po tvojem obrazu, se mi zdiš tudi ti vljuden in ljubek pes.«

»Prosim, jaz nisem pes!...«

»Kaj pa si?«

»Jaz sem lutek.«

»In si za psa čuvaja?«

»Da, za kazen!...«

»No, dobro. Predlagam ti isti dogovor, kakršnega sem imela s pokojnim Bliskom in zadovoljen boš.«

»Kakšen bi bil ta dogovor?«

»Enkrat na teden bomo prihajale kot doslej obiskovat ponoči vaš kurnik in odnesemo po osem kokoši. Sedem jih pojemo me, eno damo pa tebi, pod

»Prosim, jaz nisem pes!...«

pogojem se razume, da se boš delal, ko da spiš in ti ne pride muha v glavo, da bi lajal in zbudil gospodarja.«

»In Blisk, ali je delal tako?«

»Tako je delal in ko smo bili sami med seboj, smo se prav dobro razumeli. Spi tedaj lepo mirno in bodi gotov, da ti pustimo pred hišico lepo oskubljeno kokoš, ki jo boš imel jutri za zajtrk. Si me razumel?«

»O še kako!...« je odgovoril Storžek in pokimal z glavo nekako grozilno, kot bi hotel reči: »Bomo že še govorili!«

Ko so menile kune, da je vse urejeno in varno, so se druga za drugo v vrsti približale kurniku, ki je stal blizu pasje hišice; z zobmi in kremplji so odprle lesene durce, ki so zapirale uhod, in se zmuz-

nile notri. Zadnja je bila še na pragu, ko so slišale, da so se durce loputama zaprle.

Ono, ki jih je zaloputnilo, je bil Storžek, a ni bil še zadovoljen, da jih je zaprl, zavalil je radi večje varnosti pred nje še veliko skalo v podporo zapahu.

Nato je začel lajati. In lajal je prav tako kot v resnici pes čuvaj, oglašujoč se hov-hov-hov-hov.

Lajanje je zbudilo kmeta, skočil je s postelje, zgrabil puško in prikazavši se na oknu, je vprašal:

»Kaj je novega?«

»Tatovi sol!« je odgovoril Storžek.

»Kje so?«

»V kurniku.«

»Koj pridem.«

In res, preden bi rekel amen v očenašu, se je prikazal kmet: skočil je h kurniku in ko je polovil in spravil v vrečo vse štiri kune, jim je rekel z zadovoljnim glasom:

»Končno ste mi le prišle v roke! Lahko bi vas koj zadavil, a nisem tako neusmiljen. Rajši vas ponese jutri v sosedno vas gostilničarju, da vas na meh odere in vas pripravi ko zajca. Take časti pač ne zaslužite, a velikodušni možje, kakor sem jaz, ne gledajo na take malenkosti!...«

Potem se je obrnil k Storžku in dobrikajoč se mu na vse načine, ga je vprašal:

»Kako si le napravil, da si odkril zaroto teh štirih tatic? Reči moram, Blisk, moj zvesti Blisk, ni nikoli ničesar opazil!...«

Dondek bi lahko povedal, kar je vedel, to se pravi, povedal bi lahko o sramotnem dogovoru med psom in kunami, a spomnivši se, da je pes mrtev, je pomislil: Kaj pomaga tožiti mrtve? ... Mrtvi so mrtvi in najboljše, kar se more narediti, je, pustiti jih v miru!

»Ali si bil ob prihodu kun buden ali si spal?« je nadaljeval kmet s vprašanji.

»Spal sem,« — je odgovoril Storžek — »a kune so me zbudile s svojim šušljanjem in ena je prišla prav do moje hišice in mi rekla: ‚Če obljubiš, da ne boš lajal in zbudil gospodarja, ti podarimo lepo oskub-

ljeno kokoš!... Slišite, kaj takega! Jaz — pa tak predlog! Ali ni to višek nesramne predrznosti!? Res je, da sem ubog lutek in imam vse slabosti tega sveta, a malhar in držati vrečo dolgoprstnežem — nak!«

»Bravo, dečko!« je vzkliknil kmet in ga potrepil po rami. »Lepo misliš in zrastel si v mojih očeh in zato, da ti pokažem svoje veliko zadoščenje: bodi prost, dokler se ne vrneš domov!«

In snel mu je pasji ovratnik.

XXIII.

Storžek objokuje smrt Deklice z modrimi lasmi, potem pa dobi goloba, ki ga odnese na morsko obalo, kjer se vrže v vodo, da bi šel na pomoč svojemu očku Pepku.

Ko ni čutil Storžek za vratom več teže onega trdega in ponižujočega obroča, je stekel čez polja in se ni ustavil ne minute, dokler ni došel na državno cesto, ki bi ga morala pripeljati do Šojkinega doma.

Prišedši na cesto, se je obrnil nizdol, da bi pogledal ravnino, ki se je tam spodaj širila, in s prostim očesom je prav dobro videl gozd, kjer je v svojo nesrečo srečal Lisico in Mačka, sredi gozda pa je videl oni stari hrast, na katerem je gugaje se visel za vrat; in še je pogledal sem in pogledal tja, a male hišice Deklice z modrimi lasmi ni mogel opaziti.

Neka zla slutnja se ga je polastila in zdirjal je na vso moč, kolikor mu jo je ostalo v nogah, in v nekaj minutah je bil na ledini, kjer se je nekoč dvigala Bela hišica. A Bele hišice ni bilo več. Bila pa je majhna marmornata plošča, na kateri so se brale v velikih tiskanih črkah sledeče žalostne besede:

TU POČIVA
DEKLICA Z MODRIMI LASMI
UMRLA OD ŽALOSTI
KER JO JE ZAPUSTIL NJEN BRATEC
STORŽEK.

Kako je obstal Storžek, ko je slabo preslovkoval te besede, si mislite sami. Padel je na kolena in pritisnil tisoč poljubov na marmor-nagrobnik in se spustil v silen plač. Jokal je celo noč in zjutraj, ko se je zorilo, je še vedno jokal, dasi ni imel v očeh več solz in njegovi vzdihni in tožbe so bili tako srce predirajoči in trgajoči, da so jih vsi griči v okolici odmevali.

»O Sojka moja, zakaj si umrla? ... Zakaj nisem umrl rajši jaz namesto tebe, ki sem tako hudoben, dočim si bila ti tako dobra? ... In moj očka, kje

Jokal je celo noč ..

je? O, Sojka moja, povej mi, kje bi ga lahko našel, kor hočem ostati vedno pri njem in ga nič več, nič več, nič več zapustiti! ... Če me imaš res rada ... če imaš rada svojega bratca, oživi ... vrni se živa, kot si bila prej! ... Ali se ti ne smilim sam, od vseh zapuščen revček? ... Če pridejo razbojniki, me znova obesijo na drevo ... in potem bi umrl za vedno. Kaj misliš, naj delam sam na tem svetu? Kdo naj mi da zdaj jesti, ko sem izgubil tebe in svojega očka? Kam naj grem spat ponoči? Kdo mi sešije jopico? O bolje bi bilo, stokrat bolje, če bi bil umrl še jaz! ... Res, res, tudi jaz hočem umreti! ... ih ... ih ... ih! ... »

In ko je tako jokal, je segel z rokama v glavo, da bi si ruval lase, a ker so bili njegovi lasje iz lesa, jih ni mogel niti toliko privzdigniti, da bi vtaknil med nje prste.

Ta čas je letel visoko pod nebom velik Golob, ki se je ustavil z razprostrtimi repetnicami in zagrulil iz nedogledne višine:

»Povej mi, otrok, kaj delaš tu spodaj?«

»Ali ne vidiš? Jokam!« je odgovoril Storžek in dvignil glavo v smeri proti glasu in si obrisal oči z rokavom.

»Čuj,« je nadaljeval Golob, »ali ne poznaš mogoče slučajno med svojimi tovariši nekega lesenjaka, ki mu je ime Storžek?«

»Storžek? ... Kaj si rekel Storžek?« je ponovil dondek in skočil na noge. »Storžek sem jaz!«

Golob se je na ta odgovor spustil po bliskovo nizzdol in je priletel na zemljo. Bil je večji od purana.

»Ali poznaš tudi Pepka?« je vprašal lesenjaka.

»Če ga poznam! Saj je vendar moj ubogi očka! Ti je mogoče pravil kaj o meni? Me popelješ k njemu? Je še vedno živ? Odgovori mi za božjo voljo! Ali je še živ?«

»Pred tremi dnevi sem ga pustil na morski obali.«

»Kaj je delal tam?«

»Tesar si je majhno barčico, da bi prebrodil ocean. Več ko štiri mesece hodi že revež okoli po zemlji in te išče, a ker te ni našel, si je ubil v glavo, da te gre iskat v daljne kraje novega sveta.«

»Koliko je od tu do morske obale?« je vprašal tesnobno Storžek.

»Več ko tisoč kilometrov.«

»Tisoč kilometrov? O Krištof Kolumb, Golob, če bi imel tvoje jadrne peroti!«

»Če hočeš, te jaz nesem.«

»Kako?«

»Jahal boš na mojem hrbtu. Si zelo težak?«

»Težak? Kaj še, ložji sem od peresa!«

Nič drugega ni rekel Storžek in skočil je Golobu na hrbet in razčeperil noge in razkoračen ko jezdec,

je zadovoljno zaklical: »Halop, halop, konjiček, meni se mudi, ker bi rad hitro prišel!...«

Golob se je vzpel in v par minutah je priletel tako visoko, da se je dotikal skoro oblakov. Dondka je v tej višini gnala radovednost, da bi se ozrl in pogledal vniz, a spreletela ga je groza in omotica in da ne bi strmoglavil v globočino, se je privil z rokami tesno tesno k vratu operjenega jezdenca.

Leteli so ves dan. Proti večeru je Golob rekel: »Grozno žejen sem.«

Golob se je vzpel in v par minutah je priletel tako visoko, da se je dotikal skoraj oblakov.

»In jaz grozno lačen,« je dodal Storžek.

»Ustavimo se za trenutek v tem golobnjaku, potem pa spet na pot, da prideva do jutri zjutraj na morsko obalo.«

Vstopila sta v zapuščen golobnjak, kjer sta našla le polno skledo vode in vrhan košek grašice.

Dondek — svoj živ dan ni mogel grašice in samo če je slišal o njej, se mu je kolcalo in obračal želodec — jo je ta večer kar z očmi pojedel in ko jo je spravil, se je obrnil proti Golobu in mu rekel:

»Nikoli ne bi mislil, da je grašica tako dobra!«

»Poskusiti je treba, otrok moj!« je odgovoril Golob. »Ko se lakot zares oglasi in ni drugega, tedaj

je tudi grašica dobra! Lakot ne pozna sladkosnednih muh in trme!«

Privoščila sta si še malo prigrizka in se opremila, potem pa naprej! Drugo jutro sta dospela na morsko obalo.

Golob je položil Storžka na tla in ker ni maral nadležne zahvale za dobro delo, se je koj vzel in izginil v sinjino.

Obala je bila polna ljudstva, ki je kričalo, gledalo proti morju in si kazalo nekaj s prsti.

»Kaj se je zgodilo?« je vprašal Storžek neko starko.

»Zgodilo se je, da je neki ubog oče, ki je zgubil sina, hotel vstopiti v barčico, da bi ga šel iskat onkraj morja. Morje je pa danes zelo viharno in barčica je na tem, da se potopi...«

»Kje je barčica?«

»Glej jo, tam spodaj, kakor kaže moj prst!« je rekla starka in merila na majhno barko, ki je v dani razdalji izgledala kot orehova lupina in mož v njej micenomikno mičken.

Storžek je uprl oči v ono smer in ko je pozorno pogledal, je kriknil v urnobesen krik:

»To je moj očka! To je moj očka!«

Medtem je mala barčica, gnana od razdivjanih valov, zdaj izginila med velikimi grivami, zdaj spet splavala na površje, Storžek je pa, stoječ na vrhu visoke kleči, klical in klical po imenu svojega očka in mu dajal znamenja z rokami in z robcem in končno s čepico, ki jo je imel na glavi.

In zdelo se je, da je Pepek, čeprav je bil tako daleč od obrežja, spoznal sinčka, kajti tudi on je dvignil čepico in ga pozdravljaj; s hitrico kretenj mu je povedal, da bi se rad vrnil, a morje je bilo tako nazarensko, da ni mogel veslati in priti na kopno.

Naenkrat se je dvignil grozovit val in barka je izginila. Čakali so, da bi se pojavila spet na površju, a ni je bilo več.

»Ubogi človek!« so vzklikali ribiči, ki so bili zbrani na obali in mrmraje vsak svojo molitvico, so se oddaljili in se vračali domov.

Tedaj so zaslišali obupen vzkrík in obrnivši se, so videli nekega dečka, ki se je vrgel z vrha kleči v morje in klical:

»Rešiti hočem svojega očka!«

Storžek, ki je bil ves lesen, se je lahko vzdržal na površju in je plaval ko riba. Zdaj je izginil pod vodo v navalu toka, zdaj se je pokazal z nogo, zdaj spet z roko v veliki oddaljenosti od obrežja.

Končno so ga izgubili iz oči in ga niso videli več.

»Ubogí dečko!« so vzklikali ribiči, zbrani na obali in pod globokim vtisom tega dogodka polagoma odhajali vsak na svoj dom.

XXIV.

Storžek priplava na Otok delavnih čebel in najde spet Sojko.

Storžek, upajoč, da dospe še pravočasno v pomoč svojemu ubogemu očku, je plaval vso dolgo noč.

In kako grozovita noč je bila! Oblaki so se trgali, toča je padala med strahovitim gromom in bliskom, ki je svetil ko dan.

Proti jutru se mu je zazdelo, da vidi v bližini podolgovat kos zemlje. Bil je otok sredi morja.

Vse je poskusil, da bi priplaval do tega obrežja, a zaman. Odbijajoči se in vzpenjajoči valovi so si ga metali drug drugemu kot bi bil iver ali slamnata bilka. Končno se je vzel v njegovo srečo tako močen in silovit val, ki ga je pljusnil z vso težo na obrežni pesek.

Padec je bil tako silen, da so mu zahreščali vsi sklepi in rebra, a potolažil se je in rekel:

»Tudi to pot sem jo lepo in srečno odnesel!«

Nebo se je medtem polagoma zjasnilo; solnce se je prikazalo v vsem svojem sijaju in morje se je pomirilo in bilo tiho kot olje.

Dondek je razgrnil svojo suknjo na solnce, da bi jo posušil, in obenem gledal sem in tja, ne bi li opazil kje na nedogledni vodni gladini kake majhne barke in možička miceno mikenega v njej. A ko je

natanko natanko dobro pogledal, ni videl drugega ko nebo, morje in kako jadro na ladjah, a tako daleč, da se je zdelo ko muha.

»Da bi vsaj vedel, kako se imenuje ta otok!« je vzdihoval na obrežju. »Da bi vsaj vedel, ali prebivajo na tem otoku vljudni ljudje, namreč ljudje, ki nimajo navade, da bi obešali otroke na drevesne veje; a koga naj vprašam, koga, če ni nikogar?«

Misel, da je sam, sam, sam sredi velike neobljudene pokrajine, ga je navdala s tako žalostjo, ki je zbirala že solze, a naenkrat je zapazil nedaleč od brega veliko ribo, ki je mirno plavala po svojih opravkih, moleča glavo iz vode.

Dondek bi jo rad poklical po imenu, a ker je ni poznal, je glasno zakričal, da bi ga čula:

»Ej, vaša ribja visokost, bi mi dovolili eno besedo?«

»Tudi dve,« je odgovorila riba, ki je bila tako priljubljen Delfin, kot jih je malo v vseh morjih sveta.

»Veselje bi mi napravili, če bi mi povedali, ali so na tem otoku vasi, kjer bi mogel jesti, ne da bi bil pojeden?«

»So, so,« je odgovoril Delfin, »celo ne daleč od tod je ena.«

»Po kateri poti bi prišel tja?«

»Tam po oni stezi na levo moraš in kar naravnost za nosom! Ne moreš zgrešiti.«

»Pa mi povejte še to: ali niste mogoče srečali kje, ko se dan in noč sprehajate po morju, majhne barčice z mojim očkom?«

»Kdo pa je tvoj očka?«

»Moj očka je najboljši očka na svetu, kakor sem jaz najbolj malopriden otrok, kar si jih morete misliti.«

»Očividno je nevihta, ki je razsajala to noč, barčico potopila,« je odgovoril Delfin.

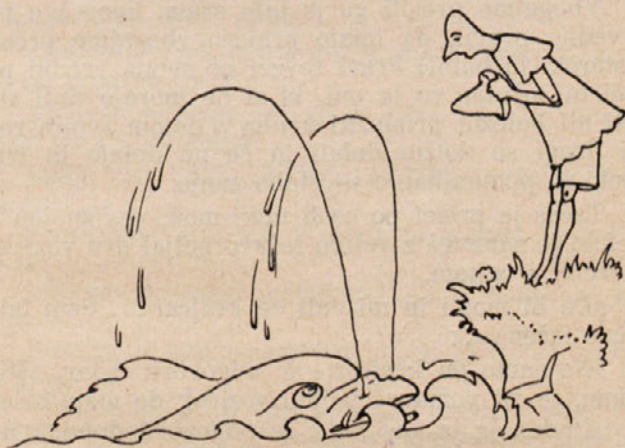
»In moj očka?«

»Pogoltnil ga je najbrže morski volk, ker nekaj dni že tako mori in davi ta grozna riba v naših vodah, da je vse obupano.«

»Ali je morski volk močno velik?« je vprašal Storžek, ki se je začel tresti od strahu.

»Pa kako!« je odvrnil Delfin. »Predstavljaš si ga lahko, če ti povem, da je bolj velik ko petnadstropna hiša in ima usta tako široka in globoka, da bi šel lahko vanje cel vlak z zakurjenim strojem vred.«

»Ojoj!« je vzkiknil preplašeno Storžek, se hitro oblekel in poslovil od Delfina: »Na svidenje, vaša

»Na svidenje, vaša ribja visokost...«

ribja visokost, oprostite mojo predrznost in hvala lepa za prijaznost!...«

Ko je to rekel, se je odpravil na stezo in šel tako hitro, kot bi tekel. Ob vsakem še tako neznatnem šumu je postal, se v strahu obrnil, da bi videl, če ga že zasleduje grozeči morski volk, velik ko petnadstropna hiša in imajoč v ustih cel vlak.

Čez pol ure je dospel v majhno vas, imenovano Bučelna vas. Steze so mrgolele prebivalstva, ki je hitelo po svojih opravilih: vsi so delali, vsak je imel svoj posel. Lenuha ali postopača bi ne dobil, če tudi bi ga iskal z lučjo.

»Vidim,« je rekel zguba Storžek, »ta vas ni zame! Jaz nisem rojen za delo!«

Pa ga je začela mučiti lakota, ker preteklo je že štiriindvajset ur, kar ni zaužil ničesar — niti grašične prikuhe ne.

Kaj storiti?

Ni mu kazalo drugega, če bi se hotel oteščati: ali prositi za delo ali prositi vbogajme bodlisi novec bodisi kos kruha.

Vbogajme prositi ga je bilo sram, ker očka mu je vedno pravil, da imajo pravico vbogajme prositi le starčki in bolni! Pravi reveži na svetu, vredni pomoči in sočutja, so le oni, ki si ne morejo radi starosti ali boleznii prislужiti kruha z delom svojih rok. Vsi drugi so dolžni delati in če ne delajo in trpe lakoto in pomanjkanje — slabo zanje.

Tačas je prišel po cesti neki mož; ves znojen in upehan je samotež z veliko težavo peljal dva vozička, naložena z ogljem.

»Če bi mogli in mi dali en krajcar ... Sem tako močno lačen ...«

»Ne samo en krajcar,« je odgovoril oglar, »štiri ti dam, če mi pomagaš peljati voziček do moje hiše.«

»Čuden je ta vaš 'če',« je odgovoril dondek nekako užaljeno. »Nikoli še nisem bil za osla, nikoli še nisem bil vprežen v voziček!«

»Zahvali Boga!« mu je rekel oglar in še pristavil: »Kar se pa tiče lakote, otrok moj, ureži dva velika kosa svoje prevzetnosti in glej, da jo dobro prebaviš!«

Čez nekaj minut je prišel po cesti zidar, ki je nesel na ramah koš apna.

»Usmilite se, dobri mož, in dajte revnemu dečku en krajcar. Od lakote zevam ...«

»Prav rad, če greš z mano in mi pomagaš nositi apno. Ne enega, pet ti jih dam!« je odgovoril zidar.

»Pa apno je težko,« je odvrnil Storžek, »in jaz se ne maram truditi.«

»Če se ne maraš truditi, otrok moj, pa zevaj dalje. Dober tek!«

V teku pičle pol ure je šlo še dvajset ljudi mimo in vse je prosil Štoržek vbogajme, a vsi so mu odgovorili:

»Ali te ni sram? Mesto da postopaš po cesti, rajši si poišči kako delo in se nauči kruh služiti!«

Končno je prišla mimo še ljubezniva ženičica, ki je nesla dva vrča vode.

»Ali bi mi dovolili, ljubezniva ženičica, da bi se napil malo vode iz vašega vrča?« je vprašal Štoržek, ki ga je žgala vroča žeja.

»Kar pij, otrok moj!« mu je rekla ženičica in postavila vrča na tla.

Napivši se vode ko suha goba, si je Štoržek brisal usta in momljal:

»Žejo sem potolažil. Tako bi lahko potolažil tudi lakoto!...«

Ljubezniva ženičica je ujela te besede in je brž rekla:

»Če mi pomagaš nesti en vrč, ti dam lep kos kruha!«

Štoržek je samo pogledal vrč in ni rekel ne bev ne mev.

»In s kruhom ti dam krožnik cvetače, zabeljene z oljem in octom,« je pristavila ljubezniva ženičica.

Štoržek je vnovič pogledal vrč in ni rekel ne bev ne mev.

»In ko poješ cvetačo, dobiš še lep bonbon, napoljen z rozolijo.«

Zapeljivi sladkosti se Štoržek ni mogel več ustavljati, odločil se je in rekel:

»Naj bo! Vam pa pomagam nesti vrč do hiše!«

Vrč je bil težek in ker ga ni mogel nesti dondek v rokah, si ga je zadel na glavo.

Ko sta prišla domov, je posadila ljubezniva ženičica Štoržka za majhno pogrnjeno mizo in mu prinesla kruha, zabeljeno cvetačo in bonbon.

Štoržek ni jedel, goltal je; njegov želodec je bil ko neopremljeno stanovanje, izpraznjeno že pet mesecev...

Ko je malopomalo pomiril divje ujede lakoti, je dvignil glavo, da bi se zahvalil svoji dobrotnici. Ni je še dobro pogledal v obraz, se mu je izvil zategnjen chhhh!... poln začudenosti in obstal je ko začaran s široko odprtimi očmi, z vilicami v zraku in z usti, polnimi kruha in cvetače.

...in je objel kolena skrivnostne ženičice.

»Kaj si se tako začudil?« je smeje se vprašala ljubezniva ženičica.

»Vi ste...« je jecljaje odgovoril Storžek, »vi ste... vi ste... podobni ste... spominjate me.. da, da, da... isti obraz... iste oči ... isti modri lasje... kakor vi!... O Sojka moja!... O Sojka moja... povejte mi, ali ste vi, prav vi!... Ne pustite me več jokati! Če bi vedeli!... Tako sem jokal, tako sem jokal...«

In še ko je tako govoril, je Storžek bridko jokal in se spustil na kolena in je objel kolena skrivnostne ženičice.

XXV.

Storžek obljubi Sojki, da bo priden in se učil, ker se je že naveličal biti lutek in hoče postati vzoren deček.

Spočetka je ljubezniva ženičica skušala skrivati, da bi bila ona mala Sojka z modrimi lasmi, a ko je videla, da jo je prepoznal in ni hotela več slepomišiti, se je dala spoznati in je rekla Storžku:

»O ti prebrisani lesenjaček, ti! Le kako si mogel vedeti, da sem jaz?«

»Vse dobro, ki vam ga privoščim, mi je povedalo...«

»Ali veš? Še deklico si me zapustil, zdaj si me pa našel ženo, tako ženo, da bi ti bila lahko za mamo.«

»Prav vesel bi bil, ker bi vas potem namesto sestra klical mama. O, koliko časa želim že, da bi imel mamo, kot jo imajo drugi otroci!... A kako ste napravili, da ste tako hitro zrastle?«

»To je skrivnost.«

»Naučite me jo, tudi jaz bi rad malo zrastle. Ali ne vidite, še zmerom sem pritlikav nebogljenec!«

»A ti ne moreš rasti!« je odvrnila Sojka.

»Zakaj ne?«

»Zato, ker lesenjaki nikdar ne rastejo. Rodijo se kot lutke, živijo kot lutke.«

»Oh, pa sem tako naveličan biti lutek!« je zakričal Storžek in si prisolil zaušnico. »Čas bi bil, da bi postal tudi jaz človek, kot so drugi.«

»Lahko postaneš, samo če hočeš...«

»Res? In kaj naj napravim, da bi hotel?«

»Prav lahka stvar: navaditi se moraš, da boš res priden otrok.«

»O, ali mar nisem?«

»Kaj še! Pridni otroci so ubogljivi, ti pa...«

»Jaz nikoli ne ubogam.«

»Pridni otroci se z ljubeznijo učijo in delajo, a ti...«

»Jaz pa se klatim okoli in postopam vse leto.«

»Pridni otroci govorijo zmerom resnico...«

»In jaz se zmerom lažem.«

»Pridni otroci hodijo radi v šolo...«

»Mene pa boli trebuh... Pa od danes naprej bom drugačen.«

»Obljubiš?«

»Obljubim. Postati hočem priden otrok in biti v veselje in tolažbo očku... Kje pa bi utegnil biti sedaj moj očka?«

»Ne vem.«

»Bog ve, ali ga bom še kdaj videl in objel?«

»Mislim da, celo gotova sem.«

Storžek je bil tako vesel tega odgovora, da je prijel Sojko za roke in jih začel tako navdušeno poljubovati kot bi bil iz sebe. Potem je dvignil obraz, jo ljubeznivo pogledal in vprašal:

»Povej mi, mamica, ali je res, da si umrla?«

»Zdi se, da ne,« je odgovorila smehljaje se Sojka.

»Če bi vedela, kaka žalost mi je zaprla grlo, ko sem bral: TU POČIVA...«

»Vem, vem in zato sem ti prizanesla. Tvoja prisrčna žalost mi je pokazala, da imaš dobro srce. O otrokih z dobrim srcem, pa če tudi so včasih malo-pridni in razvajeni, je le kaj upati, vsaj upati, da pridejo na pravo pot. Zato, vidiš, sem te prišla iskat celo do sem in bom tvoja mama...«

»O kako lepo!« je vzkliknil Storžek in poskočil od veselja.

»Ubogal me boš in boš delal vse tako, kot ti bom ukazala.«

»Rad, in še kako rad!«

»Jutri,« je dodala Sojka, »boš začel hoditi v šolo.«

Storžek že ni bil več tako vesel.

»Potem si izbereš poklic ali rokodelstvo, ki te najbolj veseli...«

Storžek je postal resen.

»Kaj pa mrmraš sam s sabo?« ga je vprašala Sojka ostro.

»Sem rekel...« je zagrgal dondek polglasno, »da se mi zdi prepozno, da bi hodil v šolo...«

»Nič, nič! Pomni, da ni nikdar prepozno učiti se in izpopolnjevati svoje znanje!«

»A jaz ne maram ne poklica ne rokodelstva...«

»Zakaj ne?«

»Zato, ker me delo utruji.«

»Otrok moj,« je rekla Sojka, »vsi, ki tako govorijo, končajo skoraj vedno ali v zaporu ali v bolnišnici. Človek, zapomni si, naj bo bogat ali ubog, je

»Ubogal me boš in boš delal vse tako, kot ti bom ukazala.«

dolžan na svetu na ta ali oni način delati in truditi se. Gorje mu, če se prepusti lenobi! Lenoba je ena najgrših bolezní in treba jo je ozdraviti in pregnati že otroku, ker pozneje se ne da več ozdraviti.«

Te besede so pretresle Storžka v dno duše, živahno je dvignil glavo in rekel Sojki:

»Učil se bom, delal bom, vse bom napravil, kar mi ukažeš, ker — z eno besedo — lutkarsko življenje mi je že zoprno in postati hočem otrok, pa naj stane kar hoče! Saj si mi obljubila, kaj ne?«

»Obljubila sem ti, odvisno je pa od tebe!«

XXVI.

Storžek gre s svojimi sošolci na obalo, da bi videl morskega volka.

Drugi dan je šel Storžek v šolo.

Predstavljaite si razposajene dečake, ko so videli, da je vstopil v razred dondek! Bušili so v tak smeh, ki ga ni hotelo biti konec. Vsi so se spravili nadenj: eden mu je potegnil čepico iz roke, drugi ga je vlekel za jopo po razredu, tretji mu je skušal napraviti pod nosom s črnilom brke, četrti pa mu je skušal celo navezati nitke na noge in na roke, da bi moral plezati po njegovi volji.

Nekaj časa je Storžek molče prenašal lahkomi-selne porednosti, a končno mu je pošla potrpežljivost, otepel se je najhujših brencljev, ki so se zaganjali vanj, in je rekel:

»Pazite se, dečki, jaz nisem prišel sem, da bi me vlekli kot Pavliho! Jaz spoštujem druge in hočem, da tudi drugi spoštujejo mene!«

»Dobro, dobro, ništre! Govoril si kot tiskana knjiga!« — so zavpili pobalini in se valjali od smeha po tleh in najpredrzejši izmed njih je stegnil roko, da bi prijel dondka za nos. A je bil prepozen. Storžek je zravnal pod klopjo nogo in ga je brenil v golen.

»Ojej, kako trde noge ima!« je zatulil dečak in si drgnil podpluto liso, ki mu jo je napravil dondek.

»In kake komolce! . . . Še bolj trde ko noge! . . .« je zaječal drugi, katerega je sunil za njegove opokle šale z laktom pod želodec.

Z brco in sunkom si je pridobil Storžek v razredu splošen ugled in naklonjenost vseh šolarjev: vsak mu je hotel izkazati kako uslugo in ljubeznivost.

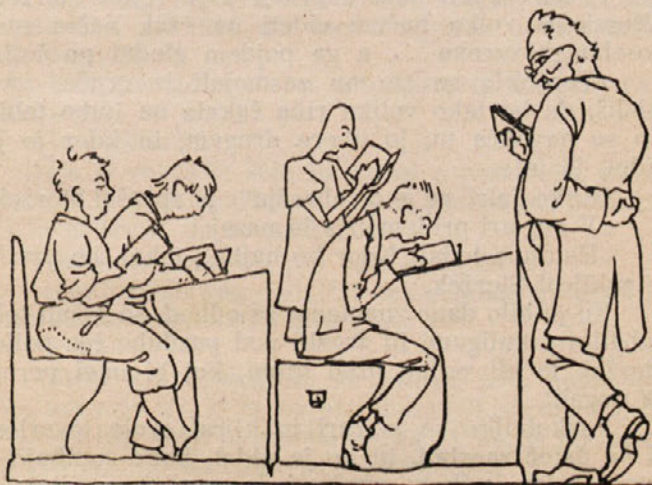
Tudi učitelj ga je hvalil, ker je videl, da je pazljiv, priden, nadarjen, da prihaja prvi v šolo in zadnji vstane po končanem pouku.

Edina napaka, ki jo je imel, je bila, da je imel preveč prijateljev, in med njimi take, ki so bili znani malopridneži in lenuhi, ki jim ni bilo mar za učenje in napredek.

Učitelj ga je vsak dan svaril pred slabo družbo in tudi Sojka ga je često opozarjala:

»Pazi se, Storžek! Ti tvoji prijatelji te spravijo prej ali slej ob vsako veselje do šole in končno še v kako nesrečo!«

»Ni nevarnosti!« je odgovoril dondek, skomizgnil z rameni in postavil kazalec na čelo, češ: »Imam tu notri že toliko pameti!«

Tudi učitelj ga je hvalil, ker je videl, da je pazljiv.

Pa se je zgodilo nekega dne, da je srečal med potjo v šolo tolpo svojih prijateljev, ki so mu prihajali nasproti in kričali:

»Ali že veš?«

»Ne!«

»Tam blizu v morju se je prikazal morski volk; velik je ko gora.«

»Res?... Ali je oni morski volk, ki je požrl mojega ubovega očka?«

»Mi gremo na obalo, da ga bomo videli. Ali greš tudi ti?«

»Ne grem, moram v šolo.«

»Kaj bi hodil v šolo? V šolo pojdemo jutri! En dan več ali manj — ōsli ostanemo isti.«

»In učitelj, kaj poreče?«

»Naj reče, kar hoče. Plačan je zato, da godrnja ves božji dan.«

»In moja mama?«

»Mame ne vedo nikdar nič,« so odgovorili malo-pridneži.

»Veste, kako bom napravil?« je rekel Storžek. »Morskega volka hočem videti na vsak način radi posebnega vzroka..., a ga pojdem gledat po šoli.«

»Tepček!« so se mu zasmjeli iz gruče. »Ali misliš, da bo tako velika riba čakala na ljubo tebi? Ko se naveliča tu, jo ubere drugam, in kdor jo je videl, jo je!«

»Kako daleč pa je do obrežja?« je vprašal Storžek.

»V eni uri pridemo tja in nazaj.«

»Hajdimo tedaj! Kdor bo najboljši teklen, bo prvi!« je zaklical Storžek.

Ko je bilo dano znamenje za odhod, so začeli teči pobalini s knjigami in zvezki pod pazduho čez polje. Storžek je bil vedno pred njimi, kot bi imel peroti na nogah!

Vsakotoliko se je ozrl in klical svoje tovariše, ki so daleč zaostali, in ko je videl, kako sopihajo z iztegnjenim jezikom upehani in prašni, se jim je smejal od srca. Nesrečnež ta trenutek ni vedel, kakim strahotam in neprilikam gre naproti!...

XXVII.

Velika bitka med Storžkom in njegovimi prijatelji: ker je eden izmed njih ranjen, so orožniki prijeli Storžka.

Ko je pridiral Storžek na obrežje, je z radovednimi očmi pogledal na morje, a ni zapazil nikjer morskega volka. Morje je bilo gladko ko zrcalo.

»Hej, kje pa je morski volk?« je zaklical, obrnivši se proti tovarišem.

»Zajtrkovat je šel!« je odgovoril eden izmed njih smeje se.

»Ali pa je legel na posteljo, da malo zaspančka!« je dodal drugi in se tako smejal, da je hotel počiti.

Storžek je ob teh porogljivih odgovorih in trapastem smehu uvidel, da so ga tovariši neusmiljeno grdo povlekli, ko so mu natvezli nekaj, kar ni res, in ga zavedli na napačno pot. Zato jim je jezen rekel:

»In zdaj? Kako mezgo ste še zvarili, da bi me namazali z njo kot ste me z zgodbo o morskem volku?«

»Mezga je gotova!...« so odgovorili v zboru pobalini.

»In bi bila?«

»Da si zamudil šolo in prišel z nami. Ali te ni sram, da si vsak dan tako točen in priden pri pouku? Ali te ni sram, da se toliko učiš?«

»In če se jaz učim, kaj vam to škodi?«

»Škodi in še kako! Do tal nas pritisne in učitelja si ne upamo pogledati v obraz...«

»Zakaj ne?«

»Zato, ker šolarji, ki se pridno uče, potisnejo take, kot smo mi, ki se ne maramo učiti, vedno v kot, kakor bi bili kaka obnošena coklja. A mi ne maramo biti coklja, tudi mi damo nekaj nase!...«

»Kaj naj tedaj napravim, da vam ustrezem?«

»Naveličati se moraš šole, učenja in učitelja, ker ti troje so naši največji sovražniki.«

»In če bi se hotel še učiti?«

»Potem ti pa že pokažemo, ob prvi priliki se splečamo!...«

»Skoraj bi se vam smejal!...« je rekel dondek in stresel glavo.

»Ej Storžek!« je zavpil največji izmed dečakov in se zagnal vanj. »Kaj si prišel sem, da bi se tu širokoustil in šopiril in repenčil ko petelinček! Veš, če se nas ti ne bojiš, se tudi mi tebe ne! Pomisli, da si ti sam, a nas je sedem!«

»Sedem ko naglavnih grehov!« je rekel Storžek in se od srca nasmejaj.

»Ali ste slišali? Nas vse je žalil! Imenoval nas je sedem naglavnih grehov!...«

»Storžek, prekličiči žalitev... sicer gorje tebi!«

»Kukuk!« je zakukal dondek in se potolkel s kazalcem po koncu nosa v znamenje poroga.

»Storžek, slaba ti bo predla!«

»Kukuk!«

»Naložimo ti jih kot oslu!...«

»Kukuk!«

»Domov se vrneš s krvavim nosom!«

»Kukuk!«

»Čak, jaz te naučim kukati!« je zakričal najbolj divji izmed pobalinov. »Na, eno ta čas na račun in jo shrani za večerjo!«

In ko je tako rekel, mu jo je že prismolil s pestjo okrog glave.

A je bilo kot se reče bot za bot, ker dondek je odgovoril, kot je bilo pričakovati — urno z drugo pestjo in od trenutka do trenutka se je bitka bolj razvnela in se razvila v splošen boj, ne boj, mesarsko klanje.

Čeprav je bil Storžek sam, se je vendar junaško branil. S svojimi nogami iz najtršega lesa je tako sijajno deloval, da je zadrževal sovražnika vedno v primerni oddaljenosti. Kamor so mogle njegove noge doseči in zadeti, tam so pustile v spomin podpluto črno liso.

Pobalini, razdraženi, ker se niso mogli spopasti kot bi želeli, so začeli misliti na bombardiranje. Razvezali so svoje šolske nahrbtnike in ga začeli kamenjati s katekizmom, z Ganglom, s Črničcem, s Černejem, z Widerjem, Druzovičem in z drugimi šolskimi knjigami, a dondek, ki je imel bistre oči in bil prebrisan, se je vedno pravočasno sključil, da so padle knjige, ki so frčale nad glavo, vedno v morje.

Predstavlajte si ribe! Ribe, misleč, da so one knjige užitne, so se tropoma zbirale na površju, a ko so okusile kako stran ali ovitek, so koj vse izpljunile in se namrdnile, kot bi hotele reči: »To blago ni za nas, vajene smo kaj boljšega!«

Med tem ko se je bitka v najhujšem ognju nadaljevala, je prilezel iz vode počasi počasi na obrežje velik rak in zavpil z glasom zamrzone trombe:

»Nehajte, otročeta otročasta! Take ročne bitke med otroki se končajo redko dobro. Vedno se primeri kaka nesreča!...«

Ubogi Rak! Kot bi govoril vetru. Še zguba Storžek se je ozrl, da bi ga srdito pogledal, in mu je robato zaklical:

Razvezali so nahrbtnike in ga začeli kamenjati s katekizmom, z Ganglom... in z drugimi šolskimi knjigami.

»Izgubi se, račja zoprnost! Bolje bi naredil, če bi posrkal dve kroglici lišaja, da bi pozdravil svoje premrzlo grlo! Spravi se, rak račji, rajši v posteljo, in spoti se!«

Ta čas so pogledovali pobalini, ki so bili že pri kraju s svojimi knjigami, na dondkov nahrbtnik in navalili nanj s tako silo, da so se ga polastili, preden bi bil Storžek mogel reči ne.

Med Storžkovimi knjigami je bil tudi obsežen zvezek, vezan v debelo lepenko, a hrbet in obrobke

je imel iz kozje kože. Bil je Traktat o aritmetiki.¹ Mislite si sami, kako je bil težek!

Eden izmed pobalinov je zgrabil debeli zvezek, ga nameril na Storžkovo glavo, ga zagnal z vso močjo, kar je je imel v roki, a mesto da bi pogodil dondka, je zadel v glavo enega izmed tovarišev, ki je postal bel ko oprano roblje in ni rekel drugega ko:

»O mama, pomagajte... umiram!...« In zvrnil se je po pesku.

Ob pogledu na mrtveca so jo dečaki preplašeni pobrisali in v nekaj minutah ni bilo videti na obali nikogar več.

Samo Storžek je ostal, in čeprav je bil tudi sam od bolečin in strahu bolj mrtev ko živ, je tekel k morju in namočil svoj robec in začel močiti sence ubogega sošolca. Medtem je sunkovito in obupno jokal, ga klical po imenu in govoril:

»Dušan!... ubogi moj Dušan!... odpri oči in poglej me!... Zakaj ne odgovoriš? Saj nisem bil jaz, veš, ki te je tako udaril! Veruj mi, nisem bil jaz!... Odpri oči, Dušan!... Če boš imel oči zaprte, umrem še jaz... O moj Bog, kako naj se sedaj vrnem domov?... Kako naj se prikažem pred dobro mamo? Kaj bo z mano?... Kam naj pobegnem?... Kam naj se skrijem?... O, koliko bolje bi bilo, tisočkrat bolje bi bilo, če bi bil šel v šolo!... Zakaj sem poslušal zlobne tovariše, ki so moja poguba?... In učitelj me je opozoril na to... in mama mi je zabičavala: »Varuj se slabih tovarišev!« A jaz trmoglavi trdovratnež... sem poslušal lepo vse, potem pa napravil po svoje! In še obračun me čaka... In tako nisem imel, odkar sem na svetu, ne ene dobre ure. Moj Bog! Kaj bo z mano?...«

In Storžek je jokal in jokal, vpil in se bil s pestmi po glavi in klical ubogega Dušana. Kar zasliši gluhonem šum korakov, ki so se bližali.

Obrnil se je: bila sta dva o rožnika.

»Kaj pa delaš tako zavaljen po tleh?« sta vprašala Storžka.

¹ Učena razprava o računstvu.

»Pomagam svojemu sošolcu.«

»Kaj mu je slabo?«

»Mislim, da...«

»Pa kako!« je vzkliknil eden izmed orožnikov, ki se je pripognil, da bi pogledal Dušana od blizu.

»Deček je ranjen v sence. Kdo ga je?«

»Jaz ne!« je zajecjal dondek, ki mu je zapiralo sapo.

»Kdo je tedaj bil, ki ga je ranil, če nisi bil ti?«

»Jaz ne!« je ponovil Storžek.

»In s čim je bil ranjen?«

»S to knjigo.«

In dondek je pobral s tal Traktat o aritmetiki, vezan v lepenko in kozjo kožo, da bi ga pokazal orožnikoma.

»In ta knjiga, čigava je?«

»Moja.«

»Dovolj je, drugega ni treba. Dvigni se hitro in pojdi z nama!«

»A jaz...«

»Z nama!«

»Pa jaz sem nedolžen...«

»Z nama!«

Preden so odšli, sta poklicala orožnika nekaj ribičev, ki so slučajno ta trenutek pristali s svojo barko, in sta jima rekla:

»Poberite tu tega ranjenega dečka, odnesite ga domov in skrbite zanj. Jutri prideva pogledat!«

Nato sta se obrnila k Storžku, ga vzela v svojo sredo in mu velela z vojaško prijaznim glasom:

»Hodi, pa hitro! Sicer ti bo slaba pela!«

Storžek si ni pustil dvakrat reči in je začel iti po oni stezi, ki je vodila v vas. Ubogi revež je komaj vedel, kje je. Zdelo se mu je, da sanja pošastne sanje. Ves izven sebe je bil. Videl je vse dvojno, noge so se mu tresle, jezik mu je obvisel pod nebom in ni mogel ziniti ne ene besede. Vendar ga je kljub vsej tej okorelosti in naglušnosti bodel v srce oster trn: misel, da bo moral sredi orožnikov mimo okna dobre Sojke. Rajši bi umrl.

Bili so že blizu vasi, ko je puhnil od nekod veter in odnesel Storžku z glave čepico kakih deset korakov daleč.

»Ali dovolita,« je vprašal dondek orožnika, »da skočim po svojo čepico?«

»Le skoči, a opravi hitro!«

Dondek je obrnil hrbet, pobral čepico..., a mesto bi jo dal na glavo, jo je stisnil med zobe v

»Hodi, pa hitro! Sicer ti bo slaba pela!«

usta in začel teči, kar so ga noge nesle, proti obali. Šel je ko izstreljena krogla.

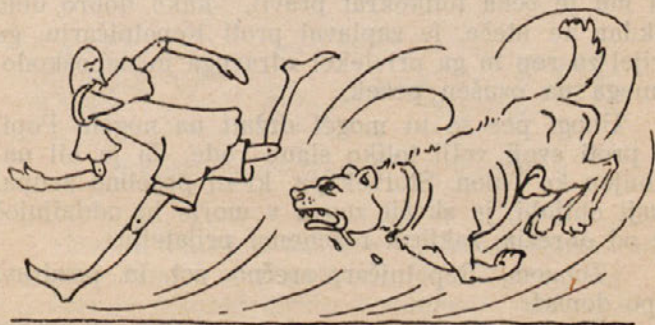
Orožnika, ugotovivši, da bi ga bilo težko doteči, sta nahujskala za njim ovčarskega psa, ki si je stekel na pasji tekmi prvo darilo. Storžek je tekel in pes je tekel bolj ko on in zato so se zbirali ljudje ob oknih in se gnetli po sredi ceste, radovedni, da bi videli konec te divje gonje. A ni bilo mo- goče, ker pes ovčar in Storžek sta dvignila na cesti take oblake prahu, da čez nekaj minut ni bilo videti ničesar več.

XXVIII.

Storžek je v nevarnosti, da bi bil ocvrt v ponvi ko
riba.

Tekom obupnega teka je doživel Storžek trenutek, grozen trenutek, ko je mislil, da je po njem, ker Repetničar (tako je bilo ovčarskemu psu ime) je tekel in tekel in ga je skoraj dotekel.

Dosti je rečeno, če povem, da je čutil dondek

Storžek je tekel in pes je tekel bolj ko on...

komaj ped za sabo upehano sopenje presnete ovčarščine in celo gorke puhe iz zevajočega gobca.

K sreči ni bilo obrežje več daleč in morje se je videlo v razdalji nekaj korakov.

Komaj je prišel na obrežje, se je zagnal dondek v lep skok, kot bi ga mogla napraviti le še žaba, in je štrbunknil v sredo vode. Repetničar se je hotel ustaviti, a zagon je vrgel tudi njega v vodo. Nesrečnež pa ni znal plavati in začel je opletati s tacami, da bi se obdržal na površju, a bolj ko je opletal, bolj mu je šla glava pod vodo.

In ko je dvignil glavo iz vode, je imel ubogi pes oči vse preplašene in zmedene in lajajoč je kričal:

»Potapljam se, potapljam se!«

»Crkni!« mu je odgovoril od daleč Storžek, ki se je že čutil izven vsake nevarnosti.

»Pomagaj mi, Storžek moj, reši me smrti!...«

Obupni klici so dondka, ki je imel konec koncev le dobro srce, ganili in obrnil se je proti psu in rekel:

»Ali mi obljubiš, če te rešim, da me ne boš več sovražil in tekel za mano?«

»Obljubim, obljubim! Samo pohiti za božjo voljo, ker če zamudiš še pol minute, sem lepo mrtev.«

Storžek je nekaj časa okleval, a ko se je spomnil, da mu je očka tolikokrat pravil, kako dobro delo nikdar ne uteče, je zaplaval proti Repetničarju, ga prijel za rep in ga privlekel zdravega in nepoškodovanega na osušen pesek.

Ubogi pes se ni mogel držati na nogah. Popil je proti svoji volji toliko slane vode, da je bil napihnjen ko balon. Storžek pa, ki ni posebno zaupal pasji obljubi, je skočil znova v morje in oddaljujoč se od obrežja, zaklical rešenemu prijatelju:

»Zbogom, Repetničar, srečno pot in pozdravi lepo doma!«

»Zbogom, Storžek,« je odgovoril pes, »tisočkrat ti hvala, da si me rešil smrti. Veliko uslugo si mi napravil: veš, na tem svetu je vse posojeno, če nanese priložnost, bova že še govorila...«

Storžek je plaval dalje, držeč se vedno blizu obrežja. Končno se mu je zazdelo, da je prišel na varno; pogledal je na obrežje in videl med klečmi nekako votlino, iz katere je vihrala dolga perjanica dima.

»V votlini mora biti ogenj,« je rekel sam pri sebi. »Ko nalašč! Grem in se osušim in ogrejem in potem — potem naj bo, kar hoče!«

Ko se je tako odločil, je plaval proti klečem, a ko se jim je približal in se hotel vzpeti nanje, je začutil nekaj pod vodo, ki se je dvigalo, dvigalo, in ga — dvignilo v zrak. Skušal je brž pobegniti, a je bilo prepozno, ker v neznansko svoje začudenje je spoznal, da je zajet v veliko mrežo sredi mrgolečih

rib različne oblike in velikosti, ki so reputale in se bile ko obupane duše.

Istočasno je zapazil, da prihaja iz votline grd ribič, pa že tako grd, kot bi bil povodnji mož. Mesto las je imel na glavi gost grm zelenih rastlin, zelena je bila njegova koža, zelene oči, zelena dolga brada, ki mu je segala prav do tal.

Bil je kot velik kuščar, ki se je postavil na zadnje noge.

Ko je potegnil mrežo iz morja, je vzkliknil ves zadovoljen:

»O sveta previdnost! Tudi danes se lahko nažrem rib do grla!«

»Pomagaj mi Storžek moj, reši me smrti.«

»Dobro, da nisem jaz riba!« je rekel Storžek sam pri sebi, dajajoč si pogum.

Mož je odnesel mrežo z ribami v votlino, ki je bila temna in zakajena; sredi nje se je cvrlo v veliki ponvi olje, ki je dišalo liki stenj, ko dogoreva.

»O, zdaj pa pogledjmo malo, kakšne ribe smo ujeli!« je rekel zeleni ribič in je segel v mrežo z rokačo, ki je bila ko pekova lopata, in je privlekel iz nje pest trilj.

»Dobre trilje!« je rekel, ko jih je pogledal in povohal zadovoljno. In ko jih je povohal, jih je vrgel v latvo, v kateri ni bilo vode.

Še neštetokrat je ponovil toisto opravilo, in ko je tako prebiral in prebiral vsako vrsto rib zase, je začutil v ustih sline in radovaje se, je rekel:

»Lepi klenci!«

»Izbrani menki!«

»Okusni jeziki!«

»Izborni pajki!«

»Dražestne sardele!«

Misliti si morete, da so šli vsi kleni, manki, jeziki, pajki in sardele v latev in se pridružili triljem. Zadnji, ki je ostal v mreži, je bil Storžek.

Komaj ga je ribič na dan privlekel, je razširil od začudenja svoje zelene oči in je skoraj prestrašen zakričal:

»Kakšna vrsta rib pa je to? Ne spominjam se, da bi jedel kdaj ribo, ki bi bila na ta način ustvarjena!«

In znova ga je pozorno ogledoval in ko si ga je ogledal dobro od vseh strani, je končal z besedami:

»Kakopa, morski rak mora biti!«

Ko je slišal Storžek, da ga je zamenjal z rakom, je prepaden spregovoril z ostrim glasom:

»Rak ali ne rak, glej, da mi kaj ne napraviš! Jaz prav za prav nisem drugega ko navaden lesenjak.«

»Lesenjak?« je ponovil ribič. »Res, priznati moram, riba lesenjak je zame nova riba. No, zato te tem rajši pojem!«

»Poješ me? Razumi vendar, da jaz nisem riba! Ali ne slišiš, da govorim in hočem imeti svoj prav kakor ti?«

»Res, res,« je pritrdil ribič, »in ker vidim, da si riba, ki govori in hoče imeti svoj prav, bom imel napram tebi potrebne obzire.«

»Kakšni obziri bi to bili? ...«

»V znak prijateljstva in posebnega spoštovanja ti dovolim, da si sama izbereš, kako želiš biti pripravljena. Hočeš li biti ocvrta v ponvi ali kuhana v loncu s paradižnikovo omako?«

»Da ti po pravici povem,« je odgovoril Storžek, »če bi smel izbirati, bi si izbral prostost, da bi se lahko vrnil domov.«

»Šališ se! Ali misliš, da me je volja opustiti pri-liko, ko pokusim lahko tako redko ribo? Ko da bi se vsak dan pojavila riba lesenjak v teh morjih! Nič se ne odločaj, bom že sam napravil: ocvrem te v ponvi z drugimi ribami vred in zadovoljen boš. Pečen ali ocvrt v družbi je vedno prijetna tolažba.«

Po tem uvodu je začel nesrečni Storžek jokati in kričati in priporočati se, in ihteč je rekel: »Koliko

bolje bi bilo, če bi šel v šolo!... Poslušal sem prijatelje, zdaj imam! ... Ih — ih — ih —ih!...«

In ker se je zvijal ko jegulja in napel vse sile, da bi se izmuznil iz krempljev zelenega ribiča, je vzel mož lepo vlakno močvirnega loča in ko ga je povezal na nogah in rokah kakor klobaso, ga je vrgel na dno latve k drugim ribam.

»Kakšna vrsta rib pa je to? ...«

Potem je privlekel od nekod velik lesen krožnjak z moko in se pripravil, da bi povaljal v njej ribe; ko jih je povaljal, je zmetal eno za drugo v ponev, da bi se ocvrle.

Prvi, ki so zaplesali v vrelem olju, so bili ubogi klenci, potem so prišli na vrsto pajki, potem menki, potem jeziki, potem sardele. Ko je videl onega smrt tako blizu (in kako grozno smrt!), ga je zgrabil tak trepet in strah, da ni mogel več ne govoriti ne dihati.

Ubogi lutek se je priporočal za milost z očmi! A zeleni ribič se ni menil za nič; obrnil ga je pet ali šestkrat v moki, da je bil ves bel od nog do glave in je izgledal, kot bi bil iz krede...

Potem ga je zgrabil za glavo in...

XXIX.

Storžek se vrne k Sojki, ki mu obljubi, da drugi dan ne bo več dondek, temveč pravi deček. Slavnosten zajtrk v proslavo izrednega dogodka.

Medtem, ko je mislil ribič spustiti Storžka v ponev, je vstopil v votlino velik pes, ki ga je prignal vonj in pohlep po cvrtju.

»Izgini!« je zakričal ribič nad njim in mu zagrozil, držeč še vedno v roki belo povaljanega dondka.

Ubogí pes pa je bil lačen za štiri in cvilil in mahal je z repom, kot bi hotel reči:

»Daj mi košček in pustim te v miru.«

»Izgini, pravim!« je ponovil ribič in je iztegnil nogo, da bi ga brenil.

Pes, ki ni bil vajen puščati muh na nos, ko je bil res lačen, se je uprl renčeč ribiču in mu pokazal svoje grozovite čekane.

Ta trenutek se je začul v votlini tih glasek, ki je prosil:

»Reši me, Repetničar! Če me ne rešiš, sem — ocvrt!«

Pes je koj spoznal Storžkov glas in je v svoje veliko začudenje opazil, da je prišel glas iz onega mokastega zvitka, ki ga je držal ribič v roki.

Kaj napravi? Visoko s tal poskoči, zgrabi mokasti zvitek in nalahko ga držeč med zobmi, zbeži iz votline in izgine ko blisk!

Razjarjen, da mu je vzel pes iz roke ribo, ki bi jo tako rad jedel, ga je skušal ribič doteči, a ko je napravil par korakov, ga je prijela taka naduha, da se je moral vrniti.

Ta čas je priteknel Repetničar do steze, ki je držala v vas, in se ustavil in nalahno odložil Storžka.

»Kako sem ti hvaležen!« je rekel dondek.

»Ni potreba!« je odvrnil pes. »Ti si rešil mene in kar sem jaz storil, je le povračilo. Zapomni si: na tem svetu si moramo drug drugemu pomagati!«

»A le kako si prišel v ono votlino?«

»Bil sem še vedno tu na obali bolj mrtev ko živ, kar mi prinese veter oddaleč duh po cvrtju. Ta duh mi je vrnil tek in tekel sem za njim. Če bi bil priteknel minuto kasneje...«

»Ne govori mi!« je zatulil Storžek, ki se je še vedno tresel od strahu. »Ne govori mi o tem! Če bi bil prišel ti minuto kasneje, bi bil zdaj jaz že lepo ocvrt, pojeden in prebavljen. Brrr... Kurja polt me sprehaja samo ob misli na to!«

»Daj mi košček in pustim te v miru.«

Repetničar se je nasmehnil, pomolil desno tace dondku, ki jo je v znak prijateljstva krepko stisnil, in ločila sta se.

Pes jo je mahnil proti domu, Storžek pa, ki je ostal sam, je šel proti neki koči tam v bližini in je vprašal starčka, ki se je solnčil na vratih:

»Čujte, dobri mož, ali bi mi vedeli povedati kaj o nekem dečku, ki je bil ranjen v glavo in mu je bilo ime Dušan?«

»Dečka so prinesli ribiči sem v to kočo in zdaj...«

»Zdaj je mrtev!...« ga je bolešno prekinil Storžek.

»Ne, zdaj je živ in se je že vrnil domov.«

»Res, res?« — je hotel Storžek potrdila in je poskočil od veselja. »Tedaj rana ni bila nevarna?«

»A bi bila lahko nevarna, celo smrtna,« je odgovoril starček, »ker vrgli so mu v glavo veliko knjigo, vezano v lepenko.«

»In kdo mu jo je vrgel?«

»Njegov sošolec, neki Storžek.«

»Kdo pa je ta Storžek?« je vprašal dondek, delajoč se nevednega.

»Pravijo, da je pobalin, potep, pravi zlobnež...«

»Obrekovanje, samo obrekovanje!«

»Kaj ga ti poznaš?«

»Tako na videz,« je odgovoril dondek.

»No, in kaj misliš ti o njem?« ga je vprašal starček.

»Zdi se mi, da je dober otrok, priden pri učenju, ubogljiv, vdan očetu in družini...«

Medtem ko je vil dondek te čednosti s trte, se je dotaknil nosa in opazil, da se mu je za ped podaljšal. Ves prestrašen je začel kričati in popravljati:

»Ne verujte, dobri mož, vsega tega, kar sem vam povedal, ker Storžka poznam prav dobro in tudi jaz vam potrdim, da je res pobalin, neubogljivec in zguba, ki se klati rajši s tovariši, kakor bi šel v šolo!«

Komaj je to rekel, se mu je nos skrčil in dobil svojo navadno velikost.

»Zakaj pa si tako bel?« ga je naenkrat vprašal starček.

»Povem vam... nevede sem se naslonil na zid, ki je bil sveže pobeljen,« je odgovoril dondek, ki ga je bilo sram povedati, kako je bil povaljan v moki, da bi prišel v ponev...

»A kaj si si napravil z jopico, s hlačami in s čepico?«

»Srečal sem tatove in so me do golega slekli. Mogoče bi mi mogli dati vi, dobri starček, kako oblecko, da bi se le mogel domov vrniti?«

»Otrok moj, kar se tiče obleke, nimam drugega nego majhno vrečico, v kateri hranim volčiče. Če jo hočeš, jo kar vzemi, tamle je!«

Storžku ni bilo treba dvakrat reči; koj je vzel volčjo vrečico, ki je bila prazna, izrezal sredi na dnu s škarjami majhno luknjo, dve pa pri strani, in jo oblekel ko srajco. Tako lepo oblečen se je napotil proti vasi.

Med potjo pa ni bil povsem miren; toliko je res, da je pri vsakem koraku naprej, napravil enega nazaj in je, razpravljajoč sam s sabo, drobil dalje in govoril:

Nalahko ga držeč med zobmi, zbeži iz votline.

»Kako naj se prikažem pred dobro Sojko? Kaj mi poreče, ko me zagleda?... Ali mi odpusti tudi drugo pobalinstvo?... Stavim, da mi ne odpusti... O, gotovo mi ne odpusti... In zaslužim, ker sem pobalin, ki obljubljam, da se poboljšam, a ne držim nikdar besede!...«

V vas je dospel, ko je bila že temna noč, in ker je bila nevihta, da je lilo ko iz škafo, je stopal naravnost proti Sojkini hiši, trdno odločen, da potrka in mu odprejo.

Ko pa je obstal pred hišo, mu je splahnel pogum in mesto da bi potrkal, se je oddaljil v hitrem teku za kakih dvajset korakov. Potem se je vnovič približal vratom in se ni odločil; približal se je tretjič,

nič; četrtič je prijel, tresoč se, za železni tolkač in je ž njim rahlo potrkal.

Čaka, čaka, končno se je čez pol ure odprlo okno v zadnjem nadstropju (hiša je imela štiri nadstropja), in Storžek je videl, da se je prikazal velik polž, ki je imel na glavi drobno lučco, in rekel:

»Kdo je tako pozno? Sojka spi in ne mara, da bi jo budili. A kdo si?«

»Jaz sem.«

»Kdo je to jaz?«

»Storžek.«

»Kakšen storžek?«

»Lutek, ki stanuje v Sojkini hiši!«

»A, že vem!« je rekel Polž. »Počakaj me, koj stopim doli in ti odprem.«

»Požurite se, prosim, ker umiram od mraza!«

Minila je ena ura, minili sta dve, in vrata se niso odprla. Storžek, tresoč se od mraza, strahu in vode, ki ga je premočila, se je opogumil in je potolkel v drugo in je potrkal bolj močno.

Na drugo trkanje se je odprlo okno v tretjem nadstropju in na njem se je prikazal Polž.

»Polžek prijazni,« je zaklical Storžek s ceste, »dve uri je že, kar čakam. In dve uri pred zaprtimi vrati sta daljši ko dve leti! Podvizajte se, prosim lepo!«

»Otrok moj,« mu je odgovorila z okna živalca mirno in polagoma, »otrok moj, jaz sem polž in polžu se nikamor ne mudi.«

In okno se je zaprlo.

Kmalu nato je odbilo polnoč, potem eno, potem dve popolnoči in vrata so bila še vedno zaprta.

Storžek je zgubil potrpljenje; jezen je zgrabil za tolkač, da bi z vso silo potrkal in bi odmevalo po vsej hiši, a železni tolkač se je spremenil v živo jeguljo, ki mu je izmuznila iz rok in izginila v mlakužo na sredi ceste.

»Ah! Tako?« je zavpil Storžek, zelen od jeze. »Če je zginil tolkač, bom poizkusil pa z brcami!«

Pomaknil se je nekoliko nazaj in udaril z lepo zaokroženo brcjo v vrata. Sunek je bil tako silen, da

mu je ostala noga v lesu do gležnjev in ko jo je hotel dondek izvleči, je bil ves trud zaman, ker je bila zabita v vrata ko žebelj.

Predstavljajte si ubogega Storžka! Vso noč je moral prebiti, stoječ z eno nogo na tleh, z drugo v zraku.

Zjutraj, ko se je začelo daniti, so se šele odprla vrata.

Pridna polžja živalca je namreč rabila za pot iz četrtega nadstropja v pritličje celih slovesnih devet ur. Priznati se mora, da je napravila dolgo pot!

Tako oblečen se je napotil proti vasi.

»Kaj pa delate z nogo v vratih?« je vprašal polž strmeč v dondka.

»Nesreča! Poizkusite, prijazni Polžek, če bi me mogli rešiti iz tega mučnega položaja!«

»Otrok moj, za to je treba mizarja in jaz se nisem učil nikdar mizarstva.«

»Prositate Sojko v mojem imenu!...«

»Sojka spi in je ne smem buditi.«

»Kaj naj potem začnem ves dan pribit na ta vrata?«

»Zabavaj se in pripoveduj mravljam, ki pojdejo po cesti, kaj se ti je primerilo.«

»Prinesite mi vsaj kak prigrizek, ker sem čisto izčrpan!«

»Koj!« je rekel Polž.

Resnično: čez tri ure se je vrnil s srebrnim krožnikom na glavi. Na krožniku je bil kruh, pečen piščanec in štiri zrele marelice.

»Tu imate zajtrk, ki vam ga pošilja Sojka!« je rekel Polž.

Ob pogledu na to božjo dobroto, se je dondek brž potolažil. A kako je bilo njegovo razočaranje, ko je začel jesti in je ugotovil, da je kruh iz krede, piščanec iz lepenke, marelice pa tudi ponarejene.

Hotel je jokati, hotel obupavati, hotel zagnati krožnik in vse, kar je bilo na njem, toda od prevelike žalosti ali od velike šibkosti želodca — je padel v omedlevico.

Ko je prišel k sebi, je ležal na zofi in Sojka je sedela blizu njega.

»Tudi to pot ti prizanesem,« je rekla Sojka, »a gorje tebi, če mi še kdaj kako napraviš!«

Storžek je obljubil in prisegel, da se bo učil in da se bo vedno lepo vedel. In je držal besedo potem vse leto. Res, pri izpitih koncem šolskega leta je bil najpridnejši in je dobil najboljše spričevalo — tudi iz vedenja je imel najboljši red: vzorno. Sojka je bila zadovoljna in vesela, in je rekla:

»Jutri se končno le izpolni tvoja želja.«

»Ki bi bila?«

»Jutri nehaš biti dondek lesenjak in postaneš pravi deček!«

Kdor ni videl Storžkovega veselja ob tej toliko pričakovani vesti, si ga ne more predstavljati. Vsi njegovi sošolci so bili povabljeni, da bi prišli drugi dan na slavnosten zajtrk v Sojkino hišo in praznovali skupno izredni dogodek. Sojka je ukazala pripraviti dvesto škodelic kave in štiristo kruhkov, namazanih zgoraj in spodaj z maslom. Obetal se je lep in vesel dan, a...

Žal, v življenju lutk je vedno kak a, ki vse pokvari...

XXX.

Mesto da bi postal Storžek deček, odide s prijateljem
Kodeljo v »Igriško«.

Storžek je — naravno — koj zaprosil Sojko, naj mu dovoli, da gre po mestu vabit. Sojka mu je rekla:
»Le pojdi in povabi prijatelje k jutrišnjemu zajtrku, a glej, da se vrneš pred nočjo domov. Si razumel?«

»V eni uri bom že lepo nazaj,« je obljubil dondek.

»Pazi, Storžek! Otroci hitro obljubijo, a največkrat pozabijo držati dano besedo.«

»A jaz nisem, kakor so drugi: kar jaz rečem, držim.«

»Bomo videli. V slučaju, da ne boš ubogal, toliko huje za tel«

»Zakaj?«

»Zato, ker če otroci poslušajo take, ki ne vedo nič več ko oni sami, drevijo vedno in neizogibno nasproti kakemu zlu.«

»Tudi jaz sem to že skusil!« je rekel Storžek.

»A zdaj res ne bom več tak!«

»Bomo videli, če govoriš resnico!«

Nič drugega ni rekel Storžek več, pozdravil je dobro Sojko, ki mu je bila neke vrste mama, in pojoč in plesoč je odšel skozi vrata.

Preden je minila ura, je povabil že vse svoje prijatelje. Nekateri so vzprejeli takoj vabilo in bili veseli, drugi so se pustili spočetka prositi, a ko so izvedeli, da bodo kruhki za kavo tudi od zunaj namazani z maslom, so le vsi pristali, in rekli: »Tudi mi pridemo, da ti napravimo veselje.«

Zdaj je treba še vedeti, da je imel Storžek med svojimi sošolci in tovariši enega posebno rad, ki mu je bilo ime Ljub o, a so ga vsi klicali K o d e l j a, ker je bil tenka in suha oseba in goreč, prav tak ko nov stenj pri nočni luči.

Kodelja je bil največja zguba in največji malo-bridnež v razredu, a Storžek ga je imel vendarle rad. Zato je šel tudi njega iskat na dom, da bi ga

povabil na zajtrk, a ni ga našel; vrnil se je drugič, Kodelje ni bilo, prišel je še tretjič, a pot je bila zaman.

Kje bi ga mogel stakniti? Išče tu, išče tam in končno ga najde skritega za vrati kmečke hiše.

»Kaj delaš tu?« ga je vprašal Storžek.

»Polnoči čakam, da bi šel...«

»Kam pojdeš?«

»Daleč, daleč, daleč!«

»In jaz sem te doma trikrat iskal!«

»Kaj mi pa hočeš?«

»Ali ne veš za izreden dogodek? Ali ne veš, kaka sreča me je zadela?«

»Kakšna?«

»Jutri preneham biti dondek in postanem deček kakor ti in vsi drugi.«

»Bog s tabo!«

»Jutri te torej pričakujem k zajtrku v našo hišo.«

»A če ti pravim, da nocoj odpotujem!«

»Obkorej?«

»O polnoči.«

»In kam greš?«

»Grem v neko deželo..., ki je najlepša na svetu: prava deveta dežela je...«

»In kako se imenuje?«

»Imenuje se I g r i š k a. Zakaj ne greš tudi ti?«

»Jaz? Nak, ne grem!«

»Ne bodi neumen, Storžek! Veruj mi, če ne greš, se boš kesal. Kje dobiš deželo, ki bi bila primernejša za nas dečke? Tam ni šol, tam ni učiteljev, tam ni knjig! Tam se ni treba nikdar nič učiti. Ob četrtekih ni šole: in vsak teden ima tam šest četrtkov in eno nedeljo. Pomisli, počitnice se začnejo s prvim januarjem in se končajo z zadnjim decembrom. Taka dežela je zame! Tako bi moralo biti povsod!«

»Kako preživijo pa dneve v teh krajih?«

»Igrajo se in zabavajo od jutra do večera. Zvečer gredo spat, zjutraj pa začno znova. Ali ni lepo?«

»Mhm!...« je del Storžek in pokimal rahlo z

glavo kot bi hotel reči: »Tako življenje bi bilo tudi meni všeč!...«

»Ali greš tedaj z mano? Da ali ne? Odloči se!«

»Ne, ne, ne in še ne. Obljubil sem dobri Sojki, da bom priden otrok in hočem obljubo držati. O, kakor vidim solnce že zahaja, pustiti te moram in iti! Zbogom in srečno pot!«

»Kam se ti pa tako mudi?«

»Domov. Sojka hoče, da se pred nočjo vrnem.«

»Počakaj še kako minuto!«

»Bom pozen.«

»Samo dve minuti.«

»In če bo potem Sojka huda in me okarala?«

»Pusti jo, naj kara. Ko se bo izkričala, bo že nehala,« je rekel zguba Kodelja.

»Kako pojdeš, sam ali z družbo?«

»Sam? Pojdi no, čez sto nas bo!«

»In boste peš potovali?«

»O polnoči pride tod mimo voz, ki nas sprejme in odpelje v presrečno deželo.«

»Kaj bi dal, če bi bila zdaj polnoč!...«

»Zakaj?«

»Da bi videl, kako se odpeljete.«

»Ostani še malo tu in videl boš.«

»Ne, ne, vrniti se moram domov.«

»Še dve minuti lahko počakaš.«

»Sem se že preveč pomudil. Sojka bo v skrbeh zame.«

»Uboga Sojka! Kaj se mogoče boji, da te pojedо netopirji?«

»Tedaj,« je povzel Storžek, »ti si resnično gotov, da v oni deželi ni šol?...«

»Ne sence ne!«

»Niti učiteljev?...«

»Ne enega ne.«

»In nisi nikdar primoran, učiti se?«

»Nikdar, nikdar, nikdar!«

»O, kako lepa dežela!« je vzkliknil Storžek in začutil v ustih sline. »Kako lepa dežela! Nisem bil sicer še v njej, a si jo predstavljam!...«

»Pa pojdi še ti z namil!«

»Zaman me pregovarjaš! Obljubil sem dobri Sojki, da bom pameten in razsoden otrok, in dano besedo hočem držati.«

»Zbogom tedaj in pozdravi lepo gimnazijo in tudi realko, če greš mimo!«

»Zbogom, Kodelja, srečno pot in spominjaj se včasih prijateljev!...«

Ko se je tako poslovil, je napravil dva, tri korake, da bi odšel, a spotoma se je ustavil, se ozrl in vprašal prijatelja:

»Pa si tudi gotov, da imajo v oni deželi tedni po šest četrтков in eno nedeljo?«

»Gotov.«

»Pa veš tudi za gotovo, da se začnejo tam počitnice prvega januarja in končajo z zadnjim decembrom?«

»Kot ti zdaj govoriš!«

»Kako lepa deželal!« je ponovil Storžek in izpljunil preobilne sline.

Potem se je odločno okrenil in le še v hitrici in naglici dostavil:

»Zdaj pa zares: zbogom! In srečno pot!«

»Zbogom!«

»Čez koliko časa odpotujete?«

»V dveh urah.«

»Škoda! Če bi bilo do odhoda samo še eno uro, bi skoraj, skoraj počakal.«

»In Sojka?«

»Zdaj sem že itak zamudil!... Sicer pa je vseeno, če se vrnem eno uro pozneje.«

»Ubogi Storžek! In če bo Sojka huda?«

»Potrpim. Pustim jo kričati. Ko se dodobra izkriči, bo že nehala.«

Medtem se je znočilo do prave teme in naenkrat se je začela premikati v dalji drobna lučca... Zaslišala sta obenem glas kraguljčkov in zvok trobente, ki je bil tako tenek in pritajen ko brnenje sitnega komarja.

»Tu so!« je zaklical Kodelja in poskočil na noge.

»Kdo?« je vprašal tiho Storžek.

»Voz, ki me odpelje. Greš tedaj tudi ti, da ali ne?«

»Pa ali je prav za prav res,« je vprašal dondek, »da se v oni deželi otrokom ni treba nikdar učiti?«

»Nikdar, nikdar, nikdar!«

»O kako lepa... kako lepa... kako lepa dežela!...«

XXXI.

Po petih mesecih bivanja v Igriški zapazi Storžek, da mu je zrastel lep par oslovskih ušes in obenem postane magarec od ušes do repa.

Končno je voz prispel; prispel brez vsakega ropota, ker je imel kolesa ovita s cunjami in tulom. Vanj je bilo vpreženih dvanajst parov oslov, ki so bili enake velikosti, a različne barve. Nekateri so bili sivi, drugi beli, eni pikasti kot pomešana poper in sol, drugi spet marogasti z velikimi rumenimi in višnjevimi lisami.

Posebnost teh dvanajstih parov ali štiriindvajsetih oslov je bila, da niso imeli podkev ko druge vprežne ali tovarne živali, temveč so bili obuti v čevlje iz bele kravine.

In voznik?...

Predstavlajte si človeka bolj širokega ko dolgega, nežnega in zalitega ko matilo masla z obrazkom ko pomaranča, z ustkami, ki so se držale vedno na smeh, in z drobnim in dražestnim glaskom, kot mačka, ko se prilizuje dobremu srcu hišne gospodinje.

Kjerkoli so ga dečaki zagledali, so ga vzljubili in tekmovali, kdo pride prej na voz, ki jih odpelje v resnično deveto deželo, znano na zemljevidih pod zapeljivim imenom Igriška.

Voz je bil prenapolnjen z otroki od osmih do dvanajstih let, tako da so se gnetli in ležali drug na drugem ko sardele v slanici. Stisnjeni so bili in ni jim bilo kaj prijetno, a vendar ne eden ni mrmral ne tožil. Upanje, da dospejo čez nekaj ur v deželo, kjer ni knjig, ni šol, ni učiteljev, jih je tolažilo in delalo zadovoljne in razigrane, da niso čutili ne pomanjkanja ne naporov ne lakote ne žeje ne zaspanosti.

Komaj se je voz ustavil, se je ozrl voznik na Kodeljo in spakujoč se na tisoč načinov, ga je smeje se vprašal:

»Kaj bi tudi ti, lepi deček, rad v presrečno deželo?«

»Tudi, tudi, se razume!«

»Opozorim te, dragi moj, da na vozu ni več prostora. Kakor vidiš je že vse polno!...«

Predstavlajte si človeka bolj širokega kot dolgega, nežnega in zalitega ..

»Nič ne de,« je odgovoril Kodelja, »če ni prostora na vozu, sedem pa na oje!«

Skočil je in se okobalil na oje.

»In ti, dragec? Greš z nami ali ostaneš?«

»Ostanem,« je odgovoril Storžek. »Vrnem se domov in se bom učil in bom priden kot so vsi dobri otroci.«

»Bog s tabo!«

»Storžek!« je zaklical nato Kodelja. »Poslušaj mene in pojdi z nami: veseli bomo!«

»Ne, ne, ne!«

»Pojdi z nami, boš videl, kako bomo veseli!« so zavpili štirje glasovi z voza.

»In če grem z vami, kaj poreče dobra Sojka?« se je začel dondek mehčati in popuščati.

»Kaj bi si ubijal glavo s takimi vprašanji! Pomisli, da gremo v deželo, kjer bomo sami gospodarji in se bomo lahko hrupno šalili od jutra do večera!«

Storžek ni odgovoril, le vzdihnil je in potem je še enkrat vzdihnil in potem je še tretjič vzdihnil, in končno je rekel:

»Dajte mi malo prostora, tudi jaz grem z vami!«

»Prostori so vsi zasedeni,« je pripomnil voznik, »a da ti pokažem, kako te z veseljem sprejmemo, odstopim jaz svoj prostor na kozlu . . .«

»In vi? . . .«

»Jaz pojdem peš.«

»Ne, tega pa ne pustim. Rajši skočim na hrbet enemu teh oslov!« je menil Storžek.

Rekel je in se približal priročnemu oslu v prvem paru, da bi ga zajahal, nenadoma obrnila in s krepkim sunkom gobca v želodec podrla Storžka, da so mu noge zamahedrale po zraku.

Dečaki, ki so videli ta prizor, so se do poka zasmeljali in zakrohotali.

Očanec-voznik pa se ni smejal. Dobrikajoč se je približal upornemu oslu in se nagnil k njegovi glavi, kot bi ga hotel poljubiti — a mu je — hrrsk! — odgriznil polovico desnega ušesa.

Medtem se je Storžek pobral s tal in se jezen in užaljen zagnal v skoku na hrbet ubogi živali. Skok je bil tako posrečen, da so se dečaki nehali smejati in zavpili: »Živio Storžek!« ploskajoč venomer.

Ni se še polegel plosk, ko je osel nenadoma dvignil obe zadnji nogi in silovito brcnil, da se je otresel ubogega dondka, ki je priletel na cesto v kup peska.

Med dečadjo nov smeh in krohot, a voznik se ni smejal; nemirni osel ga je tako ganil, da ga je poljubil in mu odnesel še polovico levega ušesa. Potem je rekel dondku:

»Le stopi, le stopi na osla in ne boj se! Ta osel je imel kako muho, pa sem mu pošepnil par besedic v uho in upam, da bo sedaj miren in pameten.«

Storžek je zajahal in voz se je začel premikati, a ko so osli galopirali in je voz drčal po izprani državni cesti, se je zazdelo Storžku, da čuje pritajen, komaj slišen glasek, ki mu je rekel:

»Ubogi lahkovernež! Po svoji neumni glavi delaš, a se boš kesal!«

Storžek se je prestrašen ozrl sem in tja, da bi videl, od katere strani prihajajo karajoče besede, a ni opazil nikogar: osli so galopirali, voz je drčal, dečaki so spali, Kodelja je smrčal kakor polh, očanec-voznik pa je sedel na kozlu in med zobmi pevuckal:

Vsi ljudje ponoči spe,
a jaz ne spim nikdar...

Ko so imeli drugega pol kilometra za sabo, je zaslišal Storžek vnovič oni tihi glasek, ki je rekel:

»Pomni, trapec! Otroci, ki opustijo učenje in obrnejo hrbet knjigam, šoli in učiteljem ter se poprimejo iger in zabav, ne morejo pričakovati drugega nego nesrečen konec!... Jaz sam sem to izkusil in zato ti morem reči!... Pride dan, ko se boš tudi ti jokal, kot se danes jočem jaz, a bo prepozno!...«

Ob teh pritajeno šepetanih besedah je dondek, preplašen kakor še nikdar, skočil s hrbta ježne živali in šel, da bi zagrabil svojega osla za gobec. A morete si misliti, kako je obstal, ko je opazil, da se njegov osel joče... in joče prav kakor kak otrok.

»Ej, gospod človeček,« je zaklical Storžek vozniku, »ali veste, kaj je novega? Ta vaš osel joče!«

»Le pusti ga, naj joče; ko se bo oženil, se bo smejal!«

»Ste ga mar naučili tudi govoriti?«

»Ne; sam se je naučil nekaj žlobudrati, ko je bil tri leta v družbi zdresiranih psov.«

»Uboga žival!«

»Naprej, naprej,« je rekel človek na kozlu, »ne tratimo časa! Kdo bi gledal osla, ko joče! Skoči nanj in pojdimo! Noč je hladna in cesta dolga...«

Storžek je ubogal, ne da bi dihnil. Voz je zdrčal in zjutraj, ko se je zorilo, so prispeli srečno v Igriško.

Igriška ni bila ni malo podobna drugim deželam na svetu. Njeni prebivalci so bili sami otroci. Najstarejši so imeli okoli štirinajst let, najmlajši pa okoli osem. Po cestah — veselje, krik, žvižg, ki je šel do mozga! Na vseh koncih in krajih gruče pobalinov: eni so se šli kupčke z orehi in lešniki, drugi žogo, tretji kroglice, četrti so bili svinjko, peti so jahali lesene konjčke, spet eni so se šli slepo miš, škarjice, most, drugi tam so se lovili in skrivali, tu so hodili po rokah z nogami v zraku, ona gruča je prevračala kozelce, ta je gonil obroč, oni potiskal kolo, tretji je poveljeval v papirnati čaki vojaštvu z lesenimi sabljami, tu se je eden drl, tam kričal, na oni strani ploskal, drugod je kdo žvižgal in prepeval, tu kokodajsal kot kokoš, ko znese jajce, tam je drugi kikirikal, odzvalo se mu je mijavkanje in lajanje: kratkomalo, bil je tak dirindaj in živžav, tak trušč in hrušč, da bi si moral zamašiti ušesa, kdor ne bi hotel oglušeti. Na vseh trgih so se dvigali teatrčki iz platna, stojnice, okoli katerih so se gnetli otroci od jutra do večera. Po zidovih so bili napisi čiričaram podobni in so ogleno kričali.

Storžek, Kodelja in vsi dečaki, ki jih je pripeljal voznik z dvanajstimi pari oslov, so se koj pomešali med vrvež in v nekaj minutah so bili že prijatelji z vsemi. Kdo je bil srečnejši, kdo veselejši od njih?

Sredi neprestanih šal in najrazličnejših zabav so minule ure, minuli dnevi, minuli tedni po bliskovo.

»Oj, kako lepo življenje!« je Storžek vsakokrat vzkliknil, ko je slučajno zadel ob Kodeljo.

»Vidiš, kako sem imel prav!« je odvrnil Kodelja. »In ti nisi maral niti iti! In si se hotel vrniti domov k Sojki, da bi tratil čas z učenjem!... Da si danes rešen môre knjig in šole, se moraš zahvaliti meni, mojim svetom, mojemu prigovarjanju — ali ne? Samo pravi prijatelji morejo biti tako požrtvovalni!«

»Res je, Kodelja! Da sem danes zadovoljen otrok, je to tvoja zasluga. Ali pa veš, kaj mi je pravil učitelj, ko je govoril o tebi? Vedno mi je pravil: ,Ne posnemaj onega Kodelje, ki je zguba in zanikarnež in ti ne more svetovati drugega ko slabo!...«

»Ubogi učitelj!« je odgovoril oni, kimajoč z glavo. »O, prav dobro vem, da me ni mogel in se je zabaval, ko me je zbadal z besedami, a jaz sem plemenitega srca in mu odpustim!«

»Blaga duša!« je vzkliknil Storžek, ga pristrčno objel in poljubil na oči...

Tako je šlo pet mesecev v deveti deželi iger in zabav, ki so trajale dan na dan, ne da bi videli oddaleč kako knjigo ali šolo. Kar se nekega lepega jutra Storžek zbudi in doživi veliko in grdo presenečenje, ki ga spravi v slabo voljo.

XXXII.

Storžku zrastejo oslovska ušesa in potem postane pravi osel in začne rigati.

Presenečenje? Kakšno je bilo?

Jaz sam vam povem. Dragi moji čitateljčki: presenečenje je bilo, ko se je Storžek zbudil in se je hotel popraskati po glavi, a je zapazil...

Uganite, kaj je zapazil?

Zapazil je v svoje največje začudenje, da so mu zrastle več ko ped dolga ušesa.

Saj veste: dondek je imel sicer že od rojstva micena, micena, tako micena ušesa, da se s prostim očesom niso niti videla! Misliti si zato morete, kako je ostrmel, ko je zapazil svoja ušesa, ki so se mu čez noč tako podaljšala...

Hitro je šel, da bi poiskal ogledalo, a ker ga ni dobil, je napolnil lavor z vodo in ko se je pogledal vanjo, je videl, česar ne bi želel nikdar videti: videl je namreč svojo podobo, ozaljšano s sijajnim parom oslovskih ušes.

Mislite si sami žalost, sramoto in obup ubovega Storžka.

Začel je jokati, cviliti, tolči z glavo ob zid, a čimbolj je obupaval, tembolj kosmata so postajala ušesa proti vrhu.

Na ta šum in predirljive klice je vstopila v sobo lepa Marmotica, ki je stanovala v zgornjem nadstropju; ko je videla dondka v taki besnosti, ga je vprašala z izklesano besedo:

»Kaj ti je, dragi podsobar?«

Igrajo se in zabavajo od jutra do večera.

»Bolan sem, Marmotica moja, zelo bolan in bolezen je taka, da me je kar strah!... Se razumeš kaj na utripanje žile?«

»Malce.«

»Poslušaj tedaj, če bi imel slučajno mrzlico.«

Marmotica je dvignila desno tačko in ko je ugotovila, kako bije Storžku žila, je vzdihnila in rekla:

»Priatelj moj, jako mi je žal, da ti moram povedati slabo vest!...«

»Bi bila?«

»Grozno grdo mrzlico imaš!«

»Kaka mrzlica je to?«

»Oslovska.«

»Take mrzlice ne razumem!« je odgovoril dondek, ki jo je še predobro razumel.

»Potem ti jo razložim,« je pristavila Marmotica. »Vedi tedaj, da tekom dveh ali treh ur ne boš več ne dondek ne deček...«

»Kaj pa bom?«

»Tekom dveh ali treh ur boš pravi pravcati osel, kot so osli, ki jih jašejo Čičke, ko tovorijo ž njimi mleko v Trst...«

»O jaz revež, o jaz revež!« je zatulil Storžek in se grabil za obe ušesi z obema rokama in jih je besen vlekel in mečkal, kot bi bila ušesa koga drugega.

»Dragi moj,« je povzela Marmotica, da bi ga potolažila, »kaj hočeš? Tako ti je usojeno. Tako je pisano v zakonih pameti: Vsi malopridni otroci, ki ne marajo za knjige, šolo in učitelje in samo preigravo svoje dneve ob igračah in zabavah, postanejo prej ali slej osli.«

»Ali je prav zares tako?« je ihtec vprašal dondek.

»Tako je in nič drugače! In zdaj je jok zaman. Moral bi prej misliti!«

»Saj nisem jaz kriv. Kriv je, verjemi, Marmotica, kriv je Kodelja.«

»Kdo je ta Kodelja?«

»Moj sošolec. Jaz sem se hotel vrniti domov, jaz sem hotel biti ubogljiv, jaz sem se hotel učiti in biti priden... a Kodelja mi je rekel: ‚Kaj bi se mučil in učil, kaj bi hodil v šolo? Pojdi rajši z mano v Igriško, tam se ne bomo več učili, tam se bomo kratkočasili od jutra do večera in bomo veseli.‘«

»In zakaj si poslušal nasvet tega lažiprijatelja, tega malopridnega tovariša?«

»Zakaj?... Zato, Marmotica moja, ker sem lutek in nimam razsodnosti... in ne srca. O, če bi imel troho srca, ne bi bil nikdar zapustil dobre Sojke, ki me je imela rada liki mama in je napravila toliko zame! Sedaj ne bi bil več dondek... bil bi otrok kot so drugi!... O, če srečam Kodeljo... gorje mu! Povem mu jih, da ne bo vedel, kam pogledati!...«

In hotel je oditi, a ko je bil na pragu, se je spomnil, da ima oslovska ušesa in sramujoč se, da bi se tak pokazal na cesti — kaj si je izmislil? Vzel je veliko bombažasto čepico, si jo del na glavo in jo potegnil čez ušesa prav do konec nosa.

Potem je odšel in iskal prav povsodi Kodeljo. Iskal ga je po cestah in trgih, po teatrčkih in na vsakem kraju, a ni ga našel. Slednjega, ki ga je srečal na cesti, je vprašal po njem, a nihče ga ni videl.

Končno ga je šel iskat na dom in ko je prispel pred vrata, je potrkal.

...ušesa so se mu čez noč podaljšala...

»Kdo je?« je vprašal Kodelja od znotraj.

»Jaz sem,« je odgovoril dondek.

»Počakaj malo in koj ti odprem.«

Čez pol ure so se vrata odprla in predstavljajte si Storžka, kako je obstal, ko je vstopil v sobo in zagledal prijatelja Kodeljo, ki je imel na glavi veliko bombažasto čepico, potisnjeno prav do nosa.

Ob pogledu na prijateljevo čepico se je Storžek skoraj potolažil in mislil sam pri sebi:

»Kaj je prijatelj obolel na taisti način ko jaz? Ali ima tudi on oslovsko mrzlico? ...«

In delal se je, ko da ni nič opazil, in je smehljaje se vprašal:

»Kako se kaj imaš, dragi Kodelja?«

»Prav dobro; kakor miš v kolu parmezanskega sira.«

»Ali odgovarjaš resno?«

»Zakaj bi se ti neki lagal?«

»Oprosti, prijatelj, zakaj pa imaš tako na glavi bombažasto čepico, da ti zakriva ušesa?«

»Zdravnik mi je ukazal, ker sem se nekaj udaril v koleno. Zakaj pa nosiš ti tudi bombažasto čepico, potisnjeno prav do nosa?«

»Zdravnik mi je ukazal, ker sem si zvil nogo.«

»O, ti ubogi Storžek!«

»O, ti ubogi Kodelja!«

Tem besedam je sledil dolg molk, med katerim nista delala prijatelja drugega, kot se gledala nekako rogaje se drug drugemu.

Končno je dondek vprašal s sladkim in milim glaskom tovariša:

»Razvozlajaj mi, dragi Kodelja, uganko: ali so te že kdaj bolela ušesa?«

»Nikoli. In tebe?«

»Tudi nikoli, a od danes zjutraj me v enem ušesu tako čudno trga...«

»Mene tudi.«

»Tudi tebe? In v katerem ušesu te trga?«

»V obeh. In tebe?«

»Tudi v obeh. Potem sva enako bolna?«

»Mislim, da.«

»Ali bi bil malce prijazen, Kodelja?«

»Rad, prav rad!«

»Ali bi mi pokazal svoja ušesa?«

»Zakaj ne? A prej bi videl rad tvoja, dragi Storžek!«

»Ne, prvi jih moraš ti pokazati!«

»Ne, dragec! Prvo ti, potem jaz!«

»Dobro,« je rekel nato dondek — »pa napraviva kot dobra prijatelja tako...«

»Kako?«

«...da snameva oba istočasno čepici; si za to?«

»Sem.«

»Torej pozor!«

In Storžek je začel z visokim glasom šteti:
»Ena! Dve! Tri!«

Na »tri« sta zgrabila oba vsak svojo čepico in jo vrgla v zrak.

Sledil je prizor, ki bi se zdel neverjeten, če bi ne bil resničen. Zgodilo se je namreč sledeče: Storžka in Kodelja ni obšla žalost, ni ju zadel mrtvoud, ko sta videla, da sta enako bolna, temveč začela sta striči s svojimi čezmerno zrastlimi ušesi in še tisoč drugih neumnosti sta delala in prasnila končno v smeh.

»O jaz revež, o jaz revež!«

In sta se smejala, smejala, smejala, da sta se morala držati za trebuh, a v najlepšem smehu je Kodelja trenutno utihnil in gugaje se izpreminjal barvo ter rekel prijatelju:

»Pomagaj, pomagaj mi, Storžek!«

»Kaj ti je neki?«

»Ojoj, nič več ne morem stati pokonci na nogah!«

»Tudi jaz ne morem več!...« je kriknil Storžek, zajokal in se zazibal...

Po teh besedah sta se spustila oba na vse štiri in začela kobacati in tekati po sobi. Med kobacanjem sta se jima spremenile roke v okopitane noge, obraz in usta so se podaljšali in postali gobec, hrbet je pa pokrila sivosvetla dlaka s črnim okraskom.

Pa ali veste, kateri trenutek je bil za oba obupanca najmučnejši? Najmučnejši in najbolj ponižujoč trenutek je bil, ko sta slišala — rasti rep. Prevzeta od sramu in žalosti, sta skušala jokati in si tožiti svojo usodo.

Da bi ne bila nikoli tega poskusila! Namesto vzdihov in tožb — se je čulo oslovsko riganje; rigi so bili glasni, saj sta se oglašala oba v zboru: i-a, i-a, i-a!...

Ta čas je potrkalo na vrata in neki glas je rekel: »Odprite! Jaz sem, voznik, ki vas je pripeljal v to deželo! Odprite hitro, ker drugače gorje vam!...«

XXXIII.

Osel pride na semenj in kupi ga ravnatelj lutkarske družbe, da bi ga naučil plesati in skakati skozi obroč, a nekega večera ohromi in kupi ga nekdo drugi, da bi napravil iz njegove kože boben.

Ko je videl voznik, da se vrata ne odpro, je silovito brcnil vanje in udrl v sobo ter rekel s svojim navadnim sladkim smehljajem Storžku in Kodelji:

»Pridna, fantka, pridna! Rigala sta tako lepo, da sem vaju koj spoznal po glasu. In zato sem prišel.«

Na te besede sta postala oba osla mirna, mirna, povесila glavo in ušesa in stisnila rep med noge.

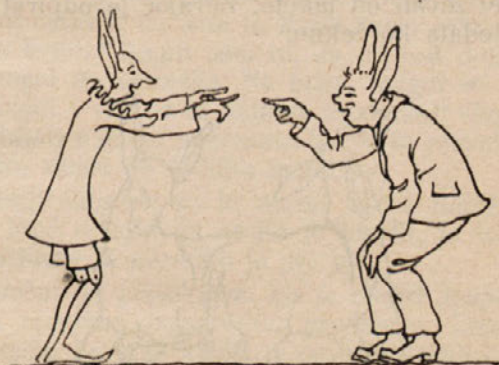
Spočetka ju je voznik gladil, božal, trapljaj, potem pa je vzel štrigelj in ju temeljito štrigljal. Ko ju je oštrigljal, da sta se svetila ko zrcalo, jima je nadel oglavnik in povodec ter ju odpeljal na živinski trg v upanju, da ju proda za lepe denarce.

Res, kupcev ni bilo treba čakati.

Kodeljo je kupil neki kmet, ki mu je pred dnevi poginil dolgouhež. Storžka pa je voznik prodal ravnatelju neke družbe lutk in plesalcev na vrvi, ki ga je kupil, da bi ga naučil skakati skozi obroč in plesati z drugimi živalmi svoje družbe. —

Zdaj veste, dragi moji mali bravci, kako lepo obrt je izvrševal voznik? Ta grdi podlež, ki ga je bilo

v obraz sam med in mleko, je vozaril po svetu in spotoma zbiral z sladkimi obljubami in dobrikanjem zbirane otroke, ki jim niso dišale knjige in šola, in ko jih je naložil na voz, jih je odpeljal v Igriško, da bi zabili ves svoj čas v igre, burke in druge zabave. Ko pa so ubogi, omamljeni otroci, ki so se samo igrali in nikdar nič učili, postali pravi osli, se jih je voznik vesel in zadovoljen polastil in jih odvedel prodajat na tržišča in sejmišča. In tako si je nabral v par letih toliko cvenka, da je postal milijonar.

... Začela sta striči z ušesi in... prasnila v smeh...

Kaj se je zgodilo s Kodeljo, ne vem, vem pa, da se je začelo za Storžka od prvega dne dalje trdo in naporno življenje.

Ko ga je pripeljal novi gospodar v hlev, mu je napolnil jaslji s slamo, a ko je Storžek hlastnil po nji in jo okusil, jo je koj stresel iz ust. Nato mu je položil gospodar seno, a tudi seno mu ni šlo.

»Kaj tudi seno ti ne diši?« je zavpil nad njim gospodar ježno. — »Počakaj, osle razvajeno, če imaš kake posebne muhe v glavi, ti jih že odženem!«

In na račun muh ga je opletel s korobačem okoli nog.

Storžek je začel od velike bolečine jokati in rigati in je rigaje rekel:

»Ia, ia, slame ne morem požirati!...«

»Žri pa seno!« je odvrnil gospodar, ki je dobro razumel oslovsko narečje.

»Ia, ia ... seno mi obteži želodec!«

»Kaj pa, osla kot si ti bi se spodobilo krmiti s piščanci in kapuni!« se je razjezil gospodar in ga znova ošvrkal.

Drugo švrkanje je Storžka spametovalo, utihnil je in ni nobene več črhnil.

Gospodar je nato zaprl hlev in Storžek je ostal sam; ker je preteklo že dokaj ur, odkar ni več jedel, je začel zevati od lakote. Zevajoč je odpiral usta, ki so izgledala ko žekno.

Po teh besedah sta se spustila oba na vse štiri in začela kobacati in tekati po sobi.

Končno, ko ni dobil v jasliah drugega, se je le vdal in začel žvečiti seno; ko ga je do dobra prežvečil, je zaprl oči in ga pogoltnil.

»Seno — saj ni slabo,« je rekel potem sam pri sebi, »a koliko bolje bi bilo, če bi nadaljeval z učenjem!... Namesto sena bi lahko jedel sedajle lep kos svežega kruha in zraven — kranjsko klobaso!... Pa, potrpeti je treba!...«

Ko se je drugo jutro zbudil, je koj pogledal v jaslji, da bi se otešal s senom, a ni ga bilo več, ker

je ponoči vsega pojedel. Zajel je zato z gobcem pest slame-rezanice, a ko jo je zaužil, je ugotovil, da njen okus ni kaj posebno podoben zabeljenim ajdovim žgancem in tudi ne makaronom.

»Potrpeti je treba!« je ponovil, žvečil dalje in še dodal: »Da bi vsaj moja nesreča izpametovala vse neubogljive otroke in one, ki se ne marajo učiti!... Potrpljenje, potrpljenje!...«

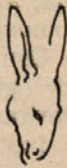
»Kakopa, še potrpljenje naj bi imel!« je zavpil gospodar, ki je ta trenutek stopil v hlev. »Kaj misliš, lepi moj osliček, da sem te kupil samo zato, da bi te pojil in krmil? Kupil sem te, da mi boš delal in mi pripomogel do zaslužka. Na noge, dvigni se hitro! Z mano pojdi v cirkus in naučim te skakati skozi obroče, razbijati z glavo papirnate bačve in plesati valček in polko, stoječ na zadnjih nogah.«

Ubogi Storžek se je moral hočeš nočeš naučiti vse te lepe reči; a da se jih je naučil, je bilo treba treh mesecev in neredko je pel bič...

Končno je prišel dan, ko je mogel gospodar naznaniti resnično izvanredno predstavo. Lepaki najrazličnejših barv so kričali s cestnih vogalov:

Velika slavnostna
PREDSTAVA
Nocojnji spored
PRILJUBLJENI SKOKI

IN VRTOGLAVEVAJE VSEH LUMETELNIKOV
in vseh kaj družbe obeh spobov INPOTEM
NASTOPI PRVIČ SLOVITI OSU
STORŽEK - imenovan ZVEZDA PLESA
Cirkus bo razsvetljen po dnevi -

Ta večer je bil cirkus, kot si morete misliti, že eno uro pred začetkom predstave natrpano poln. Ne v vrstah ne v ložah ni bilo mogoče več dobiti sedeža in tudi navadne vstopnice za stojišča ne, če bi jo tudi plačal z zlatom.

Cirkuške klopi v krogu so mrgolele otrok, deklic in dečkov vsake starosti, ki jih je tresla mrzlica pričakovanja in radovednosti, kako bo plesal sloviti Osu Storžek.

Po odigranem prvem delu predstave je nastopil pred natrpanim občinstvom Ravnatelj družbe, oblečen v črn suknjič, bele nogavice, dolge do stegen, usnjene škornje, ki so segali do kolen, poklonil se je globoko in slavnostno spregovoril:

»Visoko spoštovano občinstvo! Gospodje in gospe! Ponižno podpisani, bivajoč mimogrede v tej prekrasni prestolnici, sem si štel v čast in veselje, da predstavim temu razboritemu in najodličnejšemu občinstvu sijajnega osla, ki je imel že čast plesati pred obličjem Njegovega Veličanstva Cesarja na vseh prvovrstnih dvorih Evrope.

In se vam zahvaljujem in pomagajte nam s svojo vzpodbujajočo navzočnostjo in vztrajajte do konca!«

Nagovor je zbudil mnogo smeha in mnogo ploskanja, a ploskanje se je podvojilo in se spremenilo v gromovito navdušenje, ko se je prikazal sredi cirkusa Osu Storžek. Bil je slavnostno opravljen. Imel je nov oglavek iz svetlega usnja, okrašen z medenimi pokrovkami in bombažastimi franžami, za ušesi je imel dve beli roži in griva mu je bila nakodrana in vanjo so bile vdete cvetice iz rdeče svile, okoli života je bil prepasan z zlatosrebrnim pasom in rep je bil ves opentljan z mareličnorumenimi in sinjmodrimi baržunastimi trakovi. Kratkotako, bil je osel, da bi se človek vanj zaljubil!

Ko je Ravnatelj predstavil občinstvu osla, je še spregovoril:

»Spoštovani poslušavci! Ne bom vam kvasil laži o velikih težkočah, ki sem jih imel, preden sem ukrotil in obrzdal to žival, medtem ko se je svobodno pasel z gore v goro v planjavah vročega pasu. Po-

glejte, prosim lepo, kaka divjost mu še kaplja iz oči, ker sem bil primoran, ko so bila zaman vsa sredstva, da bi ga udomačil primerno civiliziranim četvernožcem, upotrebljati prijetno korobaško narečje. Toda vsa moja prijaznost ni pri njem nič izdala in me je naravnost večkrat ogorčila. Zato sem, sledeč sistemu Galles, našel v njegovi lobanji majhen koščen listek, v katerem je spoznala medicinska fakulteta v Parizu redivni čebulček las in plesa in skokov skozi obroče

... jima je nadel... povodec ter ju odpeljal na živinski trg...

in bačve, podložene s papirjem. Občudujte ga in potem sodite! Preden pa se razdružimo, dovolite, o gospodje, da vas povabim k dnevni predstavi, ki se začne jutri zvečer, a v slučaju, če bi deževno vreme grozilo z vodo, se bo vršila predstava namesto jutri zvečer pojutrišnjem ob 11 predpoldne po kosilu.«

In Ravnatelj je napravil vnovič globok globok poklon na vse strani in se obrnil proti Storžku in mu rekel:

»Pogumno, Storžek! Preden začnete s svojo umetnostjo, pozdravite lepo odlično občinstvo, gospode, gospe in otroke.«

Storžek je ubogal, upognil je koj prednji kolena na tla in je klečal toliko časa, dokler ni švignil Ravnatelj z bičem in zaklical:

»V korak!«

Osel se je dvignil na vse štiri in je začel krožiti po cirkusu, hodeč vedno v koraku.

Čez nekaj časa je zaklical Ravnatelj:

»V dir!«

In Storžek je ubogal na povelje in spremenil korak po ukazu.

»V tek!« in Storžek je začel teči v brzem teku. A ko je tekel ko konj dirkač, je Ravnatelj dvignil roko v zrak in sprožil pištolo.

Na pok je osel stegnjen padel na tla, kot bi bil ranjen in res blizu konca.

Ko se je dvignil sredi navdušenega odobravanja, tuljenja in ploskanja, ki je dosegalo zvezde, se mu je zdelo naravno, da dvigne glavo in pogleda kvišku... In ko je gledal, je zapazil v neki loži lepo gospo, ki je imela okoli vratu veliko zlato verižico z obeskom. V obesku je bila upodobljena slika nekega lutka.

»Ta slika je moja!... Ta gospa je Sojka!« — je prevzet rekel sam pri sebi Storžek, spoznavši jo hitro. Prevzet od velike zadovoljnosti, je poizkusil zaklicati:

»O Sojka moja, o Sojka moja!«

Toda mesto teh besed mu je ušlo iz grla tako glasno in zategnjeno riganje, ki je spravilo v smeh vse občinstvo, zlasti pa otroke, ki so bili v cirkusu.

Ravnatelj, ki ga je hotel poučiti in opozoriti, da se ne spodobi občinstvu v obraz rigati, ga je osmodil z bičevnikom po smrčku.

Ubogi osel je iztegnil nato ped jezika in je obližoval smrček vsaj pet minut, misleč, da tako zbriše bolečino, ki jo je čutil.

A kak je bil šele njegov obup, ko se je vnovič ozrl navzgor in je videl prazno ložo, iz katere je bila Sojka izginila!...

Bilo mu je, da bi umrl; oči so se mu napolnile s solzami in začel je obupno jokati. Nihče ni tega niti

malo opazil in še manj Ravnatelj, ki je, švigajoč z bičem, klical:

»Priden Storžek! Zdaj pokažite gospodom, kako znate preskakovati obroče!«

Storžek je poizkusil dvakrat ali trikrat, a ko je prišel pred prvi obroč, ga ni preskočil, temveč je šel lagodno skozenj. Končno se je pa le zagnal v skok in

...pozdravite lepó odlično občinstvo!...

švignil čez, a zadnje noge sta se mu ujele tako nesrečno v obroč, da je padel na drugi strani kot zvit sveženj na tla.

Ko se je dvignil, je bil hrom in le težko se je mogel vrniti v konjušnico.

»Nazaj, Storžek! Osla hočemo! Nazaj z oslom!« so kričali dečaki na stojišču, navdušeni in ginjeni ob težki nepriliki.

Toda Osu se ta večer ni več prikazal.

Naslednje jutro je veterinar ali živinozdravnik, ki ga je obiskal, izjavil, da ostane hrom vse svoje življenje.

Tedaj je rekel Ravnatelj hlapcu:

»Kaj naj počnem s hromim oslom? Samo žrl bi zastonj. Pelji ga na trg in ga prodaj!«

Ko sta prišla na trg, sta koj dobila kupca, ki je vprašal hlapca:

»Koliko pa hočeš za svojega hromelega osla?«

»Dvajset dinarjev.«

»Dvajset kron ti dam. Ne misli, da ga kupim za rabo, kupim ga edinole radi njegove kože. Vidim, da ima lepo trdo kožo, iz nje napravim boben godbenemu krožku davčne oblasti!...«

Kupec je odštel dvajset papirnatih kron in odvedel osla na neko kleč, ki se je dvigala na morskem obrežju, privezal mu je za vrat skalo, opel mu okoli ene noge vrv, ki jo je pri drugem koncu obdržal v roki, nato pa ga je nepričakovano sunil in vrgel v vodo.

Storžek se je s skalnatim obeskom za vratom koj potopil, kupec pa je z napeto vrvjo v roki sedel na kleči in čakal, da bi imel osel čas utoniti v vodi in bi ga potem dal iz kože.

XXXIV.

Potopljenega Storžka so pojedle ribe in postal je spet dondek kakor prej, a ko plava, da bi se rešil, ga pogoltne grozni morski volk.

Čez petdeset minut je bil že osel pod vodo, ko je kupec rekel, razpravljajoč sam s sabo:

»V tem času je moral moj ubogi hromi osel utoniti. Izvlecimo ga tedaj in napravimo iz njegove kože lep boben!«

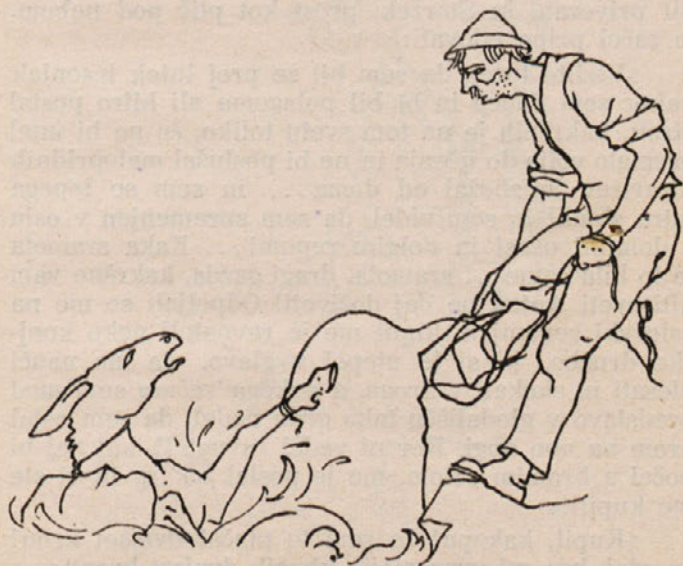
In začel je vleči za vrv, katero je bil omotal okoli noge, in je vlekel, vlekel, vlekel in na koncu je videl, da se je prikazal na penasti površini vode... kdo,

uganete? — Namesto potopljenega osla je zagledal na površini živega — dondka, ki se je zvijal ko jegulja.

Videč lutka lesenjaka, je menil ubogi mož, da sanja in obstal je — gluha, z odprtimi usti in z izbuljenimi očmi.

Ko je prišel k sebi in si opomogel od prvega začudenja, je jokajoč in jecljajoč rekel:

»In osel, ki sem ga vrgel v morje, kje je?«...

... opel mu okoli noge vrv, ... nato ga sunil in vrgel v vodo.

»Oni osel sem jaz!« — je odgovoril dondek, smeje se.

»Ti?«

«Jaz!«

»O ti burkež, ti! Bi me rad vlekel, kaj?«

»Da bi vas vlekel? Kaj še, dragi gospodar! Resno govorim.«

»Toda, kako je to, da si bil še pred kratkim osel, zdaj pa postal, ko si bil pod vodo, lutek-lesenjak?«

»Bo že učinek morske vode. Morje dela take burke...«

»Pazi se, dondek! ... Ne misli, da se boš na moj račun zabaval! Gorje ti, če mi poide potrpljenje!«

»Pa dobro, gospodar, hočete, da vam povem celo dolgo resnično zgodbo? Odmotajte mi nogo in povem vam jo!«

In dobrodušni kramar, radoveden, kaka bi bila resnična zgodba, mu je odvozljal vrv, na katero je bil privezan, in Storžek, prost kot ptič pod nebom, je začel pripovedovati:

»Vedite torej, da sem bil že prej lutek lesenjak kakor sem danes in bi bil polagoma ali hitro postal otrok, kakršnih je na tem svetu toliko, če ne bi imel premalo volje do učenja in ne bi poslušal malopridnih tovarišev in zbežal od doma... in sem se lepega jutra zbudil in sem videl, da sem spremenjen v osla z dolgimi ušesi in dolgim repom! ... Kaka sramota je to bila zame... sramota, dragi gazda, kakršne vam niti sveti Anton ne daj doživeti! Odpeljali so me na oslovski semenj in kupil me je ravnatelj neke konjske družbe, ki si je utepel v glavo, da me nauči plesati in skakati v kroge, a nekega večera sem med predstavo v gledališču tako grdo padel, da sem ostal hrom na obe nogi. Ker ni vedel ravnatelj, kaj naj bi počel s hromim oslom, me je poslal na trg in vi ste me kupili!«

»Kupil, kakopa! In sem te plačal dvajset kron! In zdaj, kdo mi vrne mojih ubogih dvajset kron?«

»Ne obupajte, gazda, saj je na svetu še toliko oslov!«...

»No, predrzni potegun, ali je tvoja zgodba že pri kraju?«

»Ne,« je odgovoril dondek, »le še nekaj besed in potem je je konec. Ko ste me kupili, ste me pripeljali tu sem, da bi me ubili, a ker sem se vam smilil, ste mi privezali rajši za vrat skalo, da bi me vrgli na dno morja. V čast vam je vaša tenkočutnost, jaz si jo ohranim v večni spomin. Sicer, dragi gazda, to pot ste si usodili delati račune brez Sojke...«

»Kdo pa je ta Sojka?«

»Moja mama je, ki je kot so vse druge dobre mame, ki ljubijo svoje otroke in jih ne izgubijo nikdar izpred oči in skrbijo vedno zanje, četudi bi zaslužili s svojo nepremišljenostjo in malopridnostjo, da bi se ne zmenile zanje in jih ostavile, naj skrbijo sami zase. Rečem vam, komaj je dobra Sojka videla,

Namesto potopljenega osla je zagledal na površini živega —
dondka...

v kaki nevarnosti sem pod vodo, je koj poslala trop rib, katere so me, misleč, da sem res osel, začele jesti! In kake kose so si privoščile! Nikdar ne bi verjel, da so ribe bolj poglavne ko otroci! Ena mi je pojedla ušesa, druga se je oteščala z gobcem, tretja je povžila vrat z grivo vred, četrta je pogoltnila kožo z nog, peta mi je snela s pleč kožuh... in med drugimi je bila ribica, ki je bila tako prijazna, da se je posladkala z repom.«

»Prisegam,« je rekel nato prestrašeno kupec, »da od danes naprej ne pokusim več ribjega mesa! Preveč bi se mi gabilo, če bi dobil, ko bi razklal briljo ali pečeno sardelo, v njihovem drobu oslov rep!«

»Tudi jaz mislim ko vi,« je pripomnil smeje se dondek. »No in konec zgodbe morate tudi vedeti. Ko so ribe pojedle vso mojo oslovsko navlako, ki me je pokrivala od glave do nog, so se lotile, naravno, kosti... ali bolje rečeno, lesa, ker jaz, kakor vidite, sem iz najtršega lesa. Toda koj po prvih pikih in ugrizljajih so ribji požeruhi opazili, da les ni meso za njihove zobe, in zastudila se jim je neužitna hrana in so se razbegnile na vse strani, ne da bi se obrnile in se mi zahvalile... Tako sem vam pojasnil, kako se je zgodilo, da ste dobili, ko ste potegnili vrv, živega lutka namesto crknjenega osla.«

»Piš' me v uho tvoja zgodba!« je zaklical kupec besen. »Jaz vem, da sem potrosil zate dvajset kron, in denar hočem imeti vrnjen. Veš, kaj napravim? Znova te nesem na trg in te prodam na vago kot kurivo.«

»Prav, prodajte me! Zadovoljen sem,« je rekel Storžek.

A ko je to rekel, se je lepo zagnal in skočil v sredo vode. In veselo plavajoč in oddaljevaje se od obrežja, je klical ubogemu kupcu:

»Zbogom, gazda! Če boste potrebovali kožo, da bi napravili boben, spomnite se mene!...«

In zasmel se je in plaval dalje in čez nekaj časa se je vnovič ozrl in zavpil še bolj glasno:

»Zbogom, gazda! Če boste potrebovali kurivo, spomnite se mene!...«

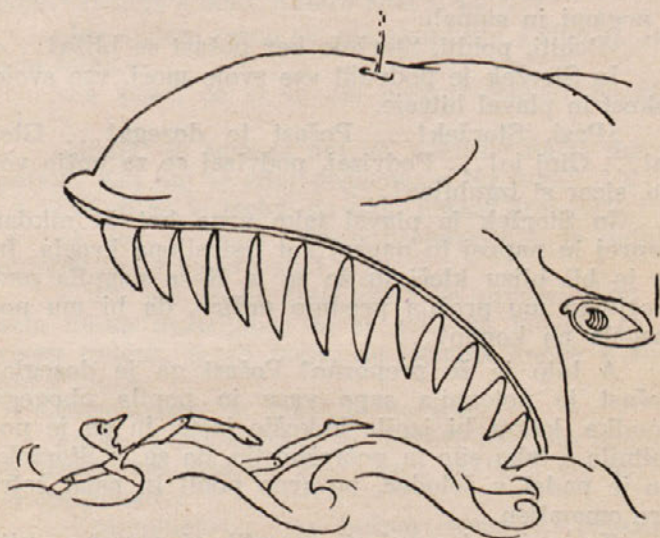
Kakor bi mignil, se je že toliko oddaljil, da ga ni bilo več videti, ali bolje, videla se je na gladini morja le še črna pika, ki je brenila vsakotoliko z nogami iz vode in je skakala in prevračala kozelce, kakor delfin, ko je dobre volje.

Medtem ko je Storžek plaval proti svoji usodi, je zagledal sredi morja belo kleč ko bi bila iz marmorja, na njenem vrhu pa lepo Kozo, ki je lju-

beznivo meketala, kot bi mu dajala znamenje, naj se približa.

Nenavadna posebnost pa je bila, da ni imela koza bele ali črne ali lisaste dlake kakor druge koze, temveč modro, tako bleščeče modro, da je kar spominjala na lase lepe Deklice.

Prepustim vam, da sami mislite, če je začelo ubogemu Storžku srce bolj hitro utripati! Podvojil

Pošast ga je dosegla in pogoltnila...

je vso svojo moč in silo in začel plavati proti beli kleči in bil je že na sredi pota, ko je zapazil, da se je dvignila iz vode in mu šla naproti grozovita glava morske pošasti s široko odprtimi usti, ki so izgledale ko brezno, in imele tri vrste čekanov, ki bi vzbudili strah in grozo že samo, če bi jih videl naslikane.

Veste, kdo je bila ta morska pošast?

Ta morska pošast ni bila nihče drugi ko orjaški m o r s k i v o l k, že večkrat omenjen v naši zgodbi,

ki so mu zdeli radi njegove krvoločnosti in samogoltnosti ime »Atila rib in ribičev«.

Predstavlajte si preplašenost ubogega Storžka, ko je zagledal pošast! Skušal se ji je izogniti, spremeniti smer svojega plavanja, skušal je pobegniti, a grozna, na široko odprta usta so mu bila vedno nasproti s hitrostjo strele.

»Pohiti, pohiti, Storžek, za božjo voljo!« je vpila meketaje lepa Kozica.

In Storžek je obupno plaval z rokami, s prsi z nogami in stopali.

»Pohiti, pohiti, Storžek, ker pošast se bliža!...«

In Storžek je podvojil vse svoje moči, vso svojo jakost in plaval hitreje.

»Pazi, Storžek!... Pošast te dosega!... Glej jo!... Glej jo!... Podvizaj, podvizaj se za božjo voljo, sicer si izgubljen!...«

In Storžek je plaval tako urno kot še nikdar naprej in naprej in naprej kot izstreljena krogla. In že je bil blizu kleči in že se je Koza nagnila nad morje in mu prožila prednje nožice, da bi mu pomagala na kopno!...

A bilo je že prepozno! Pošast ga je dosegla; pošast je potegnila sapo vase in popila ubogega dondka, kakor bi izpila kokošje jajce, in ga je pogoltnila s tako silo in požrešnostjo, da se je Storžek, ko je padel v želodec, nevarno pobil in ostal četrte ure omamljen.

Ko se je od osuplosti ovestil, ni mogel — niti on! — zbrati misli, da bi ugotovil, kje prav za prav je. Okoli njega je bila grozna tema, tako črna in globoka, da se mu je zdelo, kot bi potonil glavo v tintnik, poln črnila. Napel je ušesa, a ni slišal najmanjšega šuma, samo od časa do časa je čutil, kako mu bije v obraz puh velikega vetra. Spočetka ni mogel razumeti, odkod prihaja veter, a potem je ugotovil, da prihaja iz pljuč grozne pošasti. Vedeti je namreč treba, da je Morski volk imel naduho in ko je dihal, se je zdelo, ko da je potegnila burja.

Storžek se je skušal predvsem malo opogumiti, a ko je skusil in preizkusil, da je zaprt v želodcu

morske pošasti, je začel jokati in cviliti in jokajoč je klical:

»Na pomoč! Na pomoč! O jaz revež! Kaj ni nikogar, da bi me rešil?«

»Kdo hočeš, nesrečnež, da te reši?« se je utrgal iz teme glas ko zvok razglašene strune.

»Kdo govori?« je vprašal Storžek, ki je čutil, da ledeni od strahu.

»Jaz sem, jaz, ubogi Tun, ki me je Morski volk požrl obenem s tabo. Katera riba si pa ti?«

»Jaz nimam razen oči nič skupnega z ribami. Jaz sem lutek.«

»Pa kako, da si se dal požreti pošasti, če nisi riba?«

»Misliš, da sem se dal jaz požreti? Sama me je požrla! Kaj naj le zdaj počnemo v tej temi? ...«

»Vdati se je treba, da naju pošast prebavi!«

»A jaz bi ostal rad neprebavljen!« je zatulil Storžek in se spustil spet v jok.

»Tudi jaz ne bi hotel biti,« je priznal Tun, »a sem toliko modrijana, da se tolažim, misleč: če si rojen tunček, je že bolje, da vzameš konec v vodi kot v olju.«

»Neslanost!« je zaklical Storžek.

»A je moje mnenje,« je odvrnil Tun, »in mnenje je treba, kot pravijo naši Tuni politiki vpoštevati in spoštovati!«

»Kratkomalo... jaz hočem odtod... pobegnili bom! ...«

»Pobegni, če moreš! ...«

»Je li Morski volk, ki je naju požrl, močno velik?« je vprašal dondek.

»In kako! Njegov trup je daljši od kilometra, ne da bi štel rep zraven.«

Ko sta se tako razgovarjala v temi, se je zazdelo Storžku, da vidi tam nekje daleč daleč neko vrsto svetlobe.

»Kaj naj bi bila ona lučca tam daleč daleč?« — je vprašal Storžek.

»Bo že kak naš sotrpin, ki čaka kakor midva, da ga pošast prebavi! ...«

»Grem, da ga obiščem. Ni-li mogoč slučaj, da bi mi mogla kaka stara riba pokazati pot, kod naj zbežim?«

»Voščim ti vse najboljše, dragi lutek!«

»Zbogom, Tun!«

»Zbogom, lutek! Bog ti daj srečo!«

»Kje se spet vidiva? ...«

»Bog ve? ... Bolje je, niti ne misliti na to! ...«

XXXV.

Storžek najde v želodcu morskega volka... Koga najde? Berite to poglavje in izveste.

Komaj je zaklical Storžek svojemu prijatelju Tunu zbogom, je začel tavati po sredi teme in šel tipaje po želodcu morskega volka, bližajoč se korak za korakom proti oni mali svetlobi, ki jo je videl daleč, daleč brleti.

In ko je hodil, je čutil, da mu brodijo noge po brozgi mastne in spolzke vode, ki je tako ostro zadržala po cvrtih ribah, da je mislil, kot bi živel sredi štiridesetdanskega posta.

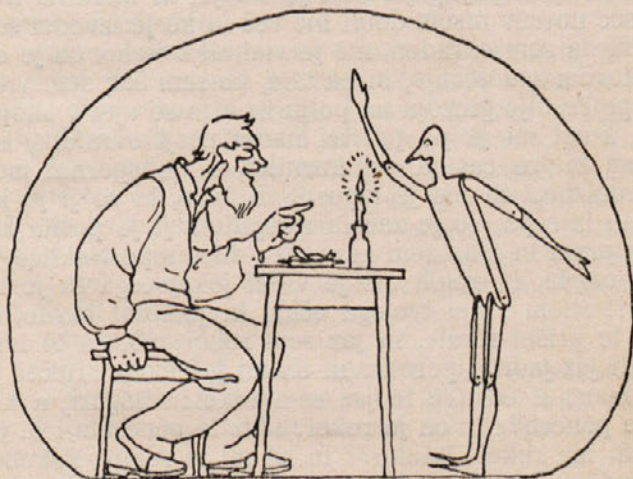
In bolj ko je prodiral, bolj jasna in razločna je postajala sveloba, dokler ni, ko je šel in šel, končno dospel do cilja; in ko je dospel... kaj je našel? Če tisočkrat odgovorite, ne uganete. Našel je majhno, pogrnjeno mizico, na njej prižgano svečo, ki je bila vtaknjena v zelenokristatno steklenico, in ob mizi je sedel starček, ki je bil ves bel, kot bi bil iz snega ali spejnene smetane, in je žvečil neke žive ribice, a še tako žive, da so mu včasih, medtem ko jih je jedel, zmuznile celo iz ust.

Ob tem pogledu je prevzelo Storžka toliko in nepričakovano veselje, da ni prav nič manjkalo, da bi padel v omedlevico. Hotel se je smejati, hotel jokati, hotel povedati kopo stvari, a je le zmedeno brbral in jecal odsekane besede brez vsake zveze. Končno se mu je posrečilo, da je spravil iz sebe vzklik vese-

lja, razširil roke in se vrgel starčku okoli vratu ter začel vpiti:

»Oj, moj očka, moj očka! Končno sem vas le našel! Zdaj pa vas ne zapustim več, nikdar več, nikdar več, nikdar več!«

»Kaj vidijo moje stare oči prav?« je odvrnil starček in si pomencal oči. »Tedaj si res ti, moj dragi Storžek?«

»Da, da, da, jaz sem, prav jaz, res sem jaz!«

»Da, da, da, jaz sem, prav jaz, res sem jaz! In vi ste mi že odpustili, kaj ne? Oj, očka moj, kako ste dobri! A jaz, jaz pa... O, če bi pa vedeli, koliko nepravilnosti in nezgod se je zbralo nad mojo glavo in kaj vse sem doživel! Mislite na oni dan, ubogi očka, ko ste prodali svojo suknjo in mi kupili abecednik, da bi hodil v šolo, in sem šel gledat lutke in lutkar me je hotel dati na ogenj, ko je kuhal praženega mrkača, in mi je dal zato pet zlatih novcev, da bi jih nesel vam, a sem srečal Lisico in Mačka, ki sta me peljala v gostilno Pri rdečem raku, kjer sta žrla ko volka, in sem šel dalje in srečal razbojnike, ki so

tekli za mano, jaz naprej, oni zadaj in jaz še naprej, dokler me niso obesili na vejo starega hrasta, kamor je poslala pome Deklica z modrimi lasmi kočijo, in zdravniki, ko so me preiskali, so koj rekli: »Ce ni mrtev, je znamenje, da je še vedno živ« in potem sem se zlagal in nos mi je tako zrastel, da nisem mogel z njim skozi vrata, in zato sem šel z Lisico in Volkom, da bi zakopal štiri zlatnike, ker enega sem potrosil v gostilni, in papagaj se mi je smejal in namesto dvatisoč novcev nisem dobil nič več in ko je izvedel sodnik, da sem okraden, me je vtaknil v keho, da je dal tatovom zadoščenje, in od tam, ko sem šel, sem videl lepo češuljo grozdja na polju in sem se ujel v skopec in kmet mi je po pravici nadel pasji ovratnik, ker sem bil za cuvaja pri kurniku, in je spoznal mojo nedolžnost in me je izpustil in kača, ki se ji je kadilo iz repa, se je začela smejati in ji je počila žila na prsih in tako sem se vrnil v hišo lepe Deklice, ki je umrla, in golob me je videl jokajočega in je rekel: »Sem videl tvojega očka, ki je tesal barko, da bi te prišel iskat«, in jaz sem rekel: »O, če bi imel tudi jaz jadrne peroti,« in on mi je rekel: »Hočeš iti z mano k očku?« in jaz sem rekel: »Magari, a kdo me ponese?« in on je rekel: »Jaz te ponesem,« in jaz sem mu rekel: »Kako?« in on mi je rekel: »Okobali se mi na hrbet,« in tako sva letela celo noč in potem so mi rekli ribiči, ki so gledali proti morju: »T'am je ubog človek v barki, ki se potaplja,« in jaz sem vas oddaleč spoznal kar hitro, ker mi je povedalo srce, in sem vam mahal, da bi se vrnil na obrežje . . .«

»Tudi jaz sem te spoznal,« ga je prekinil Pepek, »in rad bi se bil vrnil na obrežje, a kako to napraviti? Morje je bilo grobo in neki val mi je polomil barko. Tedaj je grozovit Morski volk, ki je bil tam blizu in me je opazil v vodi, nagloma priletel k meni, iztegnil jezik, me celega zgrabil in me požrl ko: mali kruhek iz Železnikov.«

»In koliko časa ste že zaprti tu notri?« je vprašal Storžek.

»Od onega dneva dalje, dve leti bo kmalu; dve leti, Storžek moj, ki se mi zdita dve večnosti!«

»In kako ste se preživljali? Kje ste dobili svečo? In vžigalice, da ste jo vžgali, kdo vam jih je dal?«

»Vse, vse ti povem. Vedeti moraš, da je ona nevihta, ki je razbila mojo barčico, potopila tudi veliko trgovsko ladjo. Mornarji so se vsi rešili, a ladja se je pogreznila na dno in Morski volk, ki je imel oni dan izvrsten tek, je prvo pogoltnil mene in potem še ladjo.

»Kako? Je pogoltnil vso naenkrat?« je vprašal začudeno Storžek.

»Vso naenkrat; samo jambor je izpljunil, ki mu je ostal med zobmi ko tirja. V mojo srečo je bila ladja otovorjena s konzerviranim mesom v stanjolskih škatlicah, z biskoti ali prepečencem, z vinom v steklenicah, s suhim grozrdjem, s kakaom in kavo, s sladkorjem, z lojenimi svečami in z vžigalicami. Z vso to božjo dobroto sem se mogel prehraniti dve leti, a danes sem že pri koncu; v shrambi nimam ničesar več in sveča, ki jo vidiš prižgano, je zadnja, ki mi je še ostala...«

»In potem?...«

»Potem, dragi moj, ostaneva oba v temi.«

»Tedaj, očka moj,« je rekel Storžek, »ni, da bi še zgubljala čas. Misliti morava na to, da čim prej zbeživa...«

»Zbeživa?... Kako?...«

»Skozi usta Morskega volka in se vrževa v morje in odplavava...«

»Dobro govoriš, dragi Storžek, a jaz ne znam plavati.«

»Kaj zato!... Na moj hrbet se spravite ko jezdec in jaz, ki sem dober plavač, vas prenesem zdravega in nepoškodovanega na obrežje.«

»Prazna želja, dragi moj!« je odgovoril Pepek, stresel glavo in se žalostno nasmehnil. »Kaj se ti zdi mogoče, da bi imel lutek, ki je komaj meter visok, kakor si ti, toliko moči, da bi me prenesel plavaje do obrežja?«

»Poizkusite in videli boste! V vsakem slučaju bova, če je pisano na nebu, da morava umreti, imela veliko tolažbo, ko umreva v objemu drug drugemu.«

Nič drugega ni rekel Storžek, le svečo je vzel v roko in gredoč naprej, da bi svetil, je bodril svojega očeta:

»Kar za mano, očka, in nič se ne bojte!«

Tako sta hodila lep kos poti in sta prehodila ves želodec Morskega volka. Ko pa sta prišla do požiravnika, sta se ustavila, da bi si ogledala izhod in počakala ugodnega trenutka...

Vedeti je treba, da je Morski volk, ki je bil zelo star in imel naduho ter srčno hibo, bil primoran spati z odprtimi usti. Ko se je priplazil Storžek na zgornji rob goltanca in je pogledal skozi ogromna, na široko odprta usta, je videl zunaj lep kos zvezdnatega neba in čudovito mesečino.

»Zdaj, zdaj je pripraven trenutek,« — je zašepetal, obrnivši se k očku. — »Morski volk spi kakor polh, morje je mirno in svetlo je ko podnevi. Kar za mano, očka, in kmalu bova rešena!...«

Splezala sta pošasti iz goltanca in dospevši v ogromna usta, sta začela po prstih hoditi po jeziku, ki je bil tako dolg in širok ko kaka steza med gredami v vrtu. Že sta bila na robu in se pripravljala, da bi se skokoma zagnala v morje in zaplavala, ko je, v najlepšem trenutku, Morski volk kihnil in povzročil tak sunek, da sta Storžek in Pepek odskočila in priletela znova na dno pošastnega želodca.

Ob silovitem padcu je sveča ugasnila in oče in sin sta ostala v temi.

»In zdaj?...« je vprašal Storžek resno.

»Zdaj, otrok moj, sva lepo zgubljena.«

»Zakaj zgubljena? Dajte mi roko, očka, in glejte, da se vam ne spodrsne!...«

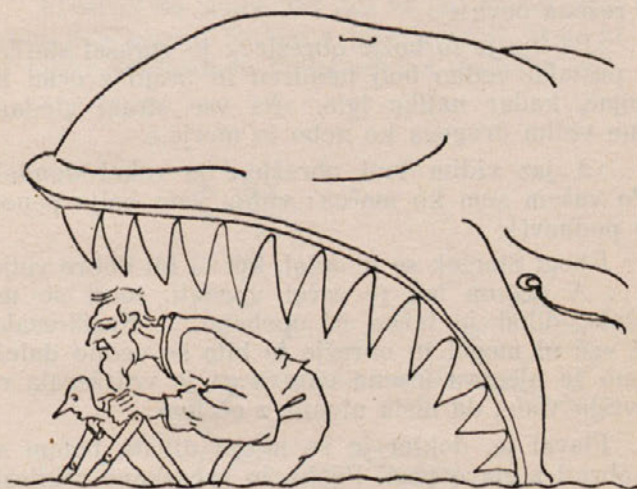
»Kam me pelješ?«

»Znova morava poizkusiti! Za mano in nič se ne bojte!«

Ko je to rekel, je zgrabil Storžek očeta za roko in hodeč po prstih, sta se družno vzpenjala po goltancu morske pošasti in ko sta prehodila jezik, sta

se zagnala še čez tri vrste zob. Preden pa sta napravila odločilen skok, je rekel dondek očku:

»Splezajte mi na hrbet in se me tesno, tesno oklenite! Na vse drugo bom mislil jaz!...«

»Splezajte mi na hrbet in se me tesno, tesno oklenite!...«

Komaj se je spravil Pepek na sinov hrbet, se je vrgel Storžek, gotov svojega podjetja, v morje in začel plavati. Morje je bilo mirno kakor olje, luna je svetila v vsej svoji lepoti in Morski volk je tako trdno spal, da bi ga ne zbudil niti s topom.

XXXVI.

Konec koncev prestane biti Storžek dondek in postane deček.

Medtem ko je Storžek na vse pretege plaval, da bi dosegel obrežje, je opazil, da se je očka, ki ga je nesel okobal na hrbtu in je imel do kolen noge v vodi, pogosto tresel kot človek s tridnevno mrzlico.

Ali se je tresel od mraza ali od strahu? Kdo ve? ... Mogoče malo radi enega, malo radi drugega. A Storžek, ki je mislil, da se trese od strahu, je rekel, da bi ga potolažil:

»Pogum očka! V par minutah bova na kopnem in rešena bova!«

»Pa kje je to božje obrežje?« je vprašal starček in postajal vedno bolj nemiren in buljil z očmi ko krojač, kadar natika iglo. »Na vse strani gledam, a ne vidim drugega ko nebo in morje.«

»A jaz vidim tudi obrežje,« je rekel dondek. »Po vašem sem ko maček: vidim vam bolj ponoči ko podnevi!«

Ubogi Storžek se je delal, kot bi bil dobre volje, a ... A pogum mu je začel upadati, moči so mu pešale, dihal je težko in upehano ... Kratkotomalo: nič več ni mogel in obrežje je bilo še vedno daleč; samo še njegova lesena narava ga je vzdrževala na površju vode, da nista utonila z očetom.

Plaval je, dokler je še mogel dihati, potem se je obrnil z glavo proti Pepku in presekanu zaklical:

»Očka ... pomagajte mi ... umiram! ...«

In oče in sin sta bila na tem, da utoneta, ko sta zaslišala glas neubrane kitare, ki je rekel:

»Kdo je, ki umira? Ta glas poznam! Ali si ti, Storžek?«

»Jaz. In ti?«

»Tun, tvoj tovariš iz zapora v želodcu Morskega volka.«

»In kako si ušel?«

»Posnemal sem tvoj zgled. Ti si mi pokazal pot in za tabo sem pobegnil tudi jaz.«

»Tun moj, o pravem času si prišel. Prosim te pri ljubezni, ki jo imaš do svojih sinčkov Tunčkov, pomagaj nama, ker sicer sva izgubljena!«

»Od srca rad. Primita se za moj rep in odpeljem vaju. V štirih minutah sta na obali.«

Pepek in Storžek sta se — kot si morete misliti — koj odzvala vabilu, a mesto bi se oprijela repa, sta menila, da bi bilo bolje, če bi splezala Tunu kar na hrbet in lepo sedela.

»Ali sva preveč težka?« je vprašal Storžek.

»Težka? Še sence ne! Zdi se mi, kot bi imel na hrbtu dve prazni školjki,« je odgovoril Tun, ki je bil tolike velikosti in debelosti kot dvoletno tele.

»Ali sva preveč težka?« ...

Ko so dosegli obalo, je skočil Storžek prvi na suho, da bi pomagal tudi očetu na kopno; potem se je obrnil k Tunu in z ginjenim glasom rekel:

»Prijatelj moj, mojega očka si rešil! Zato nimam dovolj besed, da bi se ti primerno zahvalil. Dovolj, da te vsaj poljubim v znak večne hvaležnosti!...«

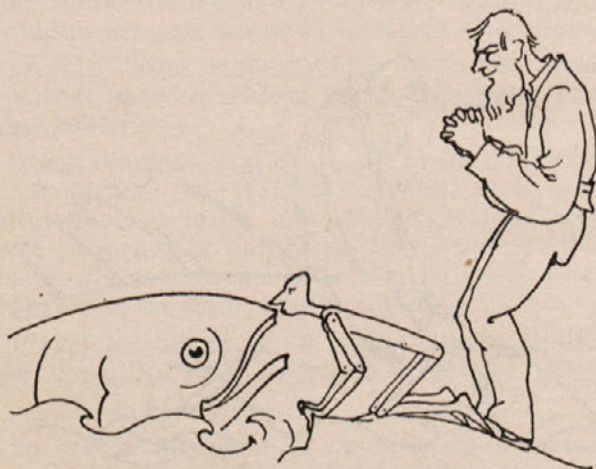
Tun je pomolil glavo iz vode, Storžek je pokleknil, se nagnil in mu pritisnil na usta prisrčen poljub. Ta dokaz neprisiljene in žive nežnosti, ki je ubogi Tun sicer ni bil vajen, ga je tako ganil, da se

je sramoval pokazati solze, ki so mu privrele iz oči kot otroku, in je potegnil glavo pod vodo ter je zginil. Medtem se je zdanilo.

Storžek je s svojim laktom podprl Pepka, ki se je komaj držal pokonci, in je rekel:

»Kar oprite se na moj lakot, dragi očka, in pojediva. Hodila bova počasi počasi kakor mravlje in ko bova trudna, počijeva ob poti.«

»In kam greva?« je vprašal Pepek.

... in mu pritisnil na usta prisrčen poljub.

»Iskat hišo ali kočo, kjer se naju usmilijo in nama dajo kos kruha in malo slame, da leževa.«

Nista napravila še sto korakov, ko zagledata na gramoznem kupu ob cesti dva grda gobca, ki sta sede čakala, da bi prosila vbogajme.

Bila sta Maček in Lisica, a sta bila tako izpremenjena, da ju je bilo težko spoznati. Maček, ki se je delal nekoč slepega, je zares oslepel, Lisica pa je bila vsa postarana, moljava in po eni strani čisto gola, tudi repa ni imela več. Tako je! Prebrisana tatica je padla v tako črno revščino, da je bila lepega dne prisiljena ponuditi celo svoj lepi rep nekemu potu-

jočemu branjevcu, ki ga je kupil, da bi napravil iz njega muhalnik.

»O Storžek,« je zavpila Lisica z jokavim glasom, »daj kaj vbogajme dvema ubogima pohabljenčema!«

»Pohabljenčema!« je ponovil Maček.

»Zbogom, šeme!« je odgovoril Storžek. »Enkrat sta me oplahtala, zdaj me ne bosta več!«

»Veruj, Storžek, da sva danes res reveža in nesrečna!«

»Nesrečna!« je ponovil Maček.

»Če sta reveža in nesrečna, zaslužita to in je prav. Le spomnita se pregovora, ki pravi: »Ukraden denar ne koristi nikdar!« Zbogom, šeme!«

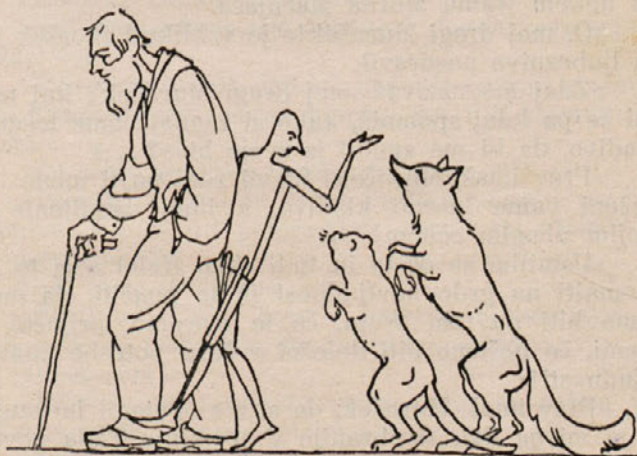
»Imej usmiljenje z nami!...«

»Z nami!...«

»Z Bogom, spake! Spomnita se pregovora, ki pravi: »Kar vrag v mlin pripelje, se vse v otrobe zmelje!«

»Ne zapusti nas!«

»...as!« je ponovil Maček.

»Spominjajta se pregovora, ki pravi: Kdor ukrade bližnjemu suktnjo, gre navadno nag pod zemljo v luknjo!«

»Zbogom, spake! Spominjajta se pregovora, ki pravi: Kdor ukrade bližnjemu suktnjo, gre navadno nag pod zemljo v luknjo...«

Tako je rekel Storžek in s Pepkom sta mirno nadaljevala svojo pot, dokler nista napravila še sto korakov in nato zapazila ob neki stezi sredi polja lepo slamnato kočo, ki je bila pokrita z opeko in korci.

»V tej koči mora kdo prebivati,« je rekel Storžek. »Pojdiva tja in potrkajva!«

Res sta šla h koči in potrkala.

»Kdo je?« se je odzval od znotraj tih glasek.

»Ubožca očka in sin sva, brez kruha in brez strehe,« je odgovoril dondek.

»Obrnita ključ in vrata se odpro!« je rekel glasek.

Storžek je obrnil ključ in vrata so se odprla. Ko sta vstopila, sta pogledala sem, sta pogledala tja, a zapazila nista nikogar.

»Kje pa je gospodar?« je vprašal Storžek začuden.

»Tu zgoraj!«

Očka in sin sta se ozrla proti stropu in zagledala na nekem tramu Murna Marnjača.

»O, moj dragi Murnček!« je vzkliknil Storžek in ga ljubeznivo pozdravil.

»Zdaj me nazivaš ‚moj dragi Murnček‘, kaj ne! Ali se pa kdaj spomniš, kako si zagnal vame leseno kladivo, da bi me spodil iz svoje hiše?...«

»Prav imaš, Murnček! Spodi zdaj pa ti mene... Zaženi vame leseno kladivo, a imej usmiljenje z mojim ubogim očkom!...«

»Usmilim se očeta in tudi sina. Hotel sem te le spomniti na grdo nevljudnost in te poučiti, da moramo biti na tem svetu, če le moremo, prijazni z vsemi, če hočemo biti deležni v času potrebe enake vljudnosti!«

»Prav imaš, Murnček, da si me opomnil in nauk, ki si mi ga dal, si ohranim v spominu. Toda povej mi, kako si prišel do te lepe kočice?«

»Kočo mi je včeraj podarila neka ljubezniva koza, ki je imela dlako lepe modre barve.«

»In koza, kam je šla?« je vprašal Storžek sila radoveden.

»Ne vem.«

»In kdaj se vrne?«

»Ne vrne se več. Včeraj se je poslovila vsa potrta in zdelo se je, da meketaje pravi: 'Ubogi Storžek... ne bom ga videla več... Morski volk ga je ta trenutek lepo prebavil!...'«

»Kaj je rekla prav tako?... Tedaj je bila ona... ona, moja draga Sojka!...'« je začel Storžek tožiti vzdihovaje in sunkoma jokajoč.

Ko se je zjokal, si je obrisal oči in pripravil slamnato posteljico, kamor je legel stari Pepek. Nato je še vprašal Storžek Murna Marnjača:

»Povej mi, Murnček, kje bi mogel dobiti kozarček mleka za ubogega očka?«

»Tri polja odtod je vrtnar Pušljar, ki ima molzne krave. Pojdi k njemu in dobiš boš mleko, ki ga iščeš.«

Storžek je tekkel k vrtnarju Pušljarju in vrtnar je rekel:

»Koliko mleka bi rad?«

»Rad bi ga poln kozarec.«

»Kozarec mleka stane groš.«

»Niti pare nimam,« je odgovoril dondek ves pobit in žalosten.

»Potem ne bo nič, dondek moj,« je odvrnil vrtnar.

»Če nimaš ti niti pare, nimam jaz niti naprstnik mleka.«

»Pa nič!« je rekel Storžek in hotel oditi.

»Počakaj malo!« je rekel Pušljar. »Lahko se še zmeniva. Ali bi bil pripravljen, da bi mi vlekel s škripcem vodo?«

»Kaj je to škripec?«

»Škripec je tako kolo, s katerim si pomagamo vleči vodo iz vodnjaka, da zalivamo vrtove.«

»Poskusim!«

»Privleci mi torej sto vedrov vode in potem ti podarim za to kozarec mleka.«

»Dobro!«

Pušljar ga je peljal na vrt in mu pokazal, kako mora vleči s škripcem vodo. Storžek je začel koj z

delom, a preden je privlekel iz globine sto veder vode, je bil ves v potu od glave do nog. Takega napora ni še pomnil.

»Doslej je vlačil vodo moj osel,« je rekel vrtnar, »a danes je uboga žival pri koncu.«

»Ali bi mi ga pokazali?« je vprašal Storžek.

»Rad.«

»Ko... de... lja... sem«

Komaj je vstopil Storžek v hlev, je zapazil lepega osla, ki je ležal na slami in bil ves zdelan od stradanja in prevelikega dela. Ko ga je pozorno pogledal, je rekel užaloščen sam pri sebi:

»Tega osla moram pa poznati! Ni mi nova prikazen!«

In nagnil se je do njega in ga vprašal v oslovskem narečju:

»Kdo si?«

Na to vprašanje je osel odprl ugašajoče oči in je odgovoril jecljajoč v istem narečju:

»Ko... de... lja... sem...«

Potem je zaprl oči in izdahnul.

»O, ubogi Kodelja!« je vzkliknil Storžek polglasno in zgrabil pest slame in si z njo obrisal solze, ki so mu tekle čez lice.

»Kaj te tako gane osel, ki te nič ne stane?« je rekel vrtnar. »Kaj naj napravim jaz, ki sem ga kupil za kupček dinarjev?«

»Povem vam ... moj prijatelj je bil!...«

»Tvoj prijatelj?«

»Moj sošolec!...«

»Kako?!« je zaklical Pušljari in prasnili v smeh. »Kako?! Kaj si imel osle za sošolce? To so bile lepe šole, ki si jih napravil!...«

Storžka so Pušljarijeve besede zadele v živo in ni odgovoril, vzel je svoj kozarec toplega mleka in se vrnil v kočo.

In od tega dneva dalje je Storžek vstajal več ko pet mesecev vsako jutro že pred zarjo in je hodil vlačiti vodo čez škripec, da bi prislužil kozarec mleka, ki je del njegovemu očku tako dobro in mu krepil zdravje. A ni se zadovoljil samo s tem, s časom se je naučil plesti še koše in jerbaze iz ločja in z denarjem, ki si ga je prislužil, je previdno ravnal in kril vse dnevne potrebščine. Med drugim je tudi sam napravil lep voziček, v katerem je vozil ob lepem vremenu svojega očka na izprehod, da se je navžil svežega zraka.

Zvečer, po delopustu, se je vadil čitati in pisati. V sosedni vasi je kupil za nekaj grošev debelo knjigo, ki ni imela naslovne strani in ne kazala, in jo je prebiral. Ko je pisal, je pisal s treščico, ki jo je prirezal kot pero, in ker ni imel ne tintnika ne črnila, jo je pomakal v stekleničico, polno murvinega in črešnjevega soka.

Tako si je Storžek s trdno voljo prizadeval delati in pehati se in posrečilo se mu je, da ni oskrbel samo svojega vedno bolnega očeta, temveč je prihranil tudi štirideset dinarjev, da bi si kupil novo obleko.

Nekega jutra je rekel očetu:

»Grem v sosedni trg, da si kupim jopič, čepico in par čevljev. Ko se vrnem domov, (je smeje se pristavil), bom tako lepo oblečen, da me boste imeli za kakega gospoda.«

In odšel je od doma in začel teči ves srečen in zadovoljen. Kar naenkrat je zaslišal, da ga kliče nekdo po imenu. Ozrl se je in zagledal lepega polža, ki je lezel izza meje.

»Ali me ne poznaš več?« je vprašal Polž.

»Zdi se mi, a nisem gotov...«

»Ali se ne spominjaš onega Polža, ki je bil vratar in postrežnik pri Sojki z modrimi lasmi? Se ne spominjaš one noči, ko sem vstal, da ti prižgem luč.«

»Vsega se spominjam,« je zaklical Storžek. »Odgovori mi hitro, lepi Polžek, kje si pustil mojo dobro Sojko? Kaj dela? Mi je odpustila? Ali se me še vedno spominja? Me ima še vedno rada? Je daleč odtod? Bi jo lahko obiskal?«

Na vsa ta hitra vprašanja, ki jih je Storžek zastavljal v eni sapi, je odgovoril Polž z znano počasnostjo:

»Storžek moj, Sojka leži v revni postelji v bolnišnici!...«

»V bolnišnici?«

»Da. Zadelo jo je tisoč nezgod, obolela je nevarno in zdaj nima niti toliko, da bi si kupila košček kruha.«

»Res?... O, kako žalost si mi prizadjal! O, uboga Sojka, uboga Sojka!... Če bi imel milijon, bi tekel in ji ga nesel... Pa imam samo štirideset dinarjev — glej jih! Bil sem namenjen, da si kupim novo obleko. Vzemi jih, Polžek, in podvizaj se ter se čez dva dni vrni! Upam, da ti dam lahko še kaj. Doslej sem delal, da sem preživel svojega očeta, odslej bom delal vsak dan pet ur več, da bom lahko skrbel še za mamo! Zbogom, Polžek, čez dva dni te pričakujem.«

Polž je začel proti svoji navadi teči ko martinček v veliki avgustovi vročini.

Ta večer je Storžek bdel namesto do desete do polnoči, in namesto bi spletel osem jerbasov, jih je spletel šestnajst.

Potem je legel in zaspal. V spanju se mu je zdelo, da vidi v sanjah Sojko, vso lepo in smehljajočo se, ki mu je, potem ko ga je poljubila, rekla:

»Lepo, Storžek! Radi tvojega dobrega srca sem ti odpustila vse malopridnosti, ki si jih doslej napravil. Otroci, ki ljubeče pomagajo svojim staršem v njihovih revah in težavah, zaslužijo pohvalo in ljubezen, čeprav ne morejo biti še zgled ubogljivosti in lepega obnašanja. Misli na prihodnost in srečen boš!«

Ob teh besedah je sen prenehal in Storžek se je predramil in debelo pogledal.

Predstavlajte si, kako je bilo njegovo začudenje, ko se je zbudil in videl, da ni več lutek-lesenjak, no da je postal deček, kakršni so vsi drugi. Pogledal je okoli sebe in namesto znanih slamnatih sten borne koč, je videl lepo sobico, opremljeno in opravljeno preprosto, a skoraj razkošno. Ko je skočil s postelje, je dobil pripravljeno novo obleko, novo čepico in par čevljev, ki so se mu zdeli ko naslikani.

Ko se je oblekel, se mu je zdelo naravno, da vtakne roki tudi v žepe — in iz enega je privlekel majhno slonokoščeno denarnico, na kateri so bile zapisane besede: »Sojka z modrimi lasmi vrača svojemu dragemu Storžku štirideset dinarjev in se mu zahvaljuje za njegovo dobro srce!« Odprl je denarnico in namesto štirideset papirnatih in že obrabljenih dinarjev, se je zasvetilo štirideset zlatnikov, še gorkih od kova.

Potem se je pogledal v zrcalo in zdelo se mu je, da je kdo drugi. Nič več mu ni odsevalo zrcalo znane podobe lutka lesenjaka, videl je sliko bistrega in bodrega lepega dečka s kostanjevimi lasmi, z modrimi očmi in veselim in prazničnim obrazom, kot bi bila velika noč.

Sredi teh čud, ki so sledile ena za drugo, ni niti Storžek sam vedel, ali je vse to res, ali sanja še z odprtimi očmi.

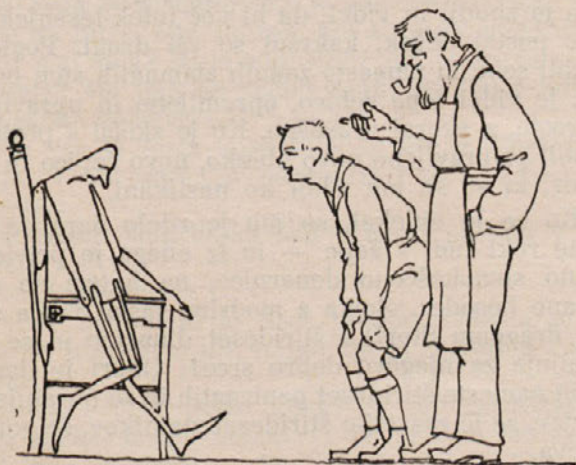
»In moj očka, kje je?« je zaklical naenkrat in je vstopil v sosedno sobo, kjer je našel starega Pepka zdravega, čilega in dobre volje, kakor nekdam; bil je spet pri svojem rezljarskem delu in je risal čudovit okvir, poln listov, cvetic in glavic najrazličnejših živali.

»Razložite mi, očka, skrivnost: odkod ta nenadna sprememba pri nas?« je vprašal Storžek, objel očeta in ga poljubil.

»Ta nenadna sprememba v naši hiši je vse tvoja zasluga!« je odgovoril Pepek.

»Zakaj moja zasluga? ...«

»Zato, ker prinesejo otroci, ki se temeljito poboljšajo, tudi v njihove družine novo in veselo življenje!«

»Kako sem bil smešen, ko sem bil dondek! In kako sem zdaj srečen, ko sem postal deček, kot se spodobi! ...«

»In stari Storžek lesenjak, kam se je skrnil?«

»Glej ga tam!« je odgovoril Pepek in pokazal na debelega dondka, ki je slonel na stolici z nagnjeno glavo, visečimi rokami, prekrižanimi nogami, ki so bile v kolenih upognjene in bi bil čudež, če bi stal pokonci.

Storžek se je obrnil in ga je gledal. In ko ga je motril nekoliko časa, je sam pri sebi zadovoljno vzkliknil:

»Kako sem bil smešen, ko sem bil dondek! In kako sem zdaj srečen, ko sem postal deček kakor se spodobi! ...«

Dodatek.

Dokaj prevodov imamo že v naši mladinski književnosti, a Lorenzinija, najbolj priljubljenega italijanskega mladinskega pisatelja, doslej še nismo poznali.

S »Storžkom« je prišel k nam ob svoji — stoletnici.

Kdo je bil Lorenzini, kdaj je živel in kaj vse je še spisal, kajne, bi radi vedeli?

Carlo Lorenzini se je rodil 1826 v Firenci, bil dolgo časa uradnik notranjega ministrstva v Rimu, nato pri prefekturi v svojem rodnem mestu, kjer je tudi živel kot upokojenec in umrl 20. oktobra 1890. Ne z uradnimi akti, s svojimi knjigami je zaslovel v domovini in izven nje. Kadarkoli je izšla kaka knjiga, ki jo je spisal C. Collo di — pod tem pseudonimom je večinoma priobčeval svoja dela — so otroci naravnost oblegali knjigarne. Bil je blesteč in priljubljen sotrudnik lista »Fanfulla«, sodeloval pri »Pesce d'Aprile. Strenna del Circolo Artistico Fiorentino«, ustanovil humorističen list »Lampione« in še zalagal s svojimi prispevki liste »La Nazione«, »L' indipendente«, »La Lente«, »La vedetta«, »Fieramosca« in še druge, a v samostojnih delih so ga sprejemali z največjim veseljem.

Glavna Lorenzinijeva dela so:

I racconti delle fate voltati in italiano, 1875.

Giannettino, libro per i ragazzi, 1877.

Minuzzolo, secondo libro di lettura, 1878.

Machiette, racconti, 1879.

Il viaggio per l'Italia di Giannettino,

parte I^a, L'Italia superiore, 1880,

„ II^a, „ centrale, 1881,

„ III^a, „ meridionale, 1886.

Occhi e nasi, ricordi dal vero, 1881.

Le avventure di Pinocchio, 1883.

La grammatica di Giannettino per le scuole elementari, 1883.

Il regalo del capo d'anno, 1884.

L'abbaco di Giannettino per le classi elementari, 1885.

Storie allegre. Libro per i ragazzi, 1887.

Večina teh del je izšla v Firenzah (založnik Paggi), pozneje pa še v neštetih drugih izdajah, kar pač ni čudno, če vemo, da so šolska vrata Lorenzinijevim knjigam v Italiji na stežaj odprta.

Izmed posmrtnih del bi bilo še omeniti:

Divagazioni critico-umoristiche, Firenze 1892.

Note gaie, Firenze 1892, in

L'azione morale della donna nella civile società, Zmola 1829.

Lorenzini je postal s svojimi knjigami nekaj vzornik mladinskega pripovednika in vzbudil dolgo vrsto sledbenikov, ki ga pa niso dosegli, ker so pogrevali njegove motive često do neokusnosti. Tudi sam ni v vseh delih enako močen in za naše prilike užiten, a v »Storžku« (Pinocchio), upamo, bo. Zato sem »Storžka« ponašil in mu želim v slovenski obleki srečno pot po naši lepi domovini!

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000076388

